

บทละครนอก เรื่อง คาวี

พระราชนิพนธ์เกล้าที่ ๒

เสวกตรี เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร

จ.ช., ม.จ., จ.ป.ร.๔, ว.ป.ร.๔, ร.จ.พ.,

ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ชั้น ๒

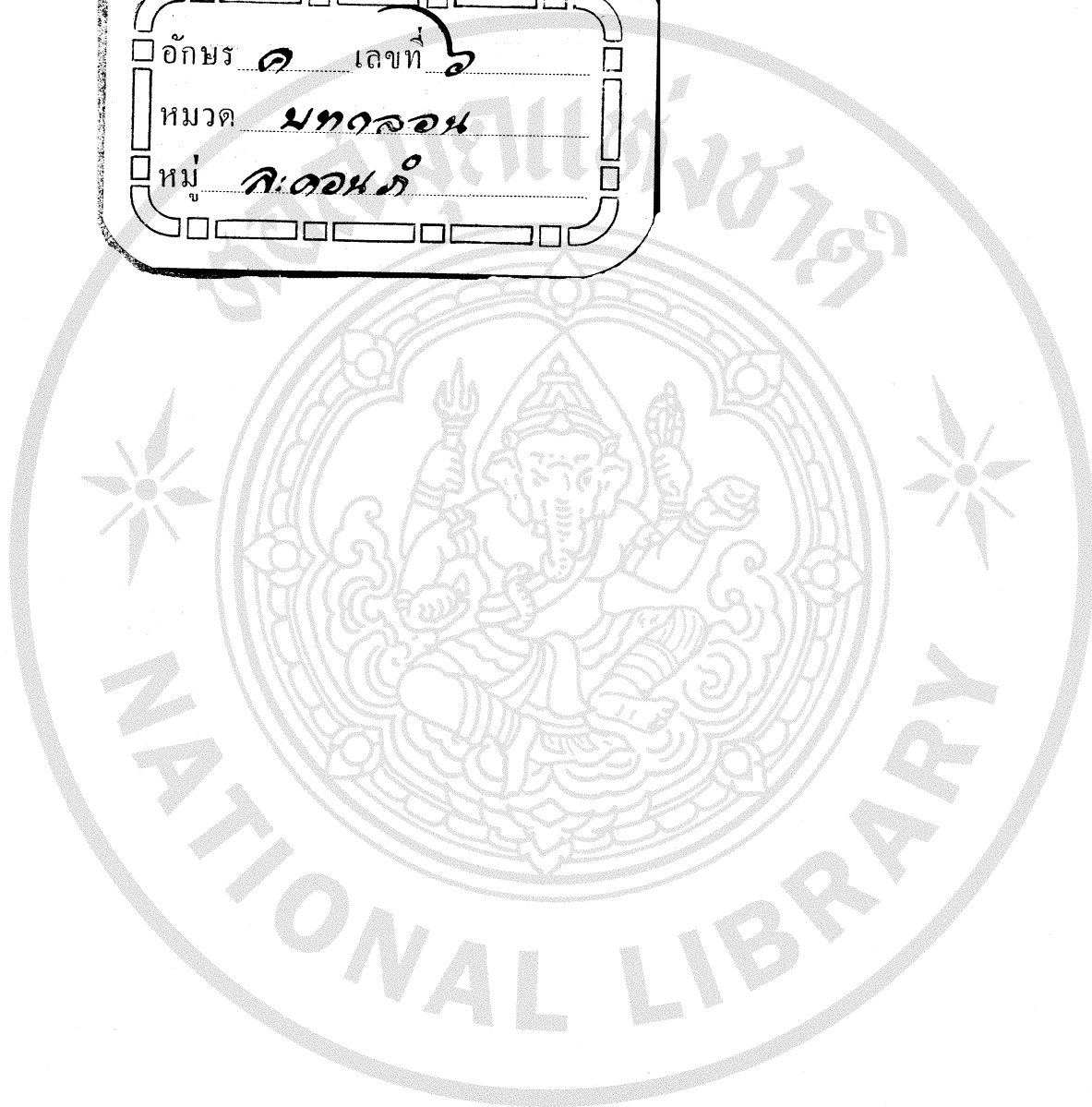
กรมพระเทเวศร์วัชรินทร์

พ.ศ. ๒๔๗๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

อักษร ด เลขที่ ๑
หมวด มท๑๑๑
หมู่ ๑๑๑

บทละครนอก เรื่อง

พระราชนิพนธ์

๗ มิ.ย. ๗๑

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

เสวกตรี หม่อมเจ้าวิชา

จ.ช., ม.จ., จ.ป.ร.๔, ว.ป.ร.๔, ร.จ.พ.,

ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๒

กรมพระเทวศรีวัชรินทร์

พ.ศ. ๒๔๓๑

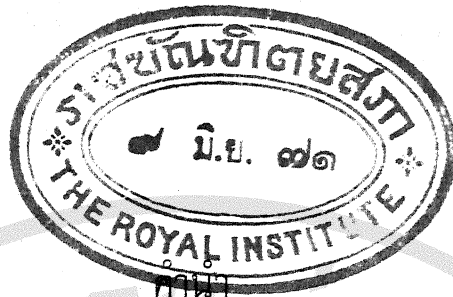
พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

นายร้อยเอก หม่อมเจ้าวิชา

จ.ช., จ.ม., จ.ป.ร. ๔., ว.ป.ร. ๔., ร.จ.พ.,

พ.ศ. ๒๔๐๒-๒๔๖๕

มหาเสวกเอก พระยาอนิรุทธเทวา มาแจ้งความต่อราชบัณฑิตยสภา
ว่า ในการพระราชทานเพลิงศพ เสวกตรี เสนาบดีเอกหม่อมเจ้าวิชา
ซึ่งกำหนดในเดือนมิถุนายนนี้ พระยาอนิรุทธเทวาใคร่พิมพ์หนังสือเป็นของ
ช่วยเจ้าภาพถวายแด่เจกเป็นพระดึก อยากรให้เป็นพระราชนิพนธ์พระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เพราะหม่อมเจ้าวิชาเป็นหม่อมเจ้า
ในกรมพระเทพศิรินทร์ พระเจ้าลูกเธอในรัชกาลที่ ๒
กรรมการราชบัณฑิตยสภาเห็นว่าพระราชนิพนธ์เรื่องคำขวัญ บทดระคน
นอก เป็นหนังสือที่พระยาอนิรุทธเทวาประสงค์ จึงเดือกให้พิมพ์
โดยความเห็นชอบของพระยาอนิรุทธเทวาในครั้ง

พินาสอน

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

หอสมุดแห่งชาติ

สารบัญ

บทละครเรื่องคำวี่

- ตอนที่ ๑ ท้าวสินธุราชหานางผมหอม
ตอนที่ ๒ ท้าวสินธุราชชบถั่ว
ตอนที่ ๓ นางคนธมาตชนเฝ้า
ตอนที่ ๔ พระคำวี่รบกับไวยพัค

เพลงยาวชมพระราชนิพนธ์

หน้า ๑

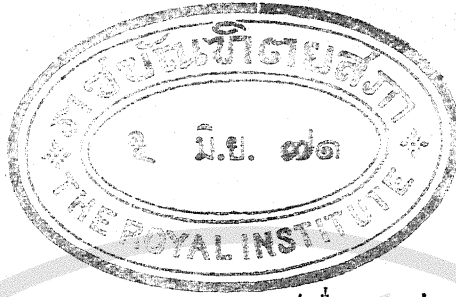
,, ๑

,, ๓๗

,, ๕๙

,, ๘๘

,, ๑๐๒

พระราชนิพนธ์เรื่องคำ
ตอนที่ ๑ ท้าวสันนุราชทานางผมหอม

ข้า มาจะกล่าวทไป ถึงท้าวสันนุราชจอมกษัตริย์
ด้วยราชย์ฐานบุรุษ กรุงพัทวิสัยสุวรรณ
ท้าวเมอค์เรศมเหสี ชี้อันธมาตย์เดชะ
อยู่ด้วยกันแต่หนุ่มกุมภรา ชนษาหกลีบดี่มีปลาย
หน้าพระทนต์บนต่างห่าง ดวงพระพักตร์เหี่ยวเห็นเด่นฉาย
เกศาพึงจะประประราย รูปกายชายจะพุ่มเนอ
พระเสวรมือละขามล้ำเวลา ทรงกำดั่งวงษาประหลาดเหลือ
พอใจเกยวผู้หญิงวังเรือ ผูกพันพินผูกไม่เบื่อใจ
ราวกับหนุ่มคดุมคดั่งน้บ่น จะหางามเล่นดัดคนหนึ่งให้ได้
รำพึงคั่นึกคิดเป็นนิจไป มิได้ว่างเว้นดึกเวด

๑ ๓๐ คำ ๑
เมื่อจะมีเหตุเภทภัย ให้เราเรือนฤทัยเป็นหนักหนา
จึงชวนกันถกถยา ดงมายังที่ตำหนักแพ

๑ ๒ คำ ๑ เพลง
๑ ท้าวเล็ดจันงเห็นเรือบดบัง ดำด้นมกรมวังเซ่งแซ่
พระเอนอิงพิงพนักมันแปร เหลียวแลเห็นผะอบตอยมา
หยิบขันหมั้นอยู่เป็นครู เป็ดดุกเห็นเด่นเกศา

หอมกลิ่นรวนร้อนวิญญา พระนั่งนึกตรึกตราในอารมณ์
 ผมนัดรายนางสาวน้อย แกล้งลอยหากู้ดัดม
 ชะรอยบุญเขาเคยได้เชยชม จึ่งพบผอบผอบกัทยา
 ชุนกิดเค็ดมกลังชนทงแก กระเด็นเดี่ยวเห็ดยวแดชำเดื่องหา
 เห็นนางพนังงานคตานเข้ามา ยมเย้มพยักหน้าว่านางลักษณ
 ค่อยชยดลคองคังตงนังโกด เห็นมิใช่ผุดกลุชนทุกกัก
 ตูนางข้ามแห่นึงแค้นนัก ให้ตะถั่วตะถั่วดัดมองค์
 ทำวกอดผอบทองประคองไว้ มิได้ชำระชำระตรง
 ชนจากเรือสุวรรณบรรจง เด็ดจครมมายังวังใน

๑ ๑๒ คำ ๑ เฑิด

๑ ครันถึงจึ่งเข้าในห้อง ชนบนแท่นทองผ่องได้
 กอดผอบประทับกับทรวงไว้ กอนฤทัยครวญคร่ำรำพรรณ

๑ ๒ คำ ๑

๑ โอ้ข้า โอ้อ่านนวนนึ่งเจ้าของผม ถ้าได้ชมจะทนอมเป็นจอมขวัญ
 เกศ้าหอมพุ่งดังปรงจันทน์ จะทรงโฉมโฉมพรรณฉินใด
 ทรวงทรวงสูงคำคำขาว ชนษาแก่สาวดักครวไนน
 แม่นรว่าอยู่บุรีใด พี่จะไปติดตามเจ้าทราชม
 ถึงจะเป็นกระไรก็ไม่ว่า แต่ให้ได้เห็นหน้าเจ้าของผม
 คิติดะห้อยระเหี่ยเดียวอารมณ์ ร้องไห้ร้องห่มไม่ดมประดี

๑ ๖ คำ ๑ โอด

ราช เมื่อนั้น

เห็นพระพรำท่าสรด โคก
 แดงนางทนต์ทักศา
 จงคิดวังรักหักอารมณ์
 หยุตยงตงตติศตริตรอง
 ทรงพระชราหนักหนาแล้ว

นางคันธมาดัมเหษี

จึงเข้าไปในที่บรรทม
 พระอย่าไคกเครัด้วยแผ่ม
 แม้นเคยคู่ดัดมไม่เคยศาเคแล้ว
 ดับความมัวหมองให้เืองแผ้ว
 ทูลกระหม่อมเมี่ยงแก้วจงหักใจ

๑ ๖ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

เห็นเมี่ยงมาเข้าชพรฟไร
 คุตุทำวากับสาวแล้ว
 แกล้งมานั่งเฝ้าพเนาะหนึ่ง
 นวยพระชวรคังนงกระปลกกระเปดัย
 ต่คุตโคณสาวสรคักันดิโน

ท้าวต้นนุราชเคตมองค์หลงไหด
 ชาติใจเกรี้ยวกราดควาตอชิง
 ไม่เจียมตัวว่าแก่ถักนิตหนึ่ง
 จะคอยหิงษ์หวงข้าฤว่าไร
 พิโรชโกรธเมี่ยงตังเพดิงใหม่
 แด่นได้ดุกดัมไม่ส่มประดี

๑ ๖ คำ ๑ เซ็ด

๑ เมื่อนั้น

ความกลัดอาญาพระดามี่
 เหล่าพวกสาวสรคักันดินาง
 บ้างเข้าเฝ้าม่านคณาคตุก

องค์อัครชายามารศรี

วิ่งหนีไปซ่อนซอนซุก
 วิ่งวางวนเวียนจนเจียนจุก
 บ้างดุกเอบเตียงเมี่ยงมอม

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

แสนคนนั่งเจ้าผอบทอง

ท้าวสินธุราชยังเคঁร่าหมอง

เสด็จตรงออกทอ้งพระโรงไชย

๑ ๒ คำ ๑ เต็มอ

๓๑ ดลของคัลงนึ่งเห็นอาศน์

จึ่งตรัสตั้งมหาเสนาใน

ผู้ใดใครรู้เห็นบ้าง

ถ้าเมื่อนำไปได้นางมา

ทั้งเย้าเรือนไร่นาจะหาให้

จงเร่งรีบรัดจักกัน

พรังพร้อมอำมาตย์น้อยใหญ่

เร่งไปร้องบ่าวชาวพารา

ตำแหน่งนางผมหอมเสนาหา

เงินทองเลื้อผ้าจระวางวัด

ข้าไทชายหญิงทุกสิ่งดรรพ์

ไปบ่าวร้องให้ทวนนั้น

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๓๒ บัดนั้น

ชอกมาเถณทกนทนต์

อำมาตย์รีบสั่งไล่เกศ

เสด็จชองร้องบ่าวไป

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น

พั่งเลี้ยงร้องบ่าวก็เข้าใจ

ผมหอมปรากฏจรัสเจ้า

กูจะได้ฟังบุญเป็นคุณยาย

ท่านขามานี้จะบอกเล่า

รูปโฉมโฉมพรรณษยันนิก

ฝ่ายเถาทัตประล้าทชาติไพร่

นึกได้ลูกสาวของเจ้านาย

จะนำเขาไปพามาถวาย

คิดแล้วเดินชายมาถามทัก

นางผมหอมข้าเจ้านรจุก

จะอาสาทรงศักดิ์ไปพามา

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น

เห็นถ้อยคำมั่นสัญญา

เด่นตามซีกเป็นหนักหนา

กรับพยายเถาเข้าวงใน

๑ ๒ คำ ๑ เสร็จ

๑ ครนถึงจึงควานหาไปเฝ้า

ยายเถารับคำจะนำไป

เป็นลูกสาวท่านท้าวพรหมจักร

แต่เมื่อนั้นพลไพร่ไม่มี

ที่ในวังยังแต่นางนมหอม

บิดาชื่อนางไว้ที่ในกลอง

ก้มเกล้าทูลแจ้งแสดงไซ

ว่าได้รู้จักนางเทวี

เป็นบักจันทราบุรีศรี

นกอินทรี กินคายเดี่ยวกายกอง

งามพร้อมดาร์พัดไม้ขัดข้อง

จงทราบดอของพระบาท

๑ ๒ คำ ๑ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น

ขึ้นชมดมถวิลจินดา

จึงตรัสว่าถ้าสมคะเนนี้

มั่งมีดีกว่าคำตะภา

ยายจะเอาอะไรไปบ้าง

เร่งรับคทาไคดตั้งใจปอง

ท้าวสันนุราชดำรวดว่า

ดังได้เห็นหน้านางนงเยาว์

อิกกระทักใจหายแล้วยายเถา

ทุกขร้อนอะไรเล่ากับเงินทอง

ทำทางกันดารบ้านช่อง

ให้ได้นางในกลองกลับมา

๑ ๒ คำ ๑

๑ บัดนั้น

จะเอาเรือเอกไชยไคดคทา

ยายเถาทูลพด้นด้วยหรรษา

ไปรับกัณธยามากรุงไกร

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังจึงตั้งเสนาใน

เกณฑ์ยกตำรวจใหญ่ไล่ให้เต็ม

เรือนำเรือตามสงครามครัน

ทำวสันนุราชเป็นใหญ่

จงจัดเรือเอกไชยฉับพลัน

เลือกถว้นแต่ได้มคอณรยัน

ให้ทันแต่ในเวณาน

๑ ๔ คำ ๑ เจริจา

๑ บัดนั้น

ออกจากวังวังเป็นลึงคล

เสนารับตั้งได้เกศ

จัดเรือตามมพระบัญชา

๑ ๒ คำ ๑ เจริจา

๑ บัดนั้น

ชนช้แคว่คานหามคนตามมา

ยายเถ่าทำประหนึ่งกิ่งกำ

ประศุดินคั่นทำหน้าตะพาน

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ ดงนังยังเรือเอกไชย

ออกเรือพร้อมกันมิทันนาน

พลพายนายไพร่อดหม่าน

ร้องชานโยนยาวฉาวมา

๑ ๒ คำ ๑ ให้เรือ เชิด

๑ ผ่อนพักพลพายมาหลายแห่ง

ตีบหัวจนถึงจันทบูร

จึงตั้งผู้คนพลพาย

แต่ตัวของเราจะเข้าไป

ตั้งแล้วเข้าสู่พระบุรี

เห็นกระดุกเกลื่อนกลาดดาษดา

น้ำเขียวเขียวแรงหนักหนา

ประทับท่าที่ท้ายเวียงไชย

ทั้งไพร่นายอย่าเที่ยวไปข้างไหน

ต้มกะเนเมื่อไรจะกลับ

พรันต์วกถ้วมเป็นหนักหนา

รับเดินภาวนาเข้าในวัง

๑ ๖ คำ ๑ เชิด

๑ ครันถึงจิงชนปราชาททอง เมียงมอญดบ์ด้อแล้วถอยหลัง
 ได้ยังคนพดอยู่เจียหัพัง ทรุดนังแอบประคุดท่วงที่

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น โฉมนางจันท์สุดามารศรี
 ส้มด้อยด้วยพระคาวิ เปรมปรีตประคิพพิทักกำหนดใน
 หยอกเขย้มเข้มแกมกต จะระคายผู้คนก็หาไม่
 ดังด้ายบเขียบเคียงทั้งเวียงไชย ดำราญใจอยู่ในห้องสองคน

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น ยายเฝ้าเฟ่งพิศคิดฉงน
 ข่ายนทท่วงชอบกต เห็นจะไม่ใช่คนตาขี้
 ได้เครื่องประดับองค์ทรงพระขรรค์ รูปโฉมโฉมพรรณงามหนักหนา
 ต่อจะเป็นลูกเฝ้าท้าวพระยา จันท์สุดาจึงปลงลงใจ
 ภูคิควไ้ไม่ลุ่มอารมณ์คิด จะดวงดั่งชีวิตเดียวให้ไ้
 แต่องค์กัถยาจะพาไป ทูลถวายท้าวไทเอารางวัด
 คิถพลางทางคณเข้าไปหา ทำทักิริยาไ้ก่ศัศย์
 กัมกราบมาทาดูดาจันท์ แล้วตอกกงนร้าวไ้

๑ ๘ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น โฉมทรูดยายก็จำไ้
 เปนข้าเฝ้าเจ้าเคยช่วงไ้ จิงพุดจาปราชไ้ด้วยเมตตา
 ยายห็นกอินทรีไ้ไปช้านาน ลูกหลานอยู่ไหนไม่เห็นหน้า
 ฤณกมันกิ้นดินชีวา เขอตาวัวอยู่คอกฤายาย

๑ ๔ คำ ๑

๑ บิดนั้น

ลูกหลานกระจัดพิศพราย
 ข้าไปอยู่ถิ่นธำมรงค์
 ได้ยินเหตุนักบวชจากนั้น
 ข้าสู่คนจนมาจนถึง
 ยังพัวพันตัวถ่วงแต่คนอินทรีย์

ยายเถาก้าวเกลี้ยงเบี่ยงบาย

ท่านตาก็ตายแต่คราวนั้น
 จึงพ้นปากบักขาไม่อาลัย
 ว่าแม่จันท์สุดาได้สามี
 จะอยู่ฟังบุญทั้งสองศรี
 มั่นมานี้ฤาไม่เขวมาดัย

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ผัวข้ามาดังมีนวยพราน

โฉมจันท์สุดาจึงว่าชาน
 หายมาชานานจนปานนี้

๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

๑ บิดนั้น

จึงว่าแม่คุณบุญดินที่
 งามทั้งรูปโฉมโฉมพรรณ
 ส้มคิดของยายที่หมายมา
 แล้วทำท่วงท่าประเปร่า
 ครันสองเจ้าเข้าที่บรรทมใน

ยายเถ้าทำเป็นเกษมศรี
 ได้สามีเรื่องอิทธิฤทธิ์
 นำชมส้มกันหนักหนา
 จะอยู่กับกัลยาเป็นข้าไท
 ตักน้ำคำเข้าเอาใจได้
 ยายไปปฏิบัติพัคดี

๑ ๒ คำ ๑ ตรี

๑ เห็นพระราชาธิราชสนิท

ผิดกับกษัตริย์ทุกชน

คิดพระวงศ์สยอย่างไรอยู่

ครันรุ่งรางต่างแสงอินทีย

นั่งพิณพิศศุดอันถ์

ชัดพระชรรค์เข้าที่บรรทมใน

จะดอถวามดูให้จงได้

ยายเถ้าเข้าไปอยู่ในครัว

จันท์ดูตามาทำเครื่องเสวย	ตามเคยจัดแจงแต่งให้ผัว
ยายเข้าเมียงหมอบขอบตัว	แล้วว่าแม่ทูลหื้ออย่าไว้ใจ
อันองค์วิศัลดาดี	เห็นที่หาซื้อต่อแม่ไม่
เห็นพระขรรค์บรรหมทุกคืนไป	น่าจะแหงนแกลงฤทัยเทว
แม่จึงถามไถ่ให้ประจักษ์	ถ้าทำวราก็จะแจ้งถวนถี้
แม่นับบอกออกความลับ	นานไปจะหนีแม่นคง

๖ ๓๐ คำ ๖

๑ เมื่อวัน	จันท์ดูดาพาซื้อดุ่มหลง
คำคัญมั่นหมายว่ายายตรง	โฉมยงเห็นชอบก็ตอบไป
จริงอยู่ย่ายว่าช้านักพรัน	ขัดพระขรรค์ติดองค์น่าสงสัย
จะทูลถามทรงศักดิ์ซักไซ้	ให้ได้ความชำลำคัญ
ว่าพลงนางเข้าไปในที่	ปรนนิบัติพัคดีให้ผัวขวัญ
ทำที่ทอดสนิทติดพัน	นวดพินนังแนบแอบอิง
ดักขอกหยอกเข้าเฝ้าถรวด	ชักชวนพุดจามรยาหญิง
ได้ช่องก็ฉ้ออันวอนวิง	ทูลถามความจริงภูไฉน
น้องนุกินแหงนแกลงจิตต์	พระขรรค์ของทรงฤทธิเป็นไฉน
มิได้ระวางให้ห่างไกล	ฤกว่าไม่ไว้ใจน้อง

๖ ๓๐ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น

หวนหวาดประหลาดจิตคิดทำนอง
รับขวัญกัลยาแล้วพาที่
ถุยายยุเจ้าจะเอาความ

พระคำว้แจ้งระหัดชัดช้อง

ค่อยประคองเต้าโถมโถมงาม
วันนั้นหตากใจมาได้ถาม
บอกตามจริงเกิดนะเทวี

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

บิตเบียนเอื้อนอำทำท่วงที่
นักรักนักรักตามข้อ
เพราะพระทรงคักคักไม่รักแรง
ฝันพักตร์ผัดได้มิให้ต้อง
พิไรว่าทำกถมารยา

จันท์สัตากถ่าวแกดังแด่รังใส่ดี

อะไรนี้มาครัดสักระกิดสะแก

ควรวณมิบอกให้แจ้ง

ว่าพลงนางกรรแสงโศกา

ดั่งดั่งบับบับบับของหัตถา

ประหนึ่งว่า โคมฉายจะฉายวาง

๑ ๖ คำ ๑ โอ

๑ เมื่อนั้น

ค่อยตระโบม โถมตบปฤษฏางค์
สรว่มสอตกอครัดแล้วครัดปลอบ
พิรักใคร่ในองค์นางเยาว์

พระคำว้เห็นน้องหมองหมาง

ประคองนางนฤมิตชนบนเพลา

คิดเช่นนี้มิชอบ โคมเฉลา

แม่นจะเปรียบเทียบเท่าดวงใจ

อย่าไศกนักพักตร์น้องจะหมองศรี

เจ้าฝันหน้ามานี้จะบอกให้

พระชวรค นพฝั่งชวตต์ ใจ

ใครดักเข้าเฝ้าไฟจะมรณา

ความจริงบอกเจ้าไม่อำพราง

อย่าพูดมากปากด่างพังพี้ว่า

เห็นประจักษ์แจ้งแล้วฤาแก้วตา

พิรักเจ้ายิ่งกว่าชีวาถัย

๑ ๘ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ทนนองเห็นรักประจักษ์ใจ

คุณของทรงฤทธิดังบิคุเรศ

จะขอเป็นเกือกทองรองชู้ดี

ทั้งต้องล้นทิพย์มัย

คดิ่งเคด้าเข้ายวนชวนขึ้นบาน

ครันเวลาดวงนัยชายแดง

ได้สุพรรณภาน์ทองรองเรื่อง

ยมพลาทางว่าอย่าทุกข์เลย

เล่าความตามคำภักดา

จันท์ด้ายมย่องด้นองไซ

ภูในไพรคปรานปรานี่

เหมือนนักรแก้วกันเกศเกศ

ไปกว่าชู้จะวายปราน

ถอยทมิใจเกษมด้านต์

เขามาตย์ไม่มรัคเคื่อง

นางออกมาจัดแจงแต่งเครื่อง

แต่เห็นยายชายชำเลื่องเข้ามา

ยายเอ๋ยผัวรักชำหนักหนา

แต่วกำซบกำชาลารพัน

๑ ๓๐ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น

จูบพาซ้ายขวาแล้วว่าพลัน

เกิดอกด้ามมีรักจึงให้ถาม

ชำเป็นผู้น้อยพลอยฟังบุญ

ยายเถ่าฟังคำทำรับขวัญ

ดูไม่เป็นเช่นนั้นดอกแม่คุณ

ไซ้จะแกดั่งกล่าวความให้เคื่องชุ่น

ไม่วัวไวนรคุณอย่าเคื่องใจ

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

คิดว่าชำหลวงเดิมเคดัมไป

ครันจัดแจงแต่งเครื่องเสร็จจตุรพ

ตั้งถวายภูในบด้วยใจจง

จันท์ด้ายพาชู้ไม่ดั่งดัย

หลงไหลดนัถ้อว่าชู้ตรง

ให้ยายยกตำรับออกไปดั่ง

โฉมยงหมอบกราบอยู่งานพัด

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

แกลงด้วยเข่าของจนทองค์

พระคาร์ฤททวิธวงศ์ทรงสวดดี

แล้วตรัสดีพิยอกหยอกน้อง

๑ ๒ คำ ๑

๑ บัดนั้น

ล้มหัวงัดจิตตคิตปอง

ทำเป็นเข้าไปให้ใช้สอย

พุทธกันทานบ้านเมืองดี

แม่นได้ลัมบพิศถาน

ไปยังฝั่งน้ำตั้งจำนง

นี่พระจะผ่านไธสุรย์

เชิญเสด็จไปส่งคงคา

ยายเถ่ากระหิมยมของ

ไธของจะฆ่าพระคาร์

หมอบคอบถือชุดจุฑาหรี

ประเพณีกษัตริย์สุริวงศ์

ยอมแต่งการมูรธาภิเศกสร้าง

สระเกศทุกองค์กษัตรา

สืบประยูรสุริย์วงศ์พงศา

ตามอย่างทำวพระยามาแต่ไร

๑ ๘ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

จึงตรัสว่ากิดชอบเราชอบใจ

ยายเป็นผู้นใหญ่ได้เคยพบ

แม่นได้ถูกขังมยามดี

พระคาร์ดุมหลงไม่ดังดัย

จะทำให้ต้องตามประเพณี

จงแต่งเครื่องให้ครบตามที่

จะไปสระเกศให้ดำราญ

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น

หยิบโน่นฉวยนี้ตัตตาน

ยายเถ่ารับตั้งเกษมด้านค

จัดได้ในพานแล้วยกมา

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ชวนเถาที่ค้ำประดาพยาตรา

๖ ๒ คำ ๖ เพลงซ้ำ

๑ บัดนั้น

แฉะเข้าก่อไฟได้ประดัง

ทันต้องกษัตริย์ริมนี้ที่

เห็นพระจะลงในคงคา

ไฉนเห็นบัพพระขรรค์ ไฉนคอง

เดี่ยวยายพลอยประดับด้วยทับทิม

ต้องกษัตริย์ยืนดีเป็นหนักหนา

ลงมาตามฉนวนในวัง

ยายเถาเจ้าเล่ห์ทำตาหลัง

แล้ววิ่งคืบคืบตามมา

วางพานไว้ที่ริมพฤษภา

ยายทำเป็นว่าแล้วแย้มยิ้ม

ลงส่งภูพานาจะเป็นถนิม

จะช่วยเชิญไว้ริมชลธาร

๖ ๒ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น

ไม่ทันรู้ได้ให้กตคนบุราณ

ชักพระแสงทรงย่นให้ยายเถา

ชำระสระต้นนาลำธารญองค์

พระหยอกนางทางกอบคงคาซัด

เดี่ยวยายได้ไขว่คว้ากตยานี้

พระคว่ำฟังก้าวว่าชาน

เพราะกรรมนั้นบันดาลให้จ้องง

แล้วชวนโฉมเฉลาตงตง

เวียนวงแหวกว่ายวารี

บังอรคั่นคั่นบดเอนหนี

ต้วต้วต้วต้วชักจูงลำธารใจ

๖ ๒ คำ ๖ เพลงซ้ำ

๑ บัดนั้น

เห็นต้ององค์ตงเด่นชลาลัย

เอาพระขรรค์นั้นวางกลางเพลิงชุม

ก่อกองเพลิงด้วยพระภูมี

ยายเถาแค้นร้ายหมายได้

ก็วิ่งไปยังกองอัคคี

พินทุมิได้เข้าเผาจี

แล้วเป่าพัดพัดควันไป

๖ ๔ คำ ๖ เชิดดัง

๑ เมื่อนั้น

เจียนจักพิณาคชาตใจ

เรียกเมี้ยวว่าช่วยพิศด้วยเจ้า

เรียกพลางองค์ฉันอยู่วันวัน

จะยืนยงคงกายกไม่ตรง

ด้มดงกลางหาดจะชาติใจ

พระคำว่ร่อนรนไม่ทนได้

แต่ไปดยายก็หายตัว

ครึ่งนอเถามนฆ่าตัว

ค่อยทรงตัวชนจากคงคาลัย

นาง โฉมยงเข้าประคองแล้วร้องไห้

ภูในยาร้างดังบังอร

๑ ๒ คำ ๑

โธ

๑ โอ้อาโฉมยงนงดกษณ

ครึ่งชีวิตคตจะม้วยมรณ

พิศกับออกอกให้ด้วยใจซื่อ

มิได้ฟังคำที่กำชับ

มนักร้ายหมายต่างชีวิตคต พ

เวราเราแล้วนะแก้วตา

พระผู้ดัดสันกำลังไม่ลงได้

เอนอิงพิงองค์นั่งคราญ

มิได้ยทที่รักสลายสุมร

เพราะเจ้าวอนได้ถามความดับ

ควรฤทัยนัยออกกถอกกลับ

ไปบอกกับยายเถาเจ้ามารยา

ทนผู้ดัดสันวาสนา

จะขอตาโฉมฉายวายปราน

ด้วยดวงจิตต์พิศไฟเผาผลาญ

ภบาทชอนชนบัสลบไป

๑ ๘ คำ ๑ โอด

ธ

๑ เมื่อนั้น

ทอดศัพักศาได้กาลัย

จันท์ผู้ตาเห็นผัวดกษณ

ทรมวยัยครวญคร่ำรำพรรณ

๑ ๒ คำ ๑

๑๖ โอ้อ้าวพระองค์ทรงเดช เกิดเหตุทั้งนี้เพราะเมี้ยนขวัญ
 เชื้ออ้อเถาแพศยาอาธรรม จนมันลอบทำให้จำตาย
 ครองนมชวักเหมื่อนชวัก คิดแค้นใจตัวไม่รู้หาย
 อดสู้อยู่โยให้ได้อาย จะสู้ตายตามองค์พระทรงธรรม
 ว่าพตางทางกราบกับต้นผัว ทอดตัวโคกกาเพียงอาลัย
 ต้องกรรช้อนทรงธรรมัน ทรงกรรแสงซบดลไป

ฯ ๖ คำ ฯ โอด

๑๗ บัดนั้น ยายเถาเฒ่าพระขรรค์จนเหงื่อไหล
 เด็ดอกสลดนชนไฟไฟ หายใจระหมอบหอบเต็มที
 แด่วังมาตูล้ององค์ เห็นตมดงนั่งเน้อยกับที่
 ไม่ไหวกายตายจริงแล้วควาน วางดวงตาดูคานมา
 เห็นนางกอดศพดลได้ด ก็แจ้งใจว่ายังไม่ถึงขาร
 จึ่งอุ้มองค์อไทยโคตกลา ไปยังท่าที่ประทับฉับไว

ฯ ๖ คำ ฯ เชิด

๑๘ วาณางดงเห็นเรือที่นี้ บิดบังม่านทองผ่องได้
 ให้เร่งออกนาวาคลาไคล ลุ่มได้ด้ามเล่มมาเต็มที

ฯ ๒ คำ ฯ เชิด

๑๙ เมื่อนั้น โฉมจันท์สุดตามารศรี
 ครนพินคนได้ดัมประดี คว่าหาด้ามไม่พบพาน
 ผันแปรเดเหลือบมาเห็นยาย โฉมฉายช้หน้าแล้วว้าชาน
 ทุดอ้อเถาทรชนคนพาด อับรี้ดีกระบานปนพันไป

ลอบฆ่าสามีแล้วมีหน้า
ชั่วช้าสารพัดน่าชังใจ

มึงจะฆ่าพากูไปข้างไหน
จะคบให้ย่อยยับลงกับมือ

๖ คำ ๖

๑ บัดนั้น
จะพาไปบ้านเมืองให้เลื่องๆ
ทรงธรรมสันนุราชเรืองไชย
อย่าทรงโศกโศกาถึงสามี

ยายเถ่าปดอบว่าอย่าอึ้งฮือ
ได้ออกหน้าค่าช้อย่งกว่าน
จะเชกให้แม่เปนมเหษี
เทวจะเป็นคู่ชทุกเพราวงาย

๖ คำ ๖ เจริญ

๑ เมื่อนั้น
โกธาคำทอมากมาย
ผัวถูกอดวายจะตายด้วย
ว่าพลางทางทรงโศกาลัย

จันท์ลุดาตาดเคียดไม่เห็ดอดหาย
อย่าพักพูดอุบายให้ตายใจ
ที่จะให้เอออดวยอย่าดังลัษ
ควรวญคว่ำว่าไรไปมา

๖ คำ ๖ โอด

โธ๊
๑ โอ้พระทูลกระหม่อมของเมียเอ๋ย
อยู่เย็นเป็นสุขทุกเวลา
เพราะเมียชั่วช้าพาชอ
บอกความลับมันไม่ทันคิด
พ่อเจ้าประคุณของน้องเอ๋ย
จึงมีอู่เถามาตามต่าง
นำส่งตำรวจป่านนฝัวแก้ว
ยังคิดขุนช้องหมองมัว

พระคุณเคยปกเกล้าเกล้า
วันนั้นมาจากองค์พระทรงฤทธิ
เช็ดอ้อเถาทูจวิต
จนพระสันชีวิตวายวง
กรรมถึงไรเลยได้เคยสร้าง
เลิศร้างภักดีตามาแต่ตัว
จะคว่ำแดงอยู่แล้วพระทูลหัว
ทอดตัวเกล็ดอกกตั้งนึ่งไป

๖ คำ ๖ โอด

เก็บดอกไม้ไหว้พระด้วยกันมา วาสนาทำไว้จึงได้น้อง
 แต่วันพบพระอมมเจ้าตอยน้ำ พี่ควมคร่ำไคร่กาหาเจ้าของ
 ให้ได้นาข้าวเผ้าเที่ยวบาร้อง ได้ชำน้องเพราะยายค่อยคลายใจ
 ที่นั้ได้รู้จตุรมารมณีนึก คงเอนน้ำอำมฤตมารดให้
 ถึงจะได้นางฟ้าผู้ราลย์ ไม่ได้ใจเหมือนเจ้าเขามาลย์
 เจริญผินพักตรามาพาที่ เลี้ยแรงพี่ว่าอนด้วยอ่อนหวาน
 จะควมคร่ำรำร้องไม่ต้องการ จงพูดจาว่าชานกันโดยดี

๗ ๓๐ คำ ๗

ร่าย เมื่อนั้น
 ๐ พังท้าวเจ้าพาราพาที่
 ถอยของค้อออกไปเลี้ยให้ห่าง แล่นนางค่อนข้างไม่ปราได้
 นี้นเอนอเถเจ้ากรงไกร ช่างไม่คิดถึงตัวมัวเมา
 จะตายวันตายพรุ่งก็ไมรู้ ยังจะเที่ยวเกี้ยวช้อยอีกเฒ่า
 จนพันหักดมหงอกเหมือนดอกเตา ลูกเขาเมียเขาก็ไม่คิด
 คบกันกับอเถเจ้าเลให้ ทำการเกรเทจุริต
 ดอนฆ่าล้ามีกุ่ม้วยมิด มีหน้าซ้ำปลิดเอาเมียมา
 ออย่าพักว่าวอนให้อ่อนใจ กูไม่มุ่งมาดปรารภนา
 ว่าพลางนางทรงไศกา กัดยาโคกคัลยวันทด

๗ ๓๐ คำ ๗

ไอ้โง่ ทรามเยยทรามถึงวน
๐

ถึงเจ้าโกธกรโกธราว่าประสด

อย่าเยาะเย้ยเลยเจ้าว่าเก้เก้

อันอายุอาณามกับทรามวัย

อย่าชิงชังรังเกียจที่หนุ่มเก้

พี่จะเชก โคมยงนงลักษณ์

ทุกวันท่านยายก็เก้เก้

ต้มบดพิศถานเรามั่งมี

พี่ให้ ไปรับน้องมา

จะแข่งขัณฑ์ตรอนไม่ผ่อนปรน

ว่าพลางทางถัดเข้าใกล้

ให้เว้าร้อนฤทัยดังไฟชื้อ

รำบ เมื่อ

๐ เมื่อ

ตบมือขี้นาคาทอ

อย่าอวด โอ้ โอ้ หึงว่ามั่งมี

พูดจาบ้าดำ โง่โง่ไป

ไม่คิดว่าเก้เก้จะเข้าโดง

ไม่ช้านักกับพี่น้องสองปี

นำหัวร่อทั้งทุกซัดนุกจัน

ดูเหมือนมิใช่ท้าวพระยา

อย่าวิญจนวนครวนครำคำสัตว์

จะขอมอดไม่ถ้ออวไทย

พี่แพ้พันดอกจะบอกให้

เห็นจะไม่กะไรกันนัก

จงชมแต่ยศถาบันดาศักดิ์

ให้เป็นเอกอัครเทว

ขอเชิญเจ้าร่วมแท่นแท่นที่

คงดีกว่าผิวเก่าของเจ้าจน

หวังว่าจะรักเป็นพัสด

ไซ้ที่นฤมตจะพินมือ

ดูได้เดียมดองจะต้องถือ

แล้วหัดมือถอยหลังวังวอ

๑ ๓๒ คำ ๑

จันท์สุดาไม่กลัวทำหัวร่อ

เคื่องขัณฑ์ตบพอภาไนย

หานิยมยินดีของมั่งมี

คนอะไรใครบ้างอย่างนี้

ยังโอ้ โง่งทำหนุ่มน่าบัดดี

จะได้เกียวกบผีทป้าชา

คือดานชานชมหนักหนมหนักหนา

เวทนาเชิญไปเสียให้พ้น

๑ ๘ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น

จะเฝ้าโคม โคมนางนฤมล

อำนาจนางซื่อสัตย์ต่อภักดา

จึงได้จ้อย่างย่องจากห้องใน

ทำวสันนราษคิตชัตถัน

เห็นไม่หย่อนผ่อนปรนก็จุนใจ

พระราชาร้อนรนไม่ทนได้

รีบไปส่งชลกระวนกระวาย

๑ ๔ คำ ๑ เต็ม

๑ ตักกวรวรดหมดเมื่อนั้น

หยิบเครื่องสุคนธามาละลาย

แต่กระนั้นร้อนใจมิใคร่หาย

ดูพระโคม โคมกายค้อยคล้ายร้อน

๑ ๒ คำ ๑

๑ ข้า พระนั่งวง โงกหงับหลับตา

นิจาเจ้าช่างสัดดีตรอน

เสียงแรงให้ ไปรับน้องมา

พี่เฝ้าปลดอบโคมงามทรมาย

อันเล่ห์กลดีตรอนฤกธา

เห็นจะเป็นมารยาพิราโน

คิดถึงจันท์สุตาดวงดมร

ไม่ฝันผ่อนปรนพี่บ้างเลย

หวังว่าจะร่วมเรียงเคียงเสนย

น้องเอ๋ยไม่ปลดปลงดวงใจ

จะเชือดอภัยค้ำยังไม่ได้

จะเกี่ยวเก้ มอใหม่อีกสักครั้ง

๑ ๒ คำ ๑

๑ ร่าย คิตพตางแต่งองค์ทรงฐา

แล้วดำเนินดินดุ่มดุ่มตรวัง

ห่มหม่นนอนราคากว่าสองซ้ง

ขึ้นนั่งบนเตียงเคียงนาง

๑ ๒ คำ ๑

๑ โอ้ โคม น้องเอ๋ยน้องรัก

เอออะไรไม่พอที่พอทาง

แม่นมได้เชยชมดมหมาย

จงฝันพักตร์มาพุดกับพี่บ้าง

จะทำให้เขินค้ำอยู่ถางคัน

จะดูว้ายชั่ววาอาดิญ

แต่พี่มีเมียมานับพัน ไม่เหมือนขวัญเนตรน้องต้องคิดใจ
 จริงจริงพี่รักเจ้าหนักหนา ไม่ได้แสร้งแกล้งว่าสับถั่วได้
 เจ้าจงเมตตาอาลัย อย่าให้ ไม่ยอมตรอมใจตาย

๖ คำ

รำ ไต่เอ๋ยไต่ฟัง แค้นคั่งเคืองหู่ไม่ร้าย
 ๐ นางโกรธด่าทอหยาบคาย ถ่มน้ำลายรดให้ ไม่ไยดี
 ชุกร้านพูดจากับบ้าหลัง นำซึ่งหนักหนาผินหน้าหนี
 ยิ่งคิดยิ่งแค้นแสนทวี ก็ใคร่ครวญคร่ำครำพรรณไป

๕ คำ โศก

ไอ้โงม แค้นเอ๋ยแค้นงอน ช่างคิดจนก่อนว่าไม่ปราได้
 ๐ เจ้าการดีการมั่วสุดใจ เป็นไรเป็นไปไม่ละกัน
 ว่าพลงทางขบับจะขุดขอย เดียมตองต้องถือให้ มีดสั้น
 เศษความดีของนางนน ทรงธรรมร้อนรนกระวนกระวาย

๕ คำ

รำ จะช้านักถ้าใครไม่อยู่ได้ จนใจจึงจำข่าขาย
 ๐ เหลียวหลังดูนางพลงเลี้ยคาย ค่อยเดินขายออกไปเสียให้พ้น
 นิ่งนั่งฟังหมอนถอนใจใหญ่ ภาวนาในสันจิตขัดสัน
 ให้รักใคร่ในนางนฤมล เป็นทั้งวทังวถุนวาย

๕ คำ

๑๐ พระกอดเข้าเจ้าจุกทุกขร้อน นังนอนไม่หลับกระสับกระส่าย
 คิดถึงนางเยาว์เศร้าเสียตาย มุ่งหมายจะชมไม่דםกระเน
 จำจะคิดแยบคายถ้ายสน หาหมอร่มนตร์ทำเสน่ห์ให้
 แก่ไซ้ไซ้ทางอุปเท่ห์ มิได้ด้วยเล่ห์เอาด้วยกล

๑ ๔ คำ ๑

๑๐ ๑ โฉมงามคงรักใคร่ เห็นจะไม่โกรธข้าบ่น
 ด้วยเคสเรฤทธิเดชเวทมนตร์ อันจะพันมือพ้ออย่างดงกา
 พระเยมย้มกระหิมอยู่ในใจ หมายได้นักกำหนดสุมบตีบา
 จึ่งเรียกเหล่าเจ้าแก่เข้ามา แล้วกำชับกำชาดังความ
 จงพิทักษ์รักษามารศรี อย่าพดจพาทีให้หยาบหยาม
 ช่วยกันเฝ้าโถมนางโถมงาม ถ้าโชนอ่อนผ่อนตามจะรางวัล
 แม้นกุมภที่หลังยังติดคง ชั่วคิมงเหล่านจะอาตัญญู
 ตั้งพลางอย่างเยื้องจรจวัด ออกทอของพระโรงคึดทันใด

๑ ๘ คำ ๑ เต็มอ

๑๐ ๑ นังเห็นอแท่นรัตนวิชาลย์ พร้อมข้าราชการน้อยใหญ่
 จึ่งเรียกเส่นที่ไวใจ มาใกล้หน้าที่นั่งแล้วตั้งพลัน
 จงสืบหาหมอเสน่ห์ให้เล่ห์กล ที่มนตร์ดลอาคมขลังขยัน
 ทำรูปรอยปลุกเสกเดชะยันต์ ตามทำนองของมนเเคยไซ้
 ถ้าแม้นทำเป็นเห็นจริง ให้ผู้หญิงสุมครักใคร่
 เลื้อยเงินทองจะถึงใจ ใครรับได้เอาตัวมันเข้ามา

๑ ๖ คำ ๑ เจริง

๑ บัดนั้น

คำนับรับราชบัญชา

เรียกบ่าวลูกเล็กแจ็กหัวเปีย

ถือห่อผ้าการ่มรุงรัง

เดินดีใจอยากได้น้ำ

บังคมตามาริมทิมชาวดัง

ท่าเคยกระจิดติดตามหลัง

ไม่รอวิ่งเดินออกนอกประตู

ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ เทียวลืมหามอเดินให้เต้หัด

วัดวาอารามเที่ยวถามดู

แสบทองแทบตายสายเค็มที่

เตวได้เอาให้ตาเซมพอเค็มคัง

ทุกถนนในนครจนอ่อนหู

ไม่มีผู้ทำตาทุกซง

เขาชื่อหมีแจ็กกินดินดองดัง

หยุดอยู่ครู่หนึ่งจึงจะไป

ฯ ๔ คำ ฯ เจรจา

๑ บัดนั้น

ไม่มีมุนายสบายใจ

เป็นที่คำปาโมกข์พวกโหยกเหยก

อดกำลังหนึ่งเหนียวเรียวแรง

ทำเส้นให้เต้หัดให้คนเชื่อ

เมื่อยขนนางวางน้ำไปก้านัด

พวกหนุ่มหนุ่มปรารภจะหาเมีย

เถาชาวากินด้วยดินถม

เหล่านักเตงเตนเบียดเสียด

บ้างเรียนชักไม้กึ่งพัดหัดเตนถด

พวกหัวไม้ไปหัดอาพัดเหล้า

หมอบเฝ้าเจ้าความรู้ใหญ่

อยู่โรงริมรั้วไม้ในกำแพง

ตัวเอกออกชื่อทุกแห่ง

พันแห่งไม่เขาเปล่าทางนั้น

ฉลาดเหลือดอกหุดอนผ่องฉนั้น

ขอเตยยันต์หยกยาอาคม

มาเรียนรู้อยู่เดียวผ่าน่งห่ม

ใครซัดซมฉิบหายเดียวหลายคน

มาฝากตัวตามหอคิดฉนั้น

คอยดวงคนชาวม้านอกชอกนา

พันไม่เขาคงดินทงหินผา

เงินทองไม่มีปลัดกา อดด้าห้มาติดเทียบเรียนรู
 ตัวนกเด้งเด้งพากปาก โป่ง บ้าดำ โพงเพื่อนบ้านรำคาญห
 พอถึงวันพฤษหัตถ์ไหว้ครู กินหัวหมกกับเห็ดดำเมาโมเ

๑ ๑๔ คำ ๑ เจรจา

๐ บัดนี้ เด้งเห็นอยเห็นดเทียบเตร็จเตร
 ถึงบ้านหมอรวพั้งยังดเ พอกระเนเพลดักหำโง
 ได้ยินเสียงคนผู้อยู่กันหนา เด้งหมากรุกฤดกาพูดจาโง
 จึ่งข้ามร้องย่องย้อมมาริมโรง ฝาโปร่งเปนช่องเมียงมองดู
 เห็นหนุ่มหนุ่มนั่งด้อมพร้อมหน้า ซอคาถาคาหมออดจ้อยอยู่
 ค่อยเคาะเปาะเซ้าที่เล่าประตุ ถามหาตาคูตู่ท่วงที่

๑ ๒ คำ ๑

๐ บัดนี้ คาหมอมองบ้องหน้าไครมานี้
 เอออ้อต่อจะจับเจ้าเหต่าน เด้งแฉ่วดีหวาดนากดัว
 พวกหลบเจ้าหนึ่นนายบ่อน ตกใจไปซ่อนนอนคุดมหัว
 บรรดาผีความผิดติดตัว อารามกลัวลุดทลึงดิงตัง
 ที่ใจกลัวว่าเกิดขอยาเพอหนึ ร้ายดีคงดีดุดักตัง
 คาหมอทำฮักฮักทักเลี้ยงดิง ไครแปลกหน้ามานั่งวังรอ

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑๑ ครั้นเข้าใกล้ ได้ความตามชื่อ จม่อมมาพดางทางหัวเรือ
ผู้รักรักช้วนชอบพอ พุดล้อเจรจาฮาเฮ

๑ ๒ คำ ๑

๑๒ บัดนั้น เลื่อนนักเลงเก่าเจ้าเดห์
เข้าคบค้าสมาคมดมคะเน บอกอุบายถ่ายเทธุระร้อน
เดยวันนะพระองค์ทรงธรรม แล่นกระดานพันตุ้ดาคดวงดม
แต่เกยวพานพุดจ้าววอน เปนหลายครั้งบังอรไม่เอออวย
ถ้าทำได้ให้องค์นงลักษณ์ พบพิศตรึงมัยนิตด้วย
นางนิยมน้อมประด่งคังงวย คงววยเต็มประดาแล้วคาคร
เงินทองของเข้าจะเอาอะไร ย่าดังลี่ยได้หมดไม่ปดบู
ทั้งเมยสำวบ่าวไพร่พวงพรู ที่อยู่คึกกวนบ้านเรือนรว
ถ้าจะเป็นขุนนางช้างกรมท่า แต่งตำเภาเตกาเปนเจ็ดัว
จงออกปรับอาสารึกอียากดัว จะช่อนตัวอยู่ไยไม่ต้องการ

๑ ๓๐ คำ ๑ เจรจา

๑๓ บัดนั้น หมอเถาได้ฟังดูปลั่งหลาน
หุดตะโมกโกลถันพันประมาณ อยากจะได้ของประทานพานพุดแพ้อ
จะทำให้ส่มประด่งคังได้ การเล่นให้แล้วใครไม่เล่น
คอยดูความรู้เราเอาเถิดเธอ ขอดอ้อหัวเรือเรือเอออี้อ
อันอาคมคาถาคำราดำหรับ มากมายหลายฉบับเคยนับถือ
คนมาขอเรียนรำดำๆ เห็นแล้วฤกษ์ยเรือด่วนเจ้าชู้
ช่วยแนะแนะแต่เล่นให้ ชเหวชวาย ได้ส่มหมายมนตรชั่งอยู่มั่งอยู่

วันนั้นเขาเอาของมาให้ฉัน
 พอเลี้ยงท้องสองมือไม่ขัดสน
 เมื่อเย็นวานท่านผู้หญิงที่แพ
 ingsนอกในไปมาหาไม่ขาด
 นี่กันเองไม่เกรงดอกจึงออกมารับ
 หวังหมายครี้อยู่แน่
 ไฉนงกนดินบนมาจนแก่
 ให้ผ้าแพรบังสัสดีหาพบ
 แต่ไม่อาจออกตัวกลัวเขาจับ
 เป็นความตบฏกตัญญู

๑ ๑๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น
 เห็นชอบบทมนตร์เวทพิเศษครัน
 คิดพลงทางวาทักดาหมอม
 มั่งมีดีกว่าคำดำเภา
 เสนาพาซื้อถือนั้น
 จะขยันทนายาคดดูคาดเดา
 จะร้องรอลงไปทำไมเล่า
 กลัวอะไรไปเฝ้าเขาทางวัด

๑ ๔ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น
 มาอาบนาในครัวแต่งตัวพด้น
 เลือกผ่าน่งห่มดมรูปร่าง
 กรุกกรักประดักประเดิดเปิดฝาตู้
 แล้วไขตู้ดูตำราของอาจารย์
 ดมดูชาวเขียนหมึกดึกดำบรรพ์
 ห่อผ้าดำสำรองไปสองฉบับ
 ปากว่าตำรายาเวทมนตร์
 ดาหมอมุ่งหมายจะผายผัน
 แบ่งนามนมพร้อมหอมพุง
 ถายฉางอย่างนอกระบายออกนุ่ง
 เอาแพรบางกวางตุงคาดพุงพัน
 บัดทองของบุราณตานดิน
 ด่วนเลขยันต์เส้นให้เลให้กล
 ถึงไต่เคียวเคียวขับไม้ขัดสน
 จำได้หัวใจสนธิ์นออกมา

๑ ๘ คำ ๑

๑ บัดนั้น

จึงพาหมอเถ่าเจ้าตำรา

เล่นดีใจเป็นนักรบ

เดินมาตามทางกลางนคร

๗ ๒ คำ ๗ เชิด

๑ ครั้นถึงทิมริมที่ทวารวัง

เข้าไปกราบบาทมณฑลภูธร

เข้าไปพบหมอเถ่าเจ้าคนหนึ่ง

รู้วิชาชำนาญการอิทธิฤทธิ์

บัดนี้พาตาหมอมารออยู่

มนตร์ดัดด้นักหนานานิยม

ให้หมอนั่งยังอยู่ลึกครกก่อน

ขรรค์ร่อนพระองค์คงลืมคิด

ถ้าจะเปรียบเทียบถึงปโรหิต

ศักดิ์สิทธิ์วิทยาคม

ที่ทิมริมประคตท้ายสนม

ไม่ประสมประสานแล้วเร่งเกล็ดกราบทูต

๗ ๖ คำ ๗ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

ฟังแจ้งแถลงเล่าคำมุต

จึงให้หาตาหมอจรดล

แล้วเล่าตามความชำด่าก

เราได้นางนฤมตมาคนหนึ่ง

รูปทรงโฉมหน้าเอนดู

จะเล่าโดยโฉมเงดสักเท่าไร

หมอเถ่าเจ้าเด่นให้เล่ห์ลม

แม้ว่าแก้วกัณฐการุญ

ถึงได้ทองดักล่องดำด่าเถา

ทรงธรรม์ด้นนราชนเรนทร์ดูรย

ให้เพิ่มพูนภริมย์สมนึก

มาเฝ้าบนชานพักคำหนักคึก

ตรองตรึกปรึกษาบิดาครู

ผิวพองวอดวายเป็นหม้ายอยู่

ควรเป็นคู่เคียงเสนยเซยชม

ก็มีใจจิตต์ล้นทศนม

จงทำให้ได้ล้นความคิดเรา

บุญคุณของครูเท่าไรเขา

ก็ไม่เท่าได้ของที่ต้องใจ

๗ ๓๐ คำ ๗

๑ บัดนั้น

จึงแก่งทุตถอมตัวกั้วโพยภัย

เมื่อหนุ่มหนุ่มคนองดองคาถา

ครั้นแกตัวกั้วมิตกิดขครัน

ได้ทราบว่ามีดของต้องประสงค์

จะอาดาหน้าท่งคร่ง

ผงดินดอชอถวยให้ผัดพัคตร์

ขมั่งดเล็กด้วยฤทธิ์อิทธิเจ

เครื่องสู่คนธมน์ครทพรำจวน

ดรงด้นานน้ำพิพิลบกตะออม

ทุตพตางพลิกหาตำราเด่นให้

เคยทำเป็นเห็นจริงหญิงรักชาย

๗ ๑๒ คำ ๗ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

น้อยฤาหมอเถาคนเข้าใจ

ทนนางนฤมดไม่พ่นพี

คบเพดาเข้าพตางทางยมพราย

วิชะหมอคนนิตทายาด

เนอตัวตกกระยังประเปรี้ยว

ถ้าทำได้ล้มหวังดังว่า

จะให้เมียรบงามลักล้ามคน

หมอเถาเจ้าตำราอธมดัย

ข้าเข้าใจบางอยู่ความรู้โบราณ

ผู้หญิงงามตามมาจนถึงบ้าน

เซาบนบานบ่อย่าไปไม่ไยดี

นาง โคมยงยังระคางนางหนี

ให้สันต์โดยอุบายถ่ายเท

นารีรักรูปทรงหลงได้ให้

เป็นเด่นให้พูดผู้หญิงให้ยิงยอม

ให้เนอหนึ่งหนุ่มนวดหวนหอม

นางผมหอมเห็นพระองค์คงทักทาย

อุปเทห์ที่ไปถานอ่านถวย

บ้านาตายพูดโผงโผ่งไป

ท้าวสันนุราชดุ่มหลงไม่สงัดย

เรียนรำจำไว้ได้มากมาย

เพราะเวทมนตร์ดัดดีใจหาย

คงได้ชมลุ่มหมายถ่ายเดียว

รู้หักกันกับปราชญ์ฉลาดเฉลียว

ได้เดียวเคี้ยวขบไม่อับจน

ได้ผดสารพัดไม่ขัดสน

เป็นสินบนหมอเถาเจ้าตำรา

ปรุทะนทั้งเงินตราห้าสิบชั่ง แล้วจะตั้งเป็นขุนนางข้างกรมท่า
 ฤาฤักทำโรงเหล้าเตาสุรา ตามแต่ตัวชีวิตาจะชอบใจ
 ว่าพดางทางล้ารวดล้ารวดเล่ ด่มคะเนแม่นมั่นพระน้าได้
 แล้วตรัสตั้งขุนนางวางพระทัย อย่าอ้ออึ้งคั่นไปให้ใครรู้
 จงจัดแจงแต่งที่สร้างถนนาน เครื่องอาณต่างต่างหลายอย่างอยู่
 ให้ต้องตามคำราของตาครู เห็นได้ช่องทองความรู้อีกครั้ง

๑ ๑๔ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น เล่นคำนับรับคำสั่ง
 ออกมาที่ทิมริมคดั่ง เจ็บหลังนั่งอิงพิงพนัก
 บ่าวตะบันหมากดั่งดั่งมาให้ เคยไม่ได้พันพางห่างหัก
 ฅวยคนโทดื่มน้ำจนด้าลัก เบ็ดด้อมมกเบียดไปให้ทนาย
 หยิบน้ำซามารินกินล่องบ้าน ดั่งพันภาณให้เล่มีนเขียนหมาย
 หมอเถ่าจะเล่ดะพระเคราะห์ร้าย บอกอุบายมิให้ใครดั่งกา

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น คำวจาบิหมายบายหนักหนา
 ดนถานการคว่นจวนเวตา วึ่งหานายมุลวุ่นทั้งเวร
 บ้างตกแต่งเตียงล่ององค์เก่า ออกไปเอาช่างมาทาเด้น
 นวยงานพานลั่นทัดขัดเจเน อัดอัดขัดเชนยกเข้ามา

๑ ๔ คำ ๑

๑ ๕ แต่งตั้งเตียงที่พิชิตถนนาน ผูกม่านเพดานดวงพวงบุบผา
 ขันล้าครีให้ญี่ไต้คงคา ครอบล้าวิตบิตล้าม้ารอง

เครื่องสำอางวางเรียงเคียงกัน เกณฑ์กาน์ถนึ่งเฝ้าเป็นเจ้าของ
 ภูษาผ้าทรงได้พานทอง จัดแจงแต่งคองตามธรรมเนียม
 ตาเถาชาวที่ล้ามลี้คน ตักเต็มหม้อน่านนตรจันออกเปี่ยม
 เคียงสำหรับคารูปพรหมเจียม ตระเตรียมพร้อมแล้วจล้าเร่การ

๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

ราช บัตินัน หมอเถาเจ้าตำราตราดาร์
 ให้แต่งตั้งกำนบนบาน ตามโบราณคำรบครบครัน
 เรียกเอาเข้าของค่านับครู หักหมบายศรีขมิ้น
 ดาร์พัดพัดพัดพัดกรรม กระแจจันทนนามนหอมพร้อมเพรียง
 ครันแล้วจรรพทุกดั่งไม่นั่งชา หมอเถาเอาผ้าดีไปเคียง
 ชันทำการอ่านมนตรับนเคียง เล็กเลี้ยงพิมพ์พำไป

๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

๑ ว่าตามความรู้อของครูสอน พัดเป็นครึ่งท่อนกลอนปรบไก่
 ได้ลัดคืออกชกใจ ลงปลายกลายไปเป็นเวทมนตร์

๑ ๒ คำ ๑ ดำรงการ

๑ เมื่อนัน ท้าวสันธุราษมาดหมายมาหลายหน
 วันนนางทราวมวยเห็นไม่พ้น พากเพียรเรียนมนตรับนเคียง

๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

๑ จำได้คำถามหาเส้นให้ อุปเทห์ทั้งมวญถ์วนถ์
ครันโพธิ์เพ็ดเวถาภาครี มาเข้าที่ถ้งร่นาทำการ

๑ ๒ คำ ๑ เล่มอ

ขมคลาด ไซ่ดูห่วยด้ายชดด้งฝนตก อาบอุทกธารากระยาถ์นาน
๑ รดน้ำมนตร์ตนเหต้อเชื้ออาจารย์ จนนกนัสนัถ์ทวนทั้งกายา
บรรจงทรงสุคนธ์มนตร์หมอเล็ก นางตัวเอกไม่แคล้วพี่แล้วหนา
ผดดินสอได้พระหัตถ์ผัดพักตรา ดูไปมาทั้งถ์สารพางค์
หยิบยกกระจกใหญ่ได้คั่นของ เทียนต้งนัถ์มอถ์องถ์ว่าง
ดูเป็นหนุ่มน่าชมส่มกับนาง อวดหมอหัวร่อพดางทางแย้มยิ้ม
ด้วยพระศรีถ้งทรงเคียว ถักประเดี้ยวทวนใจเอาไม่จ้ม
นุ่งนอกอย่างวางชายกรายกัตรีม ถักทิมคดถ้องคอกพอพระทัย
เพ็ชรบุรุษร่ำมรงค์ทรงก้อย คำราพลอยว่าผู้หญิงมกักรักใคร่
คาดเข็มขัดประจำยามงามสุดใจ พวงมาลัยได้ข้อมือถ์ถ้อยาคม

๑ ๑๐ คำ ๑

ราช ๑ ครันถ์รีจเล็ดจมาไม่ยังหยุด ดำเนินเดินถ์คุดนัถ์ถันม
๑ ขนบนมณเฑียรเจียรจะถัม เข้าในหองประชมเทว

๑ ๒ คำ ๑ เพดง

๑ ยืนแฝงฝากนชยณอยู่ แอบประตุดุตามารศรี
ปากบ่นบรกรรมทำท่วงที่ ดูบรูหรีรายมนตร์พันควนไไป
นางเหตียวดภูบาลถ์อ่านเวท ประส่มเนตรนัถ์กรักถ์กักไว้
เห็นชอบกลถ์ถียาไม่ว่าไร หมายถึงถ์ถ่มคิตถ์ด้วยวิทยา

จิ้งค้อยอย่างมาข้างหลัง
ยืมแย้มกระแอมไอบีไปมา

๑ ๖ คำ ๑

ชนนังบนเตียงเมียงเมินหน้า
พูดจาปลอบนางพลางเด่เต้ง

ชาตรี น้อยเอยน้อยรัก

๑ น้อยเอยน้อยรัก

กำลังด้าวราวลักขีมะเต้ง

น้อยฤาพิรณักหนา

นี่เนื้อเคราะห์ให้เพราะชราหตามัว

อย่าเลยวดตดตดองให้ถองแท

ว่าพลางทางขยับจับกุม

๑ ๖ คำ ๑

ครัดเคร่งเป่งปลั่งอยู่ทั้งตัว

กระนั้นแล้วแก้วตาขังว่าชั่ว

ไม่เหมือนผลัวของเจ้าเฝ้าเคียดคุม

กตเวคเณ่จะชนะหนุ่ม

ให้ รอนรุมราวกับไฟไหม้มือ

๑๒ นักพรันชยชยดกตกอย

๑๒ แก้วขยฉวยพิศนักระพือ

๑ ๒ คำ ๑

เหงื่อไหลไคล้อยลงน้อยฤา

ยังรอนรือเรยกนามากดากดิน

ไอ้โลม

๑๒ หยุตพิศนักระเดียดเกี้ยวใหม่

จะเชกน้องครองวังให้ ยั้งยืน

เออชายุ่งเยาว์ลักเท่าไร

อย่าย่อนยอกบอกเมื่อเดือนปี

๑ ๕ คำ ๑

แรงใจพูดจาทำหน้าขึ้น

วันรุ่งพรุ่งมะวันใดฤกษ์ดี

จงขับไล่ตูดองกับของพิ

คำรามรู้มานานาคะเณอ

๑๒ เมื่อนั้น

๑๒ ชิงนำหน้าบาเคอะกระเซอะกระเซอ

จันท์ดูดานักในช่างไม่เกอ

เบื้อยื้อเยอหยั่งจิงจิงเจียว

จะหุ่นหันโมโหโต้ตอบเล่า
ให้พูดจาบ้านบ่อยู่คนเดียว

เหมือนทำให้ ไอ้เก๋ามันเฝ้าเกี้ยว
นางขี้ใจไม่เห็ดขียวไม่แดง

๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น
หมายได้ ด้วยคาถาของศาคร
ดูทำนองค้องจิตต์ผิดประหลาด
น้อยหรือนางแสนคมคารมวิบ
ท่วงที่ถูกเล่นให้กระเนแน
กระดิกเข้าท้าวแซนแหงนเงย
กินหมากคืบหยิบขมลงเลกดี
แต่ได้เกิดเกลียดเกลียดกล่อมด้อมวง

ท้าวต้นนุราชแย้มยิ้มกระหิ้มอยู่
อุตลาค์ดูบันตะบอยค้อยกระซิบ
ไม่ร้ายกาจกัมน้ำตาปริบปริบ
นั่งกริบไปที่เดียวไม่เห็ดขียวเลย
เห็นประจักษ์ทุกแท่นแม่เอ๋ย
เอาแขนยหนุนหลังนั่งทำทรง
ดูบุหรืไล่จันทน์ควนขมวง
ไหลหลงพุดละเมอเพื่อพัก

๗ คำ ๗

ไอ้โลม ปลื้ม ปลื้มจิตต์
๑ เหมือนทุกขพื้ผู้มาหยิบยก
จะนั่งอยู่เฝ้าบ่ต้องการ
ขอเชิญเจ้าเข้าที่กับพี่ยา
วันนทาเห็นอาตอง
ดีจริงเจียวแม่ไม่แงงอน
แต่ว่ายมนต์วิหโมเถ่าเป่าซ่า
เอื้ออื้อต่อจะอื้อนหย่อนพยศ

ทนคงปลงปริศนาตก
ให้เบาอกออกแล้วนะแก้วตา
นั่งนานเห็นดเห็นอ้อยเมื่อยหนักหนา
ให้เป็นผาสุกสบายหายหาวนอน
ไม่โกรธขงคังคังเหมือนครั้งก่อน
จงโอรนอ่อนผ่อนตามให้จ้ามงด
บริกรรมทำปากบดบด
ค่อยชยดกดไถดเข้าไปซิด

นางชยบัณฑิตัวกลัวจะเห็น
มองเขม้นเห็นดีไปไม่ได้ มิ

ทำเป็นผินหลังนั่งเกาหิด
จึงยื่นมือมาติดกิดกาย

๑ ๑๐ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น
ชั่วชาติประหลาดเหลือเมื่อจะตาย
ยังจะชนยืนมือมายอหยอก
เหลือแค้นแน่นอกยกหมอนอิง
ช่างกระไรไอ้หมอนไม้นอนหลับ
แม่นมไม่ เกิดตัวหัวจะนอ
เนื้อตัวหัวให้ไปอยู่ไหน
ฤาพึ่งเดินเย็นฉ่ำเหมือนน่านนตรี
ไม่ว่าเดินเห็นลักยำนึกหมาย
ถูกชนกระแทบเคียงเลี้ยงคังคัง
พานหมากพานพลูที่อยู่ใกล้
ฉวยน้ำชาล้าตราตรวด

จันท์ดูตาร้องกรีดหัวตัววาย
ช่างไม้อายชายหน้าบ้าจริงจริง
เดี๋ยวนี้คอกจะได้ชมคารมหญิง
กระแทกทั้งตงตรงหน้าแล้วคำทอ
จนเขาขับขึ้นเกวไปเจียวหนอ
ใจคอไม่เห็นเหมือนหมิ่นทน
จึงทนได้ ให้เขาตาดังห้าฝน
ช่างผิดคนทนทานด้านดั่ง
ตายร้ายตายดกทั้งหนึ่ง
คอดังคุดะไม่ละดัด
กับดไปเปรี๊ยะปรางขว้างเดี่ยวหมด
ทำประชิดชิงชิงวังแก

๑ ๑๒ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น
เลี้ยงน้ำใจในคอท้อแท้
ให้เวียนหัวมัวตาหน้ามืด
ดูตุ้เดิมเห็นดั่งน้ำใจ

ท้าวสันนราชแปลกจิตตผิดแล้วเหต
จนเป็นลมถ่มเนนึ่งไป
คราวฮึดบ่นออกทอดใจใหญ่
หมายได้ ไม่แคล้วแล้วที่เดียว

มีรักดับแค้นวักวักแต่อด
 ไม่รอคิดคิณให้ถึงจริงเจียว
 ยังเจ็บช้ำระย้าอยู่ไม่ร่ำหาย
 ทำหน้าเซียวเคียวเอื้องเงืองงุน
 แต่ยกย้ายหลายทำนองครองครี
 ดูดุด่าให้หน้าตานทอน
 เขออะไรใจคอตั้งดินประสิด
 เห็นไม่เป็นเช่นตำราของดาคร
 ขยับลุกแล้วลงนั่งร้อง
 ไม่เห็นคุณเห็นค่าตัวแรง
 กิดเคื่องซุ่นหม่นออกนอกปราสาท
 เขียนให้หลังตายจนต้นคอ

ดูเดือดเต็มประดาตาเซียว
 ขี้เกียจเกียจรับแพแล้วแม่คุณ
 รวากับถูกกลปลายหลายกะสุน
 ดิ้นทุ่นดิ้นรอนจะผ่อนปรน
 ดิ้นลัดตายด้านอันอัน
 ถึงต้องเห็นแล้วเห็นไม่เอ็นดู
 คุ้นยิ่งกว่าชุดจุดดินหู
 ถิ่นอยู่จะหยาบคายร้ายแรง
 ปากบ่นมนตร์หมอลงคอกแห่ง
 เหมือนหนึ่งเกล้งให้มาถกด่าทอ
 เกรี้ยวกราดกรวร้องให้กองหมอ
 ด่าทอถ่มถ้ำเจ้าตำรา

๑ ๑๖ คำ ๑

๐ บัดนั้น
 ถูกถองต้องพระราชอาญา
 วังออกนอกวังไม่ยังหยุด
 เสนาในใหญ่น้อยตามต่อยชก

หมอเถาซานชมลัมถดา
 ตกประหม่าตัวลั่นนังนง
 จนลัมดทั้งมัตพลัดตก
 วังวกเข้าวัดตัดหนไป

๑ ๔ คำ ๑ เขีด

๐ เมื่อนั้น
 ไปเกยวพานพุดจาเพดาไร

ทำวณนุราชมมาดหมายหาหาไม่
 ก็ไม่ได้คู่สมชมชิต

ประหลาดหนอหม่อมมาปดเด่น ทำอะไรไม่เห็นเป็นสักหนิด
 ถ้าแก่ใจเจ็บปวดอวดอิทธิฤทธิ์ โทษผิดคิดจะใคร่เอาได้คุณ
 พอเซ็ดตามบาปกรรมทำไปเล่าเล่า บ่นออกคอกดเข้าเจ้าจก
 นั่งโยกโยกหงับประทุทุกซ์ กับหมู่มุขมนตรีเดินใน
 แต่เด่นขลุ่ยล่ำวามารว้อย หางมงดชดช้อยเช่นนี้ไม่
 นำชมลัสม์ลวาทระวาตระไว เอาให้ดมุนตม่อมพริ้มพริ้ง
 เลี้ยแต่ร้ายวากับเลื้อเหลือแล้วพอ คารมรอไม่คิดผิดผู้หญิง
 อุดล่ำหลั้อย่อนอนนิง ไม่ยอมยั้งยังรอคอดัง
 อโนดเหนียวเกยวชู้รวงที่ มิใช่ชู้วงศ์ไม่มั่ง
 จะหักโหมโถมเล้าเคลาคลั่ง ให้มูมิ่งวอนนลกลกาย
 มิขัดขวางอย่างนี้แล้วที่ไหน ประเดยวใจก็จะสมอารมณ์หมาย
 ตรองตรึกปริกษาหาอุบาย ไม่เหือดหายวายวันสักเวดา

ฯ ๑๕ คำ ฯ เสร็จ

ตอนที่ ๒ ท้าวสินธุราชชุบตัว

ข้าบ มาจากถ้ำวบทไป ถังพระหัตถ์ไชยเชษฐา
 เมื่อพระควาณขึ้นชู้วา ในอุราร้อนรุ่มดังลุ่มไฟ
 จึ่งดูดอกประทุมที่เลี้ยงทาย กักตักกลายมัวหมองไม่ผ่องได้
 พระเวียงตระหนกตกใจ เหตุไฉนฉะนี้เจ้าพี่อา
 ทุกข์ร้อนอย่างไรก็ไม่รู้ จักจะไปเที่ยวตามหา
 แม่นมิพบน้องแก้วแววตา พี่ยาไม่กดับเข้ากรงไกร

ฯ ๖ คำ ฯ

๑๐ คิดพลางทางดั่งมเหษี ด้ร้อยสุคันธารีศรีได้
 พืชอตาโหมงามทราวมวย รีบไปตามหาพระคาวี
 แม้นพระบิดาบัญชาถาม จงทูลความให้ทราบบทศรี
 ดั่งพลางทางเล็ดจจรัล มาเข้าที่ถวัลย์ตรงคางคาง

๑ ๕ คำ ๑ เด่มอ

๑๐ ทรงเครื่องประดับกายพรายพรรณ จัปพระขรรค์เขื่องอย่างออกข้างหน้า
 ยกพระหัตถ์นมัสการทูล ทุกเหวผาทำทางกตางดง
 แม้นน้องของข้าอยู่แห่งใด ช่วยนำไปให้พบสับประสังค์
 เดี๋ยวรับออกนอกวังดังจ้านง เล็ดจจตรงมาตามมรคา

๑ ๕ คำ ๑ เห็ด

๑๐ เดชะความลี้ภัยซื่อถ้อมัน เทวัญช่วยพิทักษ์รักษา
 บันดาลดลใจให้ไคลคลา ย่อยนมรคาพนาดี
 ทางไกลเดือนหนึ่งมาครั้งวัน ถึงจันทราบุรีศรี
 ไม่พบคนไปมาทางธานี ภูมิตดเดี่ยวเที่ยวดู
 แลเห็นพระขรรค์ทั้นใด หยิบได้เขม้นอยู่เป็นครู
 แม้นนั้นพระขรรค์ของน้องกู เหตุใดมาอยู่กลางอัคร์
 ชะรอยน้องรักเจ้าตักษย์ ทำไฉนจะพบทราภค
 ยิงวิโยค โศกศัลย์พันทวี ภูมิตดเดี่ยวเที่ยวมา

๑ ๘ คำ ๑

๑๐ โอ้ลาว เค้นพลางทางคนึงถึงน้อง ครวญคร่ำรำร้องเรียกหา
 โอ้เจ้าคาวีของพี่ยา แก้วตาจะเป็นประกายใด

ขอให้องค์พระอนุชา รอดชีพชีวาคั่นคง
 แดงเป่าปัดขจัดสิ่งพระขรรค์แก้ว ผ่องแผ้วสิ้นเท่าชุดฝัง
 จึ่งเอนาชำระรดลง ก็กลบพนคนองค์เปนมมา
 ๑ ๒ คำ ๑ ตระ รวี

๑ เมื่อ พระคาถิตมเนตรเห็นเชษฐา
 ชื่นชมก้มกราบกับบาท แดงมัวจางไป
 คุณของพระองค์ทรงธรรม พันที่จะพรรณาได้
 น้อมน้โศกเผาเผาใจ หลงโหลดให้กลดตี
 จึ่งเฝ้าความแต่ต้นจนปลาย บรรยายให้ ฟังถ้วนถี่
 ครวงนอองแค้นแค้นทวี่ จะตามตัดแก้คั่นเดียบได้

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อ พระเชษฐายิ้มแย้มแจ่มใส
 จึ่งว่าเจ้าพลึงพลาตประมาทใจ พระฤๅษีสอนไว้ ไม่ยังคิด
 ชื่นเชิดชาติข้างล้ารแดงเห่า ข้าเก่าเมียรักอย่าวางจิตต์
 ทงล้อย่างมักด้างเอาชีวิต เจ้าไม่จำทำผิดจึงบรรลย
 น้อยหรืออ้อเจ้าเจ้าเดห์ โวไว้พานางไปข้างไหน
 จะแก้แค้นแทนทำให้หน้าใจ ตามไปฆ่าเสียให้วอดวาย
 ตรัสพลางทางชวนอนุชา ต้องวราจรจัดณีนาย
 เห็นรอยเกิดอนกถาที่หาดทราย ถ้าคณมนั้นหมายตามมา

๑ ๘ คำ ๑ เพลง

๑ ร้องรอยสูญหายที่ท้ายเมือง ดัดเลี้ยวเที่ยวชำเลื่องเตหา
เห็นแต่ทางลงในคงคา จึ่งตรองครึกปรักษาพระคาวิ
ดีร้ายยายเถาทรชน พานางนฤมดลงเรือหนึ่
น้ำเชี่ยวหนักหนาหนาน เห็นที่จระดองลงไป
บ้านเมืองที่คั่นจะมีอยู่ จระตามดูให้ สิ้นลงดัย
ว่าพลางทางพากันคดไคด เลียบไปริมแนวนที่

๗ ๖ คำ ๗ เชิด

๑ หลดาวันดินดินป่าขวัญ มาถึงพัทธวิสัยกรุงศรี
จึ่งหยุดยั้งอยู่นอกธานี แล้วพูดจาพาทกับน้องชาย
ครวญครวญเราจะเข้าไป กตวเกิดอกจะไม่เหมือนหมาย
ถ้าอเถาทรชนคนร้าย รู้จักทักทายจะเดี่ยที่
จะต้องทำโดยหนักหักหาญ รบราญต้านต่อไม่พอที่
จะบ้องปีดกิดคึกพิท ให้ดับ ให้ได้ โดยดีด้วยปรีชา
พิศิดจะจำแดงแปลงองค์ เปนดาบศรุดงค์มาแต่ป่า
จะแปลงตัวเจ้าเท่าตุ้กกระดา อยู่ในยามพิยาจะพาไป
ว่าแล้วหัดบาศาตั้งดี ตามลัทธิธิดาจารย์ล่อนให้
โหมอ่านพระเวทเรื่องไสย จำแดงแปลงได้ ดังจินดา

๗ ๓๐ คำ ๗ ตรี

๑ พี่ชายกลายเพศเป็นดาบศ ทรงพรตงดงามหนักหนา
 พระคำว้างซ่อนกาย อยู่ในยามเชษฐาทันใด
 ครั้นเสร็จจตุตถกนิมิตกราย ถือไม้เท้าตะพายยามใหญ่
 พัดขนนกป้องหน้าคทาโคด เดินไปตามตรอกนอกพารา

ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ เทียบลี้บแสงดวงหวังจะฟังข่าว ประชาชาวเรือกลัดวันหน้า
 ไม่รู้เหตุผลคนพูดจา จึงหยุดอยู่ยังศาลาหน้าเวียงไชย

ฯ ๒ คำ ฯ เต็ม

๑ เมื่อวันนั้น ท่านท้าวตันนุราชเป็นใหญ่
 ตั้งแต่ได้จันท์สุดาใจ มาไว้ในที่มณเฑียรทอง
 สุดแสนรักใคร่ไหลหลั่ง นางไม่ปลงประติพัทธ์ให้ขาดของ
 พระครวญคร่ำคำปริศนารอง ไฉนหนอนอดตของจะเอ็นดู
 ทำเล่นให้เด่ให้กลก็หลายสิ่ง นางยังคำว่าน่าอดสู
 ดั้นคำหรับคำราชาครู เพราะกายกู่แก่เกินขนาดไป
 จำจะหาญญ่ฤษดิ์พิชิต ที่เรื่องฤทธิ์ขุบรูปเราเสียใหม่
 ให้หนุ่มน้อยได้ภายาใจ เห็นจะได้เขยชมถ่มคิด

ฯ ๘ คำ ฯ

๑ คำวิพากษ์ทางมัมมัญชา ตรัสตั้งเสนาคนสนิท
 จงตั้งข้อร้องไปทั่วทิศ หาผู้รู้วิทยาคุณ

จะให้ชู้บุญกุแก่ชรา
ถ้าสมคิตกัถยาการุญ

เป็นหนุ่มน้อยได้ภาพังเรกรุ่น
จะแทนคุณแบ่งเมืองให้ถึงกัน

๑ ๔ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น

เด่นรบดังขมิ้น

ถวายเป็นคมดาออกมาพัตน์

แยกกันบ่าวร้องรอบบุรี

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

สามเศร้า เมื่อนั้น

พระหฤไชยฤกษ์

นั่งอยู่ในศาลาริมชาน

ชักประจำทำที่เคร่งครัด

เห็นเขาบ่าวร้องมาตามถนน

ประหัดคอยู่ผู้คนแออัด

เงยหน้าฟังนงนขยัด

มิได้คิดว่าชานประการใด

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น

เด่นดังร้องมาไกล

เห็นพระผู้เป็นเจ้าก็เข้าไป

หยุดยั้งให้วณทา

แล้วปราได้ไต่ถามตามค

ทรงพรตดงามเป็นหนักหนา

ได้เรียนรำบำเพญภาวนา

วิชาชูปตัวมั่งๆไร

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

พระฤกษ์ได้ฟังยังดังลย

แกดั่งทำตำรวมจิตใจ

มิใคร่จะพุดจาพาท

กะทั่งไอกะแอมแยมเยอนถาม

เหตุผลต้นความอย่างไร

จะชูปตัวใครเป็นไร

ความรู้ดังนี้เราเรียนไว้

๑ ๔ คำ ๑

๐ บัดนั้น

ฟังพระมุนีที่ดั่งใจ

จึงบอกว่าท่านท้าวเจ้าพารา

เกยวพานพุดจาไม่ยินยอม

จึงตรัสใช้ให้พวกข้าพเจ้า

จะหาพระมุนีซึ่งพรหมณ์

แม่นนางโคมขงปลงรัก

พระองค์ทรงญาณชาญชัย

อำมาตย์ผู้มีธรรมาสัย

กราบไหว้เคารพนบนม

ได้นางจันท์สุดตามหอม

ด้วยท้าวเธอเก้แห่งอ้อมไม่ดังาม

เที่ยวต้อนร้องบ่าวได้ถาม

ชุบรูปให้งามพึงใจ

ทรงศักดิ์จะแบ่งสมบัติให้

ชุบได้ช่วยเอนดูภูมิ

๑ ๘ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

รู้ว่าจันท์สุดานาร

นึกชมน้องละไถ้อยในจิตต์

จำจะแกะเผ็ดพระยา

คิดพลางจึงว่ากับเส็น

ถึงอายุแก่เถิดลักเท่าไร

รูปไม่พอใจดอกออกตัวตน

เมตตาคงม้นกตัญญู

พระหฤไชยฤาษี

ไม่ยินดีด้วยท้าวเจ้าพารา

สุจริตรักแล้วเป็นนักษนา

ดวงฆ่าได้ยให้มันบรรดัย

เป็นไรมีรูปพอจะรับได้

จะชุบให้หนุ่มน้อยนำเอนดู

แต่ได้มานิมนตรักจนอยู่

จะอุปถัมภ์ค้ำชูภูมิ

๑ ๘ คำ ๑

๐ บัดนั้น

จึงพาผู้เป็นเจ้าเขามุรี

เสนาเชื้อถือพระฤาษี

ยินดีเดินควนรับมา

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ ครั้นถึงวังให้ยังหยุดอยู่ ที่ทิมริมประตูข้างหน้า
 เลื่อนนายใหญ่ก็ไคลคลา เข้ามาเฝ้าองค์พระทรงยศ
 บังคมทูลแถลงแจ้งเหตุผล ตามกระแสแต่ต้นไปจนหมด
 จะล้มหัวถึงตั้งหนึ่งมโนรถ เพราะพระดาบศองค์นี้

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น ทำวสันนราชเกษมศรี
 มาต้อนรับขับสู้พระมุนี ให้ชนนงทีแทนรัตน
 พระเคารพนบนอบนมัสการ ประเคนพานหมากพุดเกดสี
 ร้องเรียกเสนาเข้ามาพุด ปฏิบัติวัดถากพระอาจารย์

๑ ๔ คำ ๑

๑ แล้วตรัสปราโสดันทนา ด้วยวาจาสุนทรอ่อนหวาน
 ทุกฉันนมชุกรำคาญ เกยวพานผู้หญิงเขาชิงชัง
 เพราะเก้งหอมผอมชুবรูปร่าง แก้มคางไม่ครัดเคร่งเปด่งปลั่ง
 พันพางห่างหักระย้ามึง ถอยกำลังพลึงดงมากมาย
 ถ้าพระองค์ช่วยชุบให้หนุ่มได้ โภโคยไธสวรัยจะบันถาวาย
 ทวิพิณสิ่งใดไม่เสียตาย แต่ล้มหมายหนุ่มงามก็ตามที่
 นวดนางจันท์ดูดาจะการุญ ก็เพราะได้ฟังบุญพระฤาษี
 ซึ่งจะชุบรูปโฉมโยมนี่ ต้องตงกิจพิชิตประการใด

๑ ๘ คำ ๑

ร่าย เมื่อนั้น

รูปเป็นมนุษย์ไฟ
แต่รู้ข่าวว่ามหาพิตร
จึงมาช่วยธุระรับรอง
อันจะคงการกิจพิชิต
เฉพาะแต่ตัวรูปกับท้าวไท
จงเอาม่านมาบังไว้เจ็ดชั้น
แล้วเอาพื้นใต้ไฟประชุม
เชิญท้าวเข้านั่งในกองไฟ
จึงจะอุปบพิตรด้วยวิทยา

๑ เมื่อนั้น

วงยงหลังไหลด้วยใจเบา
จึงตรัสตั้งเส้นขมขมน
ชุดหุดมดุมได้อัคคี

๑ บัดนั้น

รับเร่งออกมาด้วยความกลัว
บ้างชุดหุดมดุมพื้นใต้ไฟ
บ้างบัตปูเลื้อยลัดตาดเพดาน

พระฤๅษีเสด็จเร่งแกล้งไข

โกลโคยไธสุรย์ไม่ป่นปอง
มิกกิจงวดหมิ่นหมอง
หวังสนองพระคุณภูวไนย
ตามคัมภีร์พรหมศัพทไฉน
ใครไครมิให้เข้าเต้าดุม
ที่โน้นชุกดงให้เป็นหุดม
จะอ่านเวทขุมนุมเทวา
ดำรวมใจหัดเนตรทั้งซ้ายขวา
ให้ ได้ภาหุมน้อยนงเยาว์

๑ ๓๐ คำ ๑

ท้าวถันนุราชคนโหดโหดเนา
ไม่รู้เท่าใดหักกลพระมุนี
จงเกณฑ์กันบนบกหน้าที่
เราจะตั้งพิธีชุบตัว

๑ ๔ คำ ๑

เสนาธิบดีลงพระอยู่หัว
บอกกันทุกทั่วพนักงาน
แล้วบักไม่หัดกม้นกนม่าน
ทำตามภูบาลบัญชา

๑ ๔ คำ ๑ เสร็จ

๐ เมื่อนั้น

จึงชำระสระสระคองคา

ทรงสัพักบักกระนาวชาวดำด

ครันแล้วจตุรคิตตังจิตต์ปอง

ท้าวสันนุราชเร่งหรรษา

แล้วทรงผ่าฟันขาวเข็นทอง

เข้มนัดคาคักถ้ายดาบดอง

ก็เยี่ยงย่องเข้าไปในม่านบัง

๑ ๔ คำ ๑ เด่มอ

๐ เมื่อนั้น

จึงจุท้าวท้าวชนบนบดดงก

พระฤษีชั้นชมดมหัวง

ด่อนไฉนงินหนาเขาหาไฟ

๑ ๒ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

ดุกทลิ่งดิ่งตังตกใจ

เอออะไรไฉนงิมกองเพลิง

มันจะงามมิงามก็ตามที่

ท้าวสันนุราชร้อนเหตอจนเหงื่อไหล

แล้วว่าทนต์ไม่ได้พระมุนี

เนอหนึ่งจะปอกเม็งเดี่ยวเดวนี้

เข็นแล้วเห็นไม่เป็นการ

๑ ๔ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

ใจคอท้อแท้ไม่ทนทาน

แต่ถูกวอนนิตหนึ่งก็ถอยหนี

รู้กระษัตริย์บ้านสุบพ้าว

พระดาบศิยมพดางทางว่าชาน

จะทำให้เสียการเสียทงคราว

นี้ฤายังจะมีเมี้ยด้าว

เอออะไรใจวากับปดาชิว

๑ ๔ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

ผู้ที่จะคิดบิดพลิ้ว
 ขาดไฟในหลุมเหล็กกำลัง
 ถ้าเม้นพดัดผดุงลงตรงอัคร์

อย่าเพื่อโกรธโปรดเกิดพระอาจารย์ ช่วยคิดอ่านยกหาตำราใหม่
 อย่าให้ต้องกองฟืนไล่ไฟ จะไม่ได้เฉียวฤาพระสิทธิ

ท้าวสันนุราชฟังว่าทำหน้าว

จึงนับนิ้วอนว่าพระมุนี
 ทั้งที่นั่งหมั่นนักพระฤาษี
 ราวกระตอกวิจิเป็นจุมไป

๑ ๖ คำ ๑ เจรจา

๐ เมื่อนั้น

ฤาทั่วไทไม่เชื่อวิทยา
 ว่าพดางทางหิบบขผ่ง
 เปนรูปคนเฝ้าจรพดัดปล้น
 เราจะขบรูปนี้ด้วยเวทมนตร์
 ท้าวจงฉินหลังนั่งหลับตา
 ว่าพดางทางท่าเต้หักถ
 แล้วผดักรูปนั้นนันทน์
 จึงเอาพระคำออกจากยาม
 นั่งเพนรูปบนไวยทนต์

พระฤาษีเฝ้าแว้งเกล้งว่า
 จะให้เห็นแก่ตาเดียวด้วยกัน
 มาเคตักคั่งค่อคิตประคิขฐ์
 ให้ท้าวสันนุราชทศินา
 ให้เป็นคนน่ารักหนักหนา
 อย่าฉนเปเรเดมาข่างน
 ปากบ่นบริกรรมทำอุ อ
 ตกกลางอัคร์คี่ตายไป
 จะให้เห็นลุ่มความว่าชุบได้
 สกิดให้พระยาถ่มตา

๑ ๓๐ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

หมายว่ารูปนั้นไม่ทัน

ท้าวสันนุราชเขม้นอยู่เป็นครู
 พิศดูงามประกอบชอบอารมณ์

จึงนิพนธ์มาว่ากับพระมุนี แต่อย่างนี้ก็งามแต่ยมม
 จงโปรดช่วยชุบชีวิตด้วยอาคม ให้ได้ภาน้ำนมเหมือนรูปนี้
 โยมจะไปนั่งอยู่อย่างเก่า ถึงร้อนเราเท่าไรไม่ถอยหนี
 แล้วลุกเข้าไปใกล้อัคคี ภูมิ่งนึ่งพนมมือ

๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น พระดาบส์เห็นท้าวเธอเชื่อง
 แดงหีบเอาพิบัติกระพ้อ ให้เพลิงฮือสุมหวังตั้งใจ
 แล้วเดินเวียนวนบนบริกรรม จมจุ่มพม่าเข้ามาใกล้
 ได้พิชิตท้าวเจ้ากรุงไกร คมาม้วนลงไปในอัคคี

๕ คำ ๕ เสด็จ ๒

๑ เห็นม้วยมฤตยูอยู่ในหลุม เอาพินธุ์ใส่เข้าเหมือนเผาผี
 ทวาคัพโทรมสิ้นกษัตริย์ ท่อยที่สรวดต้นตอรำอาญใจ
 จึงให้น้องแต่งองค์ทรงเครื่อง แทนท้าวเจ้าเมืองทมวญไหม
 แล้วส่งคนช้างนอกออกไป เร่งให้ประโคนชนบท

๕ คำ ๕ เสร็จ

๑ บัดนั้น พนักงานตั้งคี่ตี่ดัด
 แตรดังซังดังดาตดนตรี ประโคมชนอึ้งมีนนั้น

๒ คำ ๒ มโหรี

๑ เมื่อ^๕นั้น พระ^๕ฤษี^๕ปรี^๕ต์^๕เป^๕รม^๕เกษ^๕ม^๕ถัน^๕ต์^๕
จึง^๕คำ^๕เน^๕น^๕เด^๕น^๕ตาม^๕พระ^๕นัง^๕น^๕ ออก^๕จาก^๕ม่าน^๕กัณ^๕ม^๕ท^๕น^๕ช้ำ

๑ ๒ คำ ๑ เถมอ

๑ ชน^๕ยัง^๕พระ^๕โรง^๕ร^๕ต^๕น^๕ร^๕จ^๕ นัง^๕เห^๕น^๕อ^๕แท^๕น^๕ม^๕ณ^๕ท^๕ช^๕าง^๕ห^๕น^๕้า^๕
พร^๕้อม^๕ห^๕ม^๕อ^๕ำ^๕มา^๕ค^๕ย^๕มา^๕ค^๕ย^๕า เข้า^๕มา^๕เ^๕้า^๕เห^๕น^๕น^๕เ^๕น^๕ไป

๑ ๒ คำ ๑

๑ บิ^๕ค^๕น^๕ี้ เ^๕น^๕า^๕ช^๕า^๕เ^๕้า^๕น^๕อ^๕ย^๕ใ^๕ห^๕ญ^๕
เห^๕็น^๕พระ^๕อง^๕ค^๕์^๕ท^๕ร^๕ง^๕โ^๕ม^๕ป^๕ระ^๕โ^๕ม^๕ใจ^๕ ต^๕ด^๕ิง^๕ค^๕ไ^๕ด^๕เ^๕ด^๕อ^๕ไ^๕ม่^๕พ^๕ริ^๕บ^๕ตา^๕
พิ^๕ศ^๕ไ^๕ห^๕น^๕ไ^๕ม่^๕เ^๕ด^๕ย^๕เ^๕ด^๕ล^๕ัก^๕ด^๕ิง^๕ ง^๕า^๕ม^๕จ^๕ริง^๕ย^๕ิง^๕ม^๕น^๕ุ^๕ษ^๕ย^๕ ไ^๕น^๕ไ^๕ค^๕์^๕ห^๕ด^๕้า^๕
ค^๕ำ^๕ง^๕บ^๕ัง^๕ค^๕ม^๕ช^๕ม^๕โ^๕ม^๕พระ^๕รา^๕ชา^๕ ด^๕ำ^๕ค^๕ัญ^๕ว^๕ำ^๕ท^๕ำ^๕น^๕ท^๕ำ^๕ว^๕เ^๕้า^๕ก^๕ร^๕ง^๕ไ^๕กร^๕
บ^๕ำ^๕ง^๕ช^๕ม^๕ว^๕ิ^๕ทยา^๕พระ^๕อา^๕จ^๕าร^๕ย^๕ เ^๕ี้ย^๕ว^๕ชา^๕ญ^๕ช^๕ู^๕บ^๕เ^๕ก^๕เ^๕น^๕ห^๕น^๕ุ^๕ม^๕ไ^๕ด้^๕
เ^๕ะ^๕ซ^๕อ^๕ง^๕ร^๕อ^๕ง^๕อ^๕ำ^๕น^๕ว^๕ย^๕อ^๕ว^๕ย^๕ย^๕ อ^๕อ^๕อ^๕ิง^๕ค^๕น^๕ึง^๕ไป^๕ท^๕ุก^๕ค^๕ัว^๕ค^๕น^๕

๑ ๒ คำ ๑ เจ^๕ร^๕จ^๕า

๑ ช้า^๕ป^๕ เมื่อ^๕นั้น พระ^๕ค^๕าว^๕น^๕ึง^๕ค^๕ิ^๕ต^๕ช^๕ด^๕ด^๕น^๕
จะ^๕ท^๕ก^๕ท^๕าย^๕เ^๕็น^๕า^๕ด^๕ำ^๕ม^๕น^๕ค^๕ ไ^๕ม่^๕ร^๕ู้^๕จ^๕ัก^๕ด^๕ัก^๕ค^๕น^๕ก^๕์^๕จ^๕น^๕ใจ^๕
จ^๕ำ^๕จะ^๕พ^๕ด^๕ย^๕อ^๕น^๕ย^๕อ^๕ก^๕ห^๕ล^๕อ^๕ก^๕ด^๕ว^๕ง^๕ มี^๕ใ^๕ห^๕ค^๕น^๕ท^๕ง^๕ป^๕ว^๕ง^๕ด^๕ง^๕ด^๕ย^๕
ค^๕ิ^๕ด^๕พ^๕ล^๕าง^๕ท^๕าง^๕ค^๕ร^๕ว^๕ด^๕ป^๕ระ^๕ภ^๕า^๕ษ^๕ไป^๕ เ^๕ว^๕า^๕ช^๕ู^๕บ^๕ค^๕ัว^๕ไ^๕ห^๕ม^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ม่^๕ด^๕บ^๕าย^๕
ไ^๕จ^๕ิ^๕ค^๕ิ^๕ด^๕ค^๕ิ^๕ด^๕เ^๕น^๕ไ^๕ม่^๕เ^๕ม^๕เ^๕น^๕เ^๕ก^๕ำ^๕ ด^๕ัม^๕บ^๕ร^๕ร^๕ด^๕า^๕ช^๕า^๕เ^๕้า^๕ท^๕ง^๕ห^๕ด^๕าย^๕
ไ^๕ค^๕ร^๕เ^๕น^๕ท^๕เ^๕ห^๕ม^๕น^๕ช^๕ู^๕น^๕ม^๕ุ^๕ด^๕น^๕าย^๕ จ^๕ด^๕ห^๕มา^๕ย^๕ร^๕าย^๕ช^๕ื่อ^๕มา^๕ใ^๕ห^๕เ^๕ว^๕า

๑ ๒ คำ ๑

๑๒ แล้วเส้แล้งแก้งว่าดาบศ นิมนตรังคอยู่ก่อนผู้เป็นเจ้า
 ดักต้องวันตามวันพอบันเทา ให้ ใจคองเก่าจึงค่อยไป
 ว่าพลางทางชวนพระฤๅษี ลงจากที่แท่นทองผ่องได้
 ยรยาตรเยื้องย่างเข้าข้างใน ไล่ไค้ให้เหมื่อนเจ้าธานี

๑ ๔ คำ ๑ เด่มอ

๑๓ เมื่อนั้น นางคันทมาดัมเหษี
 มาคอยรับเสด็จพระล้ามี อยู่ทีฌากกนขันใน
 เห็นพระควาดีดำเนินมา ดำคัญว่าท้าวผัวชบตัวใหม่
 น้อยฤๅรูปร่างช่างกะไร งานด้าเหลือใจเจียวพ่อคุณ
 หนูน้อยน่ารักหนักหนาหนอ ปากคอคิดคาเหมื่อนหน้าหุ่น
 ท่วงทีทอดกรออ่อนลมุน ให้ว่าดูนพิศว่าดีเพียงชาติใจ
 จังจ้องออกไปรับถึงดับแด่ จะเจียมตัวว่าแก้กัหาไม
 ชมัยชมายชายดูภูวไนย ยมให้ญัยมน้อยดอยหน้าตา
 กราบถวายบังคมชมโฉมผัว ช่างชบตัวใหม่เหมาะเป็นหนักหนา
 ดูไหนให้ประกอบชอบอชฌา กัดยานิยมดัดคิด
 เห็นพระเฉยเชื่อนไม่เยื่อนทัก ความรักขนมื่อมาดักิด
 แก้งทำเดียมเดระกระเซะซิด ดับังดัดดัดจิตกริยา
 นิจาเอ่ยพระพลกระหม่อมแก้ว ดมเมยเดียดแล้วกระมังหนา
 ไมผินพัศทักทายพูดจา ฤๅเห็นแก่ชราจะหย่าร้าง
 เมื่อท้าวหนุ่มเข้าด้าวครวณัน ดัญญากันว่าไม่ทิ้งขว้าง
 เดียวนมาตะเทินเชินค่าง จะพดกับเมยบางเปนไรมี

๑ เมื่อนั้น

นึกในใจพลงนางคนนั้น

ท่วงทีที่เฝ้ามิใช่ชั่ว

จะแต่แสร้งแกล้งทำทักทาย

เห็นนางเข้ามาว่า จู จ

เมื่อนั้นได้ยมิได้เข้าใกล้ชิด

พระคาร์ชวยเซินเมื่อนั้น

จะเป็นมเหสีแล้วดีร้าย

หน้าเป็นเล่นตัวใจหาย

ก็คิดอายอดสู้ไม่รู้ฤทธิ

น่าบัดสีก็เกลียดจริต

แล้วลัดคิดดาบคำให้ตอบความ

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ดีกาอย่าด่วนลงตาม

ท้าวเธอพึงชูปตัวใหม่

ชะช้าช้าต้องเยี่ยงยก

ฉวยกระไรไม่รู้ระลึกกา

บอกให้รู้ตัวแต่หัวที่

พระฤกษ์ได้แสร้งแกล้งร้องห้าม

เดินตามคิดพันกระนั้นนัก

หลงให้หลงเมื่อยไม่รู้จัก

จะวัดถูกจุมกหักได้ยลัดที่

แล้วอย่าติโทษโกรธฤกษ์

ถ้าเมื่อนั้นพองห้ามก็ตามใจ

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ตำระวนแตรดวไนย

ได้ยินพระดีทราธิ์ห้าม

หยุดยังวังรอไม่จรจรัด

นางคันธมาดีหลงไหต

รักใคร่รูปโฉมโฉมพรรณ

นางดะเทินเงินขามคิดพริ้น

แล้วเดียวไปยืนกันหน้าไว้

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ดำเนินเดินหนึ่งนางไป

พระคว่ำเคื่องขัดอักษณาดีย

ขึ้นสู่ปราสาทไสยไพชนต์

๑ ๒ คำ ๑ เพลง

๑ นิ่งเห็นอแทนรัตนชัชวาลย์

พระราชยเนตรดูทั่วทุกคัวคน

ถ้าวสนมหมอบกราบอยู่เกิดอนกถ่น

ได้กลมิให้ ใครกินใจ

๑ ๒ คำ ๑

๑ บัดนั้น

ดําคัญมันหมายว่าท้าวไท

นารักน้าชมคมสัน

รูปร่างวิคกุ่มหนุ่มพ้อแพ

นางก้านัดบรรดาที่โปรดปราน

ชม้ายชม้อยคอยรับไฉยนา

เหต่าพวกเจ้าจอมหม่อมอยู่งาน

ถางนางบังอยู่งานพชนี้

ก้านัดนางต่างคนไม่ส่งดัย

ชบตัวมาใหม่เป็นเที่ยงแท้

ถ้าวพันดีกว่าเมื่อยังแก่

พิศวงหลงแต่ไม่วางตา

ต่างกลานเข้าไปแล้วจะเอาหน้า

เสนหาทรงธรรมพันทว

เข้าไปตั้งเครื่องอาณพานพระศรี

ท่วงที่ทํานองในใช้ชิต

๑ ๘ คำ ๑

๑ บัดนั้น

แอมประตดองค์พระทรงฤทธิ

เฝ้าเขม้นเห็นกุ่มมั่งคั่ง

ผิดทำนองท้าวเจ้าธานี

นี้ผิวนางจันท์ลุดาयाใจ

ยั้งแผ่งยั้งตะแคงตาตุ

เถกัศประสาทประหลาดจิตต์

ยังพิศยังเหมือนพระคว่ำ

โกรชซึ่งเขนเขยวอยู่เฉยวนี้

ชยบหน้ถอยหลังบังประตุ

จำได้ประจักษ์ทุกแท้อย

จะเด่นภูแล้วกรรมมั่งคองนี้

เห็นท้าวชัยบัลลัษพระเพลา กลัวตายยายเถาชยดหนี้
 ตกใจคิดว่าจะฆ่าตัว ด้วยตัวมิดมิดมิดมิด
 ครึ่งนี้ไม่รอดเห็นวอดวาย ถ้าเมื่อนมตายก็คางเหลื่อง
 ถึงอยู่ไปก็ไม่รุ่งเรือง จะมีแต่ได้เคื่องเวทนา
 ท้าวจะเขียนจะวิบคณิภัย จะไปโจนน้ำตายเสียดีกว่า
 คิดพลางลั่นให้ไปมา เช็ดน้ำมูกน้ำตาพมพาย

๑ ๑๒ คำ ๑ โยด

๑ เมื่อหน คาวดัดเค็ดไม่เหือดหาย
 คิดเค่นอเถาเถาร้าย มาดหมายจะทำให้หน้าใจ
 จะผูกเข้าเขียนขบับร้อย คบต่อยหนักหนาไม่ปราได้
 ทั้งเจ็ดโคตรเค้านั้นเท่าไร จะตัดหัวเสียไม่ไว้มัน
 ครนจะฆ่าเคียดเคียดเถา พวกเล่านาเข้าจะหวาดหว่น
 จำจะดอดไว้ให้หายวัน บ้องกันควนควมให้งามดี
 คิดพลางทางตั้งเปรยไป กำนัดในใครชอบกับ โคมศรี
 จงไปบอกจันท์สุดานารี เชิญนางเทวีให้ขนมมา

๑ ๑๓ คำ ๑ โยด

๑ บัดนั้น กำนัดนางต่างคนจะเอาหน้า
 ชิงกันรับตั้งบังคมลา รับมาปราชทานาง โคมยง

๑ ๑๔ คำ ๑ โยด

๑ ครั้นถึงจึงเข้าไปทูล
 บัดนี้ข้าพระพุทธองค์
 ถึงแม่จะเป็นมเหสี
 ภาวนายกคิดถึงคนึงนัก

ว่าพระนเรนทร์ผู้ยิ่งใหญ่
 รูปทรงโฉภาคน่ารัก
 ไม่เคยทิ้งามตมทั้งยศศักดิ์
 ให้เชิญองค์นี้ถึงดักขณได้ดังใจไป

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น
 จึงขยับนางกำนัลทันทิด
 ให้พระอินทร์ลงมาเชยวเชยว
 ไม่ขอพบขอเห็นเช่นนั้น
 ว่าพลางนางผินผินพักตร์
 ชดเนตรพุ่มพองนองใน

จันทสุตาเคืองขัดอักษณาลัย
 ออกไปเสียอย่ามาพาที่
 ก็ไม่เหลียวแลดูอย่าจุจ
 จะลุ่มวดยชั่วมิขอไป
 คิดถึงผัวรักก็ทำให้
 ทรมวยชันทรวงเข้าไต่

๑ ๖ คำ ๑ โอ

๑ บัดนั้น
 เชิญเสด็จไปเฝ้าพระภูมิ
 แม่อย่าวิญจนวนครวญคร่ำ
 ปลอบโยนเท่าไรไม่ไปเลย
 บรรดาฝูงกำนัลชวนกันปลอบ
 ต่างคิดขัดสนเปนพันไป

กำนัลในเฝ้าโถมนางโถมศรี
 จะได้ลากขากัดถนทรมเซย
 จงแต่งองค์ล้งน้าล้งว่าเสวย
 พ้าฝ่เกิดเขย่นาแค้นใจ
 นางจะตอบวากก็หาไม่
 บังคมไหว้แล้วรีบกลับ

๑ ๖ คำ ๑ เสด็จ

๑ ครันถึงจึ่งทูลพระโคมยง ข้าไปเชิญองค์นิษฐาน
 อ่อนวอนท่าไรไม่ไคคคตา เฝ้าไศกาครวญคร่ำรำไร
 ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น พระคำพังแฉ่งแฉ่งไข
 มิได้ว่าชนประการใด ภูโนยนิ่งนักครึกครา
 จำจะไปเล่าโถมโถมงาม ให้รู้วาพิตามมาหา
 คึดพดางทางชวณพระดิทธา ดีตามาปราคาทางเทวี่
 ๑ ๔ คำ ๑ เพลงซ้ำ

๑ ครันถึงจึ่งเห็นพระนอกรัก กรรแสงซบพักตร์อยู่ในที่
 นิ่งดงกับองค์พระมุนี แลดูพาทักฐานองดองใจ
 ๑ ๒ คำ ๑

ชาตรี โคมเอยโคมเฉลา นี่จะเฝ้าไกรชซึ่งไปถึงไหน
 ๑ พืมาหาน้องถึงห้องใน เอออะไรไม่ฝันมาพุดจา
 เม้นพี่เถ่าแก่เหมือนแต่ก่อน จะเคื่องขัตติครอนกไม่ว่า
 บดินนมนตรพระดิทธา ช่วยซบพิยาเปนหนุ่มแล้ว
 รูปงามหนักหนาไม่ว่าเด่น ดมเปนคู่ครองกับน้องแก้ว
 ยศศักดิ์ประเสริฐเพริศแพร้ว เห็นแวววนิดาจะปรานี่
 ถึงรูปร่างผิวเก่าที่เจ้ารัก ไม่กะไรกันนักษะโคมศรี
 จงฝันฝันหันหน้ามาข้างนี้ ดูพี่ให้เห็นก็เปนไร
 กัดัวแต่อยู่แม่เอ๋ยนางโคมยง จะต้องจิตพิศดวงหลงไหล
 ว่าพดางทางทำกระแอมไอ แยมั้มมดไม่ไปมา

รำบ ๕๕
๑ เมื่อนั้น

ดำคัญว่าท้าวเจ้าพารา
ให้เคื่องซุ่นหุนหันผ่นหลัง
ซุกรานพ้องยกกันพด

จันทสุตาได้พ้องนงกมหน้า
กัลยาณีได้บิณฑิ
แค้นคองซึ้งซึ้งดั่งดัด
ต้องหัดถบคกรรณเดียทนต์

๑ ๔ คำ ๑

๑ ๕๕
๑ เมื่อนั้น

จึงได้แตรวังแกดงพุดเปนน

พระท้าวเห็นนางยังดั่งดัย
หวังจะให้ โฉมตรรกความ

๑ ๒ คำ ๑

ไอโถม เจ้าเอยเจ้าพี่

พี่ผู้เด่นทรมายายาม
ตามใจดาร์พิตไม่ขัดข้อง
ยากที่ตรองตรึกนึกนิยมน
น้อยฤาเสียแรงรักใคร่
ดวงตามความลัทธิศดา
แยบยนคักถนมิใช่ชั่ว
ด่มคะเนนวดนางช่างอุบาย

ไม่พอที่จะละเทินเชินชาม
เพราะนางรูปงามทรมามชม
ถนอมน้องต้องจิตต์ด้นนิทนม
เหมือนถนอมถนอมบังภูเขาดอกกา
ขอบใจเจ้านักชนิษฐา
แล้วมาย่อนยอกบอกราย
ชั่วฉวีเสียได้ดั่งใจหมาย
จะพมพ่ายชดนาอยู่ว่าไร

๑ ๘ คำ ๑

รำบ ๕๕
๑ เมื่อนั้น

กัมหนันงอยู่ไม่ดูไป
เรื่องราวกล่าวความก้งามด่ม
ผิดกับตาเจ้าเจ้าเมืองนั้

จันทสุตาตำระนร่าให้
พ้องเลี้ยงเลี้ยงใจเหมือนผัวรัก
ด้นดมเห็นแนมแหดมหดัก
นงดักษณิ่งนิกบระหตาใจ

ครั้นจะว่าพระคำวี่แววแก้ว
คิดพลางทางทรงไศกาลัย

ตายแล้วจะตามมาทีไหนได้
ทรมานวัยช่อนอูระประปราน

๑ ๒ คำ ๑ โอศ

๑ เมื่อเนน

พระมุนีมีจิตคิดดั่งด้าว

จึงได้โถมโถมเฉลาเขวามาตย์

จงคำวิตรีการก่อนเป็นไร

เสียงท้าวคราวแก่กับเดยวน

มารศรีพึงเห็นเป็นไฉน

เคยได้ยืนกับหูกกับใจ

ไม่จำได้ฤๅเจ้าจึงไค้

อย่าก้มพักตร์ไค้รำสรว้อยระห้อยจิตต์

จงครุณิมนิตรฤๅ

ถึงไม่เหมือนนั้นก็เม้นพระคำวี่

จงแสดงภูมิให้เต็มตา

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อเนน

นางโฉมยงส่งสัยเป็นหนักหนา

พลางขม้ายชายดพระราชา

เหมือนองค์ภักดีด้ามี่

ขมเขื่อนเหมือนต้นทุกดั่งดรรพ์

ด้าวพันพิศดูถวนถิ

มันคงนี่องค์พระคำวี่

ภูมิไม่ตายตามมา

พระคาบคองค่น้อยที่ไเหน

ฤๅเชษฐาภูวไนยกระมังหนา

จะถามไถ่ให้แจ้งกิจจา

กิตยาประหว่อนครันคร้าม

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อเนน

พระมุนีเห็นนางระคางขาม

จึงขยดเข้าไปไถ่โถมงาม

แล้วกระซิบบอกความแต่เบาเบา

นี้พระคำวี่ฤๅมิใช่

ยังหลงให้ลจิกกับก้อยอีกเต่า

ด้ามมันคงแล้วนงเยาว์

มิใช่อายแก่ทนต์กษณ

จึงแจ้งตามความดับแต่หลังนั้น
เจ้าอย่าสะเทินเมินพิศตร

ทุกสิ่งสรรพพรรณาให้ประจักษ์
จงทลายทุกพุดจากกับด้าม

๑ ๖ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น
ฟังพระดีทราพาที่
กราบลงกับบาททั้งสององค์
เพียงจะพิณาศชาตใจ

นางจันท์สุดามารศรี
เทวรู้งแจ้งไม่แคลงใจ
โฌมยงครวญคร่ำรำให้
ทูลขออภัยภักดา

๑ ๕ คำ ๑ โอด

๐ โอ้พระทลกระหม่อมของเมียแก้ว เมื่อนั้นผิดแต่เป็นหนักหนา
ไม่รักถ่อเถ่าเจ้ามารยา
ยังคิดยั้งแคลนแนใจ
ออกเมียดังพระเมรุเอนทับ
ว่าพลงนางทรงไศก
เชษฐาตามศัสตใจ

จนกว่าได้ถามเอาความลับ
มันได้หนักหนาน่าเสียดับ
แต่นับวันจะบรรดัย
พระคววไศกศัศย์ไม่ถนได้
พลอยรำให้ไม่เป็นดมประดี

๑ ๖ คำ ๑ โอด

๐ ๕ คำ ๑
ตอนท ๓ นางคันทมาตชนเฝ้า

๐ เมื่อนั้น
รู้ว่าจันท์สุดานารี
นางให้แค้นชดถักถักดุ่ม
นั่งหงหนางรำพึงคิด
หมายได้ด้วยกำลังยังสาว
ตัวก็เปนนโศดโปรดปรานมา

นางคันทมาตมเหษ
ยืนดัดด้วยองค์พระทรงฤทธิ์
เหมือนบ้ำหลังคลั่งคดุมเค็ดมจิตต์
อเจ้ากรรมมนจะมีดประศุคำ
เห็นที่ท้าวเธอจะรักหนักหนา
คงจะคิดเมตตปราน

จำจะขึ้นไปเฝ้าพญาคู
เมียน้อยเมียหลวงท่วงที่
จะเป็นอย่างไรอยู่ให้รู้ที่
ข้างไหนใครจะดีกว่ากัน

๗ ๘ คำ ๗

ขมตลาด คิดแล้วดั่งเงาอำระกาย ชื่นมณลงตายเป็นก่อนชน
ดูได้ชัดดีฉวีวรรณ ทรงกระแจะจวงจันทน์กดินเกดา
นาคอกไม้เทศหากว่าจจะทว ชโถมทงเนื้อตัวเหมือนปล่อยเต่า
กระจุกตึงนั่งต้องมองดูเงา จับเขม่ากันโรไปดปลิด
หัวกระจายรายเดินชนเม่นล้อย ผัดหน้านั่งตบอยบับลิด
เล่ขมดั่งลพทางทางวาคคว นุ่งผ้ากรวมวาคา
เอาดไปบักทองเข้าดองห่ม นึกชมตัวเองเป็นหนักหนา
จะแต่งไปอวดมนจันท์ดูดา น้ำหน้าอจัญไรไหนจะมี
คาดเข็มขัดประจำยามงามตา ทองค่าน้ำหนักดีกลีบดี
กำไถดงยาราชาวดี มั่งมีได้มาแต่ตายาย
ได้แหวนเพชรเม็ดแดงหัวเมงปอ เขามาต่อหาซึ่งยังไม่ขาย
พิศดูตัวพลงทางยมพราย กรูยกรายออกจากตำหนักนาง

๗ ๑๒ คำ ๗

ร้าย เรียกหาข้าไทอยู่ยังมี ได้เกือกกำมะหยี่หักทองขวาง
ถือพระกลดคนฉิ่นกนกนาง เยี่ยงอย่างมาปราช่าทพระทรงธรรม

๗ ๒ คำ ๗ เพลงซ้ำ

๑ ครันถึงจึงหยุดเยียมมอง ตรงช่องฉากพับดับแดกน
เห็นพระองค์ทรงโฉมโฉมพรรณ งามเหมือนทอญในชนฟ้า

ความรักรัญจวนครวญใคร
 พลงเคาะเข้าไปให้เหตียวมา
 ทำหม้อยหม้ายอายเอบแฝง
 พุดจว่าเปรียบเคียงเคียง

แต่เขื่อนขมดไม่อยู่ในหน้า
 ครนดบคากัดสะเทินเมินเมียง
 แลวแกล้งกระแอมไอให้ไต้ยง
 เคินเลียงแลงช้าเลื่องเยองกรวย

๖ คำ ๖

๐ เมื่อนั้น
 อื้อบาททวัดดีไม่ม้าย
 เห็นมันจะมันหมายเอาจว่าผัว
 ดูทักวิยาเป็นนัยขอ
 ขำเลื่องดูเมี่ยขวัญจันทสุดา
 ทำเมินเลี่ยมไต้ไยดี

พระคาวนุณในใจหมาย
 มาเข้ายวณชวนชายไต้ดังคอ
 จึ่งแต่งตัวเต็มประดาชนมาต่อ
 น้าหัวร่อนนอยถุณนชนดินที่
 แลวแลดตาพระฤกษ์
 จุจขควันรำคาญใจ

๖ คำ ๖

๐ เมื่อนั้น
 ดักคิดองค์อนุชาแลวว่าไป
 เจ้าจงทวยทักเลี่ยดักนิค
 ถึงเถาแก่แต่ยังไม่เกินการ

พระดาบศอดยมมิใครไต้
 อัจฉน์โรมันจะทำให้รำคาญ
 บ้องบดอย่าให้ความฟุ้งชาน
 จงคิดอ่านหว่านล้อมไว้ให้ดี

๔ คำ ๖

๐ เมื่อนั้น
 จำเปนเห็นชอบท่วงที่

พระคาวไต้ฟังดาบศัพ
 จึ่งมีวาจาปราไต้นาง

๒ คำ ๖

๑๐ ชาตรี โคมเอ๋ยโคมเฉลา เป็นไรเจ้าจึงสะเทินหินห่าง
 ยืนอยู่นั้นโยใช้ที่ทาง แต่ก่อนนางน้องเขยไม่เคยเป็น
 ด่าตวงสนทนากับอาจารย์ เจ้ามานานแล้วฤๅไม่ทันเห็น
 คิดว่าต่อเวลาเย็นเย็น จึงจะไปพุดเล่นเจรจา
 เจ้าชนมาถึงนี้ยังคืนนี้ ขอบใจไม่พักดังไปหา
 น้อยถานนั้นชนเชิงกิริยา ตะตะด่าดลืบห้าดลืบหก
 แต่งตัวเต็มประดาหน้าเป็นนวล เหมือนจะชวนให้ชื่นใจพี่
 ขอเชิญนางเมียหลวงท่วงที่ดี มานั่งบนนวดขยพ่าย

๑ ๘ คำ ๑

๑๑ ร่าย ไต่เอ๋ยไต่ฟัง นางผินหลังหลบเคียงเมียม่าย
 นี้จะไปนั่งด้วยก็ช่วยขวย อตลุต้วยรำคาญใจ
 แกล้งทำแยบคายกระต่ายแก แล่นเง่แล่นงอนค่อนให้
 จะมาเรียกมาหาข้าย มันไม่เหมือนเมื่อก่อนนั้นแล้ว
 แต่เพียงซุบตัวใหม่ได้เมียสาว อุปมาเหมือนราวกับได้แก้ว
 นี้ลูกบัตบัตไม่มีแวว อย่าฟังนี้กรกแล้วจะเหลียวดู
 เป็นคนวาคำน้อยถอยถก อากัปกัปรยศอดสู
 จะอยู่ได้แต่ระเบียงเพียงประตู ไม่สมควรเข้าไปอยู่ในที่ทาง
 แต่ปากหากแล้งถึงเบือนบิต ในใจให้คิดกรูปร่าง
 ถ้าดำจะไครนั่งลงหว่างกลาง แล้วระคายชวนเงินเงินเมียง

๑ ๓๐ คำ ๑

๑๑. เมื่อนั้น

ยมพลางทางลงไปจากเตียง

พระคำได้เห็นนางยังกางเกียง

แล้วกล่าวเกิดขึ้นเกล้งปลอบให้ชบใจ

๑ ๒ คำ ๑

โอ้โลม

ขอดเอยขอดมิ่ง

จริงจริงรักเจ้าเป็นไหนไหน

๑๑

จะถือเชิงถือชนชั้นนโน

ไม่เคยมาเคยไปฤๅไรนอ

มิใช่คนอื่นจะชนัด

อุแม่เอยฮัดฮัดตะบิตตะบ้อง

ว่าพลางดิ้นเด่นเป็นทำนอง

เลียมตองชยบจะจับมือ

อะไรเฝ้าคั่นควักฉลักได้

ทำไมไม่เคยหยอกกันดอกฤๅ

จงเมตตาการุญเกิดบุญฤๅ

ดั่งดั่งดั่งดั่งดั่งดั่งดั่งดั่ง

ถึงจะมีเมื่อยอื่นลักหั้นแต่

หางามอนอันอันอันอันอัน

ทั้งระแบบแยบยนศักดิ์

ยังต้องจิตคิดใจไม่ลืมเลย

๑ ๘ คำ ๑

ร้าย

นำเอยนำหิวรือ

ช่างยกยอหนักหนาเจ้าข้าเอย

๑๑

แต่ก่อนร่อนชะไรก็ไม่เคย

มาแยเรยียมพรายนำอายใจ

ถึงว่ารักเมื่อยกรูยุดิน

จะเกล้งล่อพอให้กินเข้าได้

เมื่อท้าวแก่ชราเคยมาไป

เดียนชบตัวใหม่เป็นหนุ่มนวล

รูปร่างกระจอยร่อนน้อยถ้านั้น

ติดกันกับเกาต์กเกาต์ถวน

น้องนแก่ถ่อยยาเฝ้าถวน

ไม่ลืมควรเคียงคู่ด้วยภูมี้

ดาร์พัดเฝ้าผมไม่ลืมประกอบ

แก้มตอบพันหักนำบดส์

อับรยศอดสูไม่

อะไรนี้ยังทำซึ่งตาย

๑ ๘ คำ ๑

๑ นำเขยนนำถรวด

ถึงว่าเถ้าแก่ก็แต่กาย

ความกำหนดลัทธิกับบุษ

จะอดดีดร้ายอายุใคร

เมื่อครั้งยังแก้อยู่ด้วยกัน

เดี๋ยวนี้แกจะละเลย

พี่จะช่วยอันวอนพระมุนี

จึงจะชูปรูปเจ้าให้งามอน

ยังไม่ควรดอกเจ้าจะเบื้อหน้า

เช่นนั้นมันจะหายไปเมื่อไร

ไม่รู้ดัดสันตติทรงไหน

เจ้ากับพี่มิใช่ไมคุ่นเคย

พี่ก็หมั่นเยี่ยมเยือนไม่เหินเฉย

นวลดอของน้องเอ๋ยอย่าทุกชวอน

หาฤกษ์งามยามดีให้ได้ก่อน

ขอผัดผ่อนสักหน่อยเถิดกตอยใจ

๑ ๘ คำ ๑

๑ ฉาเขยฉาจา

อูแม่เอ๋ยจะชูปให้ชำไย

มันจะงามมิ่งมกก็ตามที่

เร่งหาฤกษ์เกิดพ่อให้หมอดู

นำชมลัสมเปนมเหษี

มีบุญประเสริฐเลิศดอย

แน่งนางรูปงามขอถามไถ่

ไม่เสียตายพักตราจะรำค

ชะช้าังมารยาพิราภด

แต่แรกเห็นแก่ห่มมไม่ยอมยง

เดี๋ยวนี้หม่นน่ารักทำอีกอ้วน

ไม่อดลัสมคนทงรวว

น้อยฤกษ์ช่างโศภาปราได้

ทำไมกับอู่เถ้าเฝ้าประตู

อาภัพอู่บ่ไม่ควรคู่

จะได้เชกสมลัสมนางสาวน้อย

ท่วงทีก็รียาไม่ราถอย

จะได้พิศดอยเกอหน้าพระด้าม

รู้จักมั่งฤไม่ผัวใครนี้

เจ้าของเขามี่มาชวงชิง

ทงระแบบแบบยงค์ชยนี้ยัง

ทำลับดีดบังชิงชิง

เข้านังชิดลัสมกตทอนให้เกาหง

เจ้าชาเอ๋ยใครมั่งเขาอย่างนี้

๑ ๑๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ขมเยอนเบือนหน้าด้าม
 อเถนจนจริงหึงเยอ
 คึดพลงทางเดินออกไป
 เออนอะไรเล่าไม่เข้าการ
 ร้องเรกตะโกนโพนทนา
 แรกเริ่มเดิมทีด้ามทำน
 ซ้ำมิได้ปลดปลดลงใจ
 ตาหซานซ่มไม่คมลัน
 เดียนรูปตัวใหม่วิไลลักษณะ
 ออย่าว่าแต่วันราวแล้วแต่
 ชื่นอารมณ์ซ่มใจมิใคร่ลง
 ทำเทียมเดียมดวนจะชวนชน
 โกรธาตาแดงมาแดงฤทธิ์
 เน่พระมเหสีอย่ามีนา
 จงคืนเอาผิวของตัวไป

จันทสุตาฟังว่าน่าบัดสี

แล้วเทวตรีตรึกนึกใน
 กลอเด่นให้เกอที่จะได้
 ได้ไค้ไค้แกดังกล่าววาจา
 จะมาพาดโกรธชิงหิงษา
 เยี้ยหยันหยาบเข้าประชิดใคร
 มาเกยวพานพุดจาปราได้
 ด้วยเห็นภูในย่นน้แก่นัก
 ด้วยหมากตะบันพันฟางหัก
 หนุ่น้อยนำรักรูปทรง
 ถึงเถาเถกักคึดพิศวง
 ดั่งหงแลแดงเพ่งพิศ
 ทำนก็ไม่อยากย่นมอดัก
 หงุดหงิดงุ่นง่านทยานใจ
 ชุบตัวให้สาวชนเดี่ยใหม่
 ว่าพลงทราวมวยก็หัวเราะ

๑ ๑๖ คำ ๑

๑ แค้นเคยแค้นจริง

ชนหน้าทำทายเถียงเตลาะ
 จริงอยู่กระซำเจ้านั้นเถ่าแก่
 เปนดีทริชาตของเจ้าจงเขาไว้

เจ็บปวดยวดยิ่งกว่าบดิงเกาะ
 จะไครว่าให้เพราะด้าแก่ใจ
 ต้องตาท่านจะแดงที่ไหน
 จะคืนให้ข้าเียนางนงเยาว์

อย่าพักมาหัวเราะเยาะเย้ย
ถึงผัวรักหนักหนาทำเนา
เชอรูปเชอร่างเหมือนนางฟ้า
ได้น้ำมันจันทน์เจืออยู่เป็นนิล
เอาผลดอยนำมาเลี้ยงหาคุณ
ดื่มผัวตัวตายวายชีวัน
ดูหมิ่นเมียหลวงเข้าชิงชิง
คืนมือคืนไม้ใคร่คบ

เกินเคยเห็นก่ำดังไม่ฟังเจ้า
อู่เถาจะพรนพริ่งอย่าฟังคิด
ทั้งเกศาหอมพริ่งจรงจิตต์
ความคิดเยบคายเจ้าหลายชั้น
จนได้ชู้ชอบใจดังไม้ผืน
มาผูกพันพระวงหงรูปชู้
จะทำกูให้กลืนเป็นลูกชู้
เอาดีกล่ดองด้อมอุบดอกกระมัง

๖ ๑๒ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น
จึงห้ามว่าอย่าทำแต่ดำฟัง
เจ้าเป็นถึงมเหษณ์ศักดิ์
ข้างนพมาใหม่ยังไม่รู้
เขาจะภาออณาว่าเมียหลวง
เถียงเตดาะเกาะเกาะไม่เงงงาม
จงปรานปรานอมอมอด
เขาจะได้ยาเงเกรงกลัว

พระควาเคียงนางอยู่ข้างหลัง
จงหยุดยั้งจรงจิตต์คิด
พริกเยบคายมากมายอยู่
อย่าเพ้อทำใจดูความ
มาหึงษ์หวงจรงจาบหยาบหยาม
เหมือนหนึ่งหนามเกาะกระรว
งดงดเลี่ยมงจะยังชั่ว
เป็นผู้อยู่ใหญ่ไว้ตัวให้ล้มคว

๖ ๑๓ คำ ๖

๑ น้อยเอยน้อยถานั้น
ชักทำเนียบเปรียบปรายหลายกระบวน เที่ยงแท้แต่ตัวนไม่ด่าเอียง
เห็นว่านางเมียจะเลี้ยงที่ หม่อมผัวตัวดีออกช่วยเถียง

คุณแม่เขี่ยยื่นอยู่เป็นคู่เคียง
 น่ารักหนักหนานางหน้าเนน
 จงเล่าโตมลูบอกเล่าให้หน้าใจ
 บุญตัวผัวหนุ่มเมียสาว
 ทำไมมิชวนกันเข้าบรรทม
 ขอโทษโปรดเกิดพระมุนี
 ผัวท่านจะคลั่งเกล้าเข้าหยอกนาง
 ยิ่งว่ายังมาหัวเราะเยาะ
 จะใคร่ทำให้ดำแก่หน้าใจ

๗ ๑๒ คำ ๗

๑ เมื่อนั้น
 เอยอะไรรูปนั่งอยู่ดีดี
 ก็หาโกรธขงมิ่งไม่
 จึ่งลุกเดินออกมาหน้าห้องชาย
 ซ้ำสาวชาวแม่แออัดอยู่
 ตัวโยมก็เป็นใหญ่อยู่ในวัง
 เปนถึงเมียท้าวเมียพระยา
 อะไรรู้แก่ถ้าจะเข้าโง
 จงคิดอนิจจังพังรูปห้าม
 ไม่พอที่จะหุ่นหันคันคาง

แก่งมาเรียงอวดรูปซ้ำๆไร
 ผัวดอยเขม้นหาเมินไม่
 อย่าให้ผัวหมองต้องแดดลม
 เข่นแฉ้ววากับชนม
 เขยชมเข้าเย็นอย่าเว้นวาง
 อะไรรู้นอกรักมากัดขวาง
 ห้อยกลางเปล่าอยู่นิมนตร์ไป
 เปนเหตุเพราะฤษัฎมิใช่
 บาปกรรมอะไรที่โทษมี

พระลัทธิท้าวหม่อมเหี้ย
 มาพาดพิวตวงข้างไม่อาย
 จะช่วยว่าเกลียดเกลียดให้หาย
 แฉ้วว่าดีกายายทำน่าชัง
 ไม่อับยศอดสูเขามั่ง
 มาอ้ออึ้งตึงตึงโหมโรง
 ไม่ไวยศไวยังว่าอาโง
 โหมโรงปากโป้งโงอึ้ง
 นันแนแรงแม้นามข้าอึ้ง
 โกรธขงหึงษ์หวงช่วงชิง

แม่นใครได้ ยินจะนิทา

เอ็นดูออกจึงห้ามเป็นความจริง

๑ ๑๒ คำ ๑

๑ พังเอยพังว่า

ใช้การของพระคุณอย่าดูนวย

จะมีให้ว่ามั่งนงอมือ

นี้แต่คงมั่นในขันต์

เห็นว่าวาคันนาคาคำ

ชีข้างเกดอันกลบประจบประแจง

เขาจะถุก์เถียงกันนั้นผู้หญิง

เวียกยายเวียกย่าน่าแค้นนัก

พลอยอายชายหน้าเพื่อนผู้หญิง

นึ่งนึ่งเดี่ยมั่งนึ่งดงยาย

ยังบ่นบ้าตาดเดียดไม่เห็ดหาย

ถึงแก่เกาเกอบจะตายก็ตามที

ชาไม่เชื่อไม่ถือพระฤาษี

ขันจะแตกดักที่อย่าได้แคลง

ไม่ซุบแล้วมิหันมาซ้ำแข่ง

ช่วยประชันขันแข่งทำคึกคัก

พลอยวิ่งเข้ามาลวดอดรวู้หลัก

นางผูกคิ้วคั่นควักก็ถูกลาง

๑ ๘ คำ ๑

๑ น้าเอยน้าบัดดี

กตัมมาชีวิตชนเขาคนกลาง

บาปบุญคุณโทษก็ไม่รู้

มั่งจะลงนรกหกกเขน

กูเป็นฤาษีชีไพร

พากเพียรบำเพ็ญเคร่งครัด

จะมาหยิบยกโทษโกรธซึ่ง

ใช้คนไปนิมนตร์กูเข้ามา

ช่วยห้ามให้ดไม่เหินบ้าง

ถากถางถุก์เถียงขันเดี่ยงเกน

เทตารุก้าหมัดขัดเขมร

ตกคำไต่เถนเทวทัต

อยู่ในเมตศาลมาบัต

ไม่อาด็จอาธรรมฉันทา

เป็นเหตุเพราะผัวมั่งดีไม่ว่า

ปรารภนาจะใครให้ซุบตัว

แต่แรกก็คิดจะชุบให้มั่งมี
 หลอโหดโหดเซตนาเมามัว
 เอาแต่โมโหออกไต่ความ
 ชุบเองเกิดเจ้าด้วยเขม่าไฟ

เดียนวังหน้าหน้ากระตือรือ
 ไม่เจียมตัวว่าแก่ก้อแก่ไป
 มันหงอกงามอยู่แล้วใครทำให้
 คัดปึกคัดไรให้ ไม่ด่าปดิด

๑ ๑๒ คำ ๑

๑ แค้นเฮยแค้นนัก
 ดูเด็ดเค็ม^{๕๕} ๕๕
 นิญาเป็นลัทธิประตดเที่ยง
 ตัดรอนก่อนว่าลัทธิยา
 เจ็บร้อนอะไรใส่หัวตัว
 อัดอึ้งอู่แม่เอ๋ยมาเย้ยเย้า
 อย่ำพักพูดพิโรธไ้การ
 เร่งออกไปเสียยังกู่

โมโหฮึกฮักชักหน้าชัก
 ผูกคิ้วค่อนพลงทางตอบคำ
 ถึงทีใดเอียงแล้วเอียงคว่ำ
 หัวหงอกหัวดำก็ทำเนา
 มันหงอกก็แต่หัวของข้าเจ้า
 ดอนให้จับเขม่าเมื่อปานนี้
 วิชาญเคืองหูจุ
 ชื่นอยู่ทีนี้จะเปนความ

๑ ๑๓ คำ ๑

๑ ดมเฮยดมเคิบ
 ดูหมิ่นญา^{๕๕} ๕๕
 จะมาขับมาไล่ไ้ใครนี้
 ดมบัตพิศถานโนแผ่นดิน
 จริงจริงนะดีกาไม่ว่าเล่น
 ถึงตัวเองอู่^{๕๕} ๕๕

ถ้อยคำกำเริบหยาบหยาม
 ดมตามเดี่ยวตลอดดิน
 ๕๕ ๕๕ ๕๕
 วิว่งทงนของกุดัน
 ทำวียนยอมยกให้แก่กู
 พระยาเธอเปนพยานอยู่
 ก็เปนข้าของกูด้วยเหมือนกัน

๑ ๑๔ คำ ๑

๑ นำเขยนนำหัวเราะ

เขอกระนั้นฤๅคะพระนักรรรม์
 สัมบัติบ้านเมืองเดเครื่องยศ
 บริบูรณ์ทุกสิ่งข้าหญิงชาย
 นางขอรักร่วมอารมณ์เฝ้มหอม
 ฤๅจะไฉฉงแอบแนบเคด้า
 หญิงชั่วฆ่าฉัวได้
 รานหาข่มกัสมักคิด
 เข้าครอบครองเขาเป็นเจ้าของ
 หน้าเป็นเด่นตัวเต็มประดา

พลางคบมือเขาระเย้ยหยัน

คตินั้งรู้ว่าเป็นนาย
 พระยากให้ห่มคมอบถวาย
 มั่งมีมากมายเจียนนายเรา
 ฉัวยอมยกให้ฤๅไม่เถ้า
 หยกเย้าย้วนชวนชีวิต
 ไม่มีอาลัยแต่ลักหนืด
 คัดจริตคิดตามแม่ดีดมา
 จงของอีกอีกหนักหนา
 กดบยมเขาระข้าหน้าไม่อาย

๗ ๓๐ คำ ๗

๑ เมื่อนั้น

จึงว่านำรำคาญกับท่านยาย
 นนแนหัวหงอกเป็นดอกเถา
 อืดยัดกิดเห็งอกท่างกน
 เล็กแสดรั้งมั่วว่าฆ่าฉัว
 พุดได้ ไม่อายแก่ปากคอ
 นี่เนื่อว่าเคราะห์เพราะใจเบา
 ดวงฆ่าฉัวตายวายชีวา
 จนท่านเมียหลวงมาหวงหึงษ์

นางจันท์ตุคาโฉมฉาย
 จ้วงจาบหยาบคายชนมิ่งมัน
 ไม่เจียมตัวมัวเมาโมหันธ์
 ยังไม่ชนชนหน้ามาด้าทอ
 ต่อจะเคยกับตัวกระมังหนอ
 ดับประคิตดับประต่อเจรจา
 เชื้ออ้อเถ้าทุจริตติจณา
 แล้วย้าพามาให้ มีคา
 น้อยฤๅอ้ออั้งมีฉาว

พระดาบศเมตดาข้าสักราว ช่วยชุบให้เป็นสาวสืบหาปี
 จะได้สุมใจหมายหายง่นาง ราชครันรำคาญจุจ
 อุแม่เอ๋ยฮึดฮัดหมัดมวยดี เอกกระโทกเขากเป็นไร

ฯ ๑๒ คำ ฯ

๑ เหลือเอ๋ยเหลืออด มาประชิดประชันน่านได้
 อย่าพักทำเถยจะไม่ละใคร ว่าแล้วเถยไฉนจะคั่นาง
 นวยนุคยุคมือไม่ถนัด ล่องพระองค์บ่บดขัดขวาง
 ยิ่งคิดแค้นใจร้องให้พลาง ลัดดาวยางว้างชีวิตม้วย
 ผัวเขากเห็นกันเป็นดี พระฤๅษณ์เฝ้าเจ้าด้วย
 จะทำไม่ได้มัทนรวย มณุษย์ช่วยนางเนอทัพ
 หาไม่ไหนจะคั่นนามือ เช่นนั้แล้วถูกกนิบ
 ชื่นหน้าค่าการมคมวิบ ให้มันมาหาสืบไม่พรวัง
 ทำไมกับชีวิตกนิบหนึ่งน ตายรายตายดักทหนึ่ง
 โมโหหุ่นหันตันตั้ง เข้าได้หยิกทั้งทบด

ฯ ๑๐ คำ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระควีนชวางนางโฉมศรี
 แด้วว้ายายเฝ้าเอาช ขาห้ามดัดแถมพัง
 ดุดอีกฮักเข้าสัดได้ เดยวณักชดใจชนมมั่ง
 น้อยฤๅตอดตั้งตันทุ้ง พระได้หลังดัมคว่ำคมาไป

ฯ ๔ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

อับอายสาวสวรรค์ก้านัดใน

แต่ก่อนร่อนระไรก็ไม่เคย

เพียงได้นางสาวศรีคนนั้นมา

พาดมิดคำทอได้คอเดียว

พระฤๅษณ์ช่วยแถมเติม

พื่อนางสาวน้อยคงดอยด้อง

อย่าพิกชนองดังกระทุ้ง

อกเขยอับอายสู้คายเดี่ยว

ไไหนไไหนไม่เปนโคงเปนคง

อื่เก่าทศปรัตถมนันดอพลอ

เจ้าขวัญนายเวือเอกไชย

ทำให้เคื่องซุ่นดุนทั้งวัง

จะดีให้บัชชบคบด้วยกะตา

นางคันธมาตย์ร้องไห้

แค้นใจพ้อคตภักคตา

จะเกินเคยดวนตามหยามนำหน้า

ดิมอื่เก่าชวราชาหดวงเดิม

ให้หม่อมเมี้ยนชนหน้าพาอีกเดิม

ยุเดริมดั่งชาคาช

วาคณาเต็มกองซุ่นลุดกู่

จะมาช่มใครให้กตเวกรง

ไม่อยู่ให้ผัวเมียเขาช่มเหง

เพราะกรรมของตัวเองจะโทษใคร

มายูแยงแกดั่งก่อเหตุใหญ่

ไปรับอื่อะไรไม่ร้มา

ยังจะมาเขมพ้งนงดอยหน้า

พดางเรือกชาเข้ากุดมรมัน

๗ ๑๔ คำ ๗

๑๒ บัดนั้น

ค้องตตค้องคบหลบไม่ทัน

ร้องขอโทษพดางคราวออก

แล้วคิตกถัวฉาญาพระคว่ำ

ยายเก่าทศปรัตถมตัวดั้น

กงันดุกดิมไม่ด้อมประดี

วิ่งตะกายเข้ากอดพระฤๅษณ์

दनदानคदानन्हักัง

ปากบ่นภาวนาว่าออกเบือน
แม่จันท์ลู่ตาช่วยด้วยลี้กลวัง

๑ ๖ คำ ๑

๐ ฟังเอ๋ยฟังว่า
ทุตธัฏฐาญมิงไม่ตรง
ฆ่าฉัฏฐาญไม่หายแค้น
อย่าพักดังลี้จะไม่มีวัย
พวกอไม่ตรงหลังฉั
เคนแวงเคนกาต่าอึง
มิงอย่าทำล้าออยดอยหน้า
ว่าพลงคตต์ไม่เม

ไหลดัดเอนเอาหน้ามาเป็นหลัง
ลูกจะม้วยชีวังเป็นม้นคง

จันท์ลู่ตาอไม่ไดคตต์
ลี้ดองกุดหงงงววย
จะคตต์คตบแทนทำมึงด้วย
ใครเขาจะช่วยชีวคตมึง
หัดบตาเล้นตัวตะเมอหิงษ์
โกธชิ่งหิงษ์กไม่คตเงา
ทนนาคาเช็ดหัวเข้า
ยายเกทัคัประด้าทเพียงชาดใจ

๑ ๘ คำ ๑

๐ เหลือเอ๋ยเหลือทน
กตต์แล้วเจ้าประคุณชอชอภัย
จะหลีกไปข้างนนั้นกตต์
หน้าตาบวมบอบลงหมอบชบ

เจ็บพณบุญญานาคาไหด
พลงยกมือไหว้นอบนบ
เหลี่ยวมาชานักกตบ
กตต์เกล็ดอกเล็ดอกลตบไม่ลัมประค

๑ ๕ คำ ๑ โอด

๐ เมื่อนน
ชิตใจยายเกทัคัมท

นางคันชมาคัมเหษ
ทบคตตาทอพอแวง

๑ เมื่อนั้น

น้องนงกชจึงไร

จะไปพูดเกลี้ยไถ่เป็นไมตรี

น้ำใจในคอมันบิกบั้น

ยิ่งห้ามให้ ยิ่งเหมือนยิ่งยุ

น้อยหนึ่งมันจะว่าชั่วนุณวาย

พระคาวีข่มขู่ของสนองไซ

ช่างไม่รู้ตัวมัวมัน

เห็นที่จะทำหนักคักคักขึ้น

โศดเชตาเมามันโมโหร้าย

ยังกลับดูคาดเดอดไม่เห็ดหาย

หยาบคายเคื่องหูดดูใจ

๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น

ช่างกตวามันเหมือนเดือเห็นเห็ดไป

เดือแว่วร่ายเบบคายก็หลยเพลง

อุตุล้าให้ชื่นแวงใจไปดองดู

จงทำเทียมเทียมเดียมเดียมเกยวพาน

ว่าจะชุปชันให้วิไลลักษณ์

พระพิมายมแล้วแถงไซ

ดูราวกับมิใช่เป็นเจ้าชู้

จะมานั่งกตวามองผู้หญิงชู้

พี่เห็นจะไม่สู้กระไรนัก

ง้องอนอ่อนหวานอย่าหาญหัก

เห็นมันจกดุ่มหลงปลงวิญญา

๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น

ข่มเหงแข่งใจไคดคดา

พระคาวีเห็นชอบด้วยเชษฐา

โชนจ่านำไปด้วยใจปอง

๖ ๒ คำ ๖ เพลงซ้ำ

๑ ครั้นถึงที่ด่านักคำหนักนาง

หยุดยั้งเฝ้าม่านเมียงมอง

พระค้อยเยี่ยงอย่างเข้าในห้อง

ดูทำนองเบบคายร้ายดี

เห็นนางนังกอดเข้าเข้าไคกา

เซ็ดน้ำคานาหุยี่

นั่งตงเคี้ยงข้างนางเทวี

แล้วทำท่งนทิดเซื่อ

๑ ๔ คำ ๑

ชาตรี ปดิมเอยปดิมใจ

พริกไคร้ผูกพันพันเผอ

นั้กแต่จะอิงแอบแนบเนื้อ

แม่นมิเซื่อโฉมตรูคอยดูเอา

ไซ้แต่รังส่มทบทบเกิดอน

ถึงได๋ใหม่ก็ไม่เหมือนเมี้ยเก่า

ท่งแก้งจริงยังพริงเพรา

ล่าวเล่แพเจ้าไม่เท่าเทียม

พืด้องจิตตักใจอยู่หนักหนา

จึงดงมาถึงเรือนเยอนเยยม

ไม่มื่นพักตร์ทักถามตามธรรมเนียม

ชม้อยชม้ายอายเหนียมพิ่ไย

ว่าพลางทางขยับจับต้อง

เดียมตองโฉมตรูหลังให้

ดูเกิดทำเก้อเอออะไร

เฝ้าค่อนควักผดักไล่ไปที่เดียว

๑ ๘ คำ ๑

รำย ได้เอยได้พัง

นางนังนงแนไม่แด่เหตยว

ไพอะเพราะพริงจริงจริงเจียว

ข้างตดเดยวปราชเปรียบเคียง

นั้กจะใคร่ด้วยกัชวยอาย

แก้งทำแยบคายบ้ายเมียง

ค้อยเขยอนเลือนดงจากเคี้ยง

มายนเมียงแอบม่านด้วยมารยา

คิดถึงความหลังยังคดงใจ

เชอผดักไล่ให้อายชายน้า

ท่งรักท่งแคนเนนอุรา

พลางบ่นบ่าพาโดไคก็

๑ ๖ คำ ๑ โอ

๑๑ เมื่อณ

เล็ดจเดินตามมาแล้วพล

พระคำได้เห็นนางชนางหัน

ทำขยเข้าเข้าขยขย

๑ ๒ คำ ๑

ไอ้โถม งามเอียงงามปอด

๑

อย่าเศร้าร่ำร้องโศกศัลยวิญจณ

ชาติใจอะไรเล่าเข้าไศกา

จะวอนว่าเท่าไรไม่ข้มแย้ม

ท่วงที่ทำวากับสาวแล

รู้ระบบแยบยนต์เป็นคนเคย

โกรธฐานน้องรักว่าผิดได้

หยอกกันเมื่อกระนั้นยังกว่าน

เจ้าสืทำหยาบคายให้อายเขา

อภัยศอดสูจันท์ดูดา

ล้วนโทษเจ้าผิดไม่คิดบ้าง

กันแต่ชาติเคืองเนื่องไป

เจ้าเป็นยอดมเหสีที่ดังวณ

เล็ดตายหน้านวนวดจระมอมเมม

จนน้ำตาเป็นคราบอาบแก้ม

ยังมีหย่อนยอมแต่้มดงบังเดย

จนเหลือเหลือลอยเล็ดเบ็ดเผย

อุแม่เอ๋ยอดใจไม่ไยดี

เจ็บปวดเป็นกระไรดวงใจพี่

ไม่พอที่จะโมโหโกรธา

พี่เฝ้าวังวอนไม่ผ่อนหา

พระสัทธาเธอข้มไยไฟ

จะมาครวญครวญคร่ำใครทำให้

น่าขมมั่งฤไม่เจ้ามารยา

๑ ๓๒ คำ ๑

๑๑ ถ้อยเอ่ยถ้อยคำ

ค่อนพลงทางคอบวาจา

กตการอะไรเล่ามาเข้า

ช่างด้าอดยออ่อนหวานหวานด้อม

เจ็บช้ำน้ำใจเป็นหนักหนา

ช่างเกิดหน้าคามันหมองมอม

อุแม่เอ๋ยทำที่เป็นโอบอ้อม

นี้ถ่านางผมหอมมิยอมยิน

พอรูเท่าเข้าใจกันอยู่ดอก อย่าลดเดี๋ยวดวงหลอกกลอดกตัง
 กตัมมากโทษทัณฑ์ชั้นจริง เด้แด้งทุกสิ่งไปไค้
 ตำรพัดจะว่าประดาเดี่ย เจ็บเค้นแทนเมี่ยงเข้าผดักได้
 ส่วนทำเขาถึงกระนั้นก็ไป ยังจะยกตัวไปหลั่นเห็นอดม
 อย่าหยุกหยิกวังหยาวใช้สาวเด้ มันคนแก่คนธำเพ็แผ่ม
 รูปว่างชั่วช้าไม่น่าชม เจ้าครัดความพอดมตัว
 ทังอาภัพอัปรัตกษณ์หนักหนา พระกัศัตเปนคราเด้อว่าชั่ว
 จะขึ้นเข้าไถ่ล้างไม่กตัง หน้อยจะพาให้มัวมอมไป
 เขียวเด้จกัวไนยออกไปเดี่ย หม่อมเมี่ยงเขาจะว่าชั่วได้
 ปากคอกพอดไปเมื่อไร ยังเจ็บใจอยู่จนประเดียน

๖ ๓๔ คำ ๖

โอ้โลม เหวเฮยเหวบาง บ่นตะบอยร้อยอย่างร้อยดี
 ๐ พินาว่ากล่าวแต่โดยดี อะไรนั้นน้อยฤทำดีดั่ง
 เขาแต่กรรมมาชมชู้ วิชาญจุ จขหังษ์ ว่าคาญจุ จขหังษ์
 ขัดใจจันท์ดูดาหน้าดั่ง ยกโทษโกรธซึ่งเขาข้างเดียว
 ช่างพูดได้ง่ายง่ายไม่ขายปาก โมโหมากหมกมุ่นคนเดียว
 หวงเหินหิงษ์ผัวคือเป็นเกลียด จนเลี้ยงชุ่นเลี้ยงเขี้ยวคอกเป็นเอ็น
 พิกไม่มัวเมาเข้าข้างใคร จะว่าตามจริงใจให้เจ้าเห็น
 เราจบจ้วงหวงหิงษ์เขาจึงเป็น จนเกิดเขี้ยวเคืองชุ่นวุ่นทั้งวัง
 เจ้าก็เป็นคนในมิใช่ไ้ ไม่บันเทาโทโสลงเดี่ยมั่ง

พี่รักเจ้าจริงจริงไม่ซิงซัง
องค์พระดาบศักดิ์ออกโทน
รูปงามเปนนางแก้วควรวน
ว่าพนางฉวยนุชยุควา
เออนี่อะไรทำใจฉัน

อุตุล่ำหิม่าว่าหวังจะให้ ดี
ท่านจะโปรดชุบให้เหมือนเช่นพี่
เข้าช้อยไปไปด้วยกัน
กุมกรกัทยาพาผายผืน
หนั่นฮัฮัคดัดบับมือ

๑ ๑๔ คำ ๑

๑๕ แค้นเคยแค้นนัก
ข่มเหงคนเข้านุชยุควา
มิชวนหยิกให้ขบถของดู
ชิชะเซ็งซันข้างผืนแปร
ข้าเข้าใจอยู่คอกอย่าหลอกถ่อ
ดูคายวายวางซัด
ทำผิดกิจกรมประดัมประดาน
ใจคอคดคดงัดเออย
ถึงมิชูปให้งามก็คามเกิด
ว่าพนางควรวนควรวาไร

ข้าไม่รักหวไปทำไมฤ
ถกถอยยั่วเข้าเฝ้าขอแย
จะฝากไปให้ชู้ชวยชมแผด
มาพุดแก้แทนกันชนันท์
จะดวงให้ ไปอ้อพระฤษี
ไม่เชื่อถ้อยโยคี่เป็ดอ้อย
หยาบข้าดำมาญเหมือนขเดอย
ไม่อย่าก้อให้เหน้อยชิวานไป
ผิดก็ตายเสียเกิดเอาชาติใหม่
ดอ๊กดอ๊กให้ ไปมา

๑ ๓๐ คำ ๑ โอด

๑๖ เจ้าเอ๋ยเจ้าโมโห
จะห้ามก็ไม่หยุดสุดปัญญา
ให้ไปหาพระฤษีก็มีไป

ร้องให้ โฮโฮพาโดข้า
ยิ่งกว่าน้ำหลังน้ำซิงนัก
เอออะไรนี้เถาเฝ้าหนองหนัก

ตั้งคือถือิอิอิอิ

ท่านจะซบให้เป็นล่าวล่าวล่าว

ต้องกระจุกดูฏานันชนันท์

มันจกงามเดี่ยเดี่ย

ทำกับตัวเปล่าเปล่าไม่พอที่

นำบดลัดมประกอบแก้มคาง

๗ ๖ คำ ๗

๑ เจ็บเขยเจ็บอก

ค่อยคลืบคลานเพื่องเครื่องสำอาง

ทบกระถางกระโถนโยนผดุง

ใครอย่ามาจุจกหักให้ยับ

อูแม่เอ๋ยเย้ยเยาะหัวเราะซ้ำ

น้ำใจในคอใช่พอดั

กัยอมรุษอมเห็นมาเด่นไฟ

หน้อยจะตามเดี่ยตนเอาชนตา

นอญกระจุกชนกระแทกแตกผาง

ทงขวางหักคาน้ำทิ้งดำรับ

ฉีกท่อนหอมอนมั่งเอามัดดับ

ผามนจับแฉก

อคนร้ายรามากระทำดี

มันราวกับอศค้ใหม่หลังคา

ชนเข้ามาโยโกดเคี้ยงซ้ำ

หนึ่งกำพร้าวจะตอกปอกเบอยพอง

๗ ๘ คำ ๗

๑ น้อยเขยน้อยฤ

ถวยโถทบกระแทกแตกเปนนอง

ราคาค่างวดลัดก็เบย

หน้อยหนึ่งกัตะภากจะเข้ามา

ไม่พอที่ตัววกระทบคราด

แฉรงลัดบั้งลัดบัตตรอน

ดแต่ทำบนบงขงขเหว

ไม่เล้งยมเจียมตัวมัวเมา

ดนุกมอทำไม่กับเขาของ

หยาบคายร้ายรองเต็มประดา

ค่อยเดี่ยอีกเถิดพี่ไม่ว่า

คอยซ้อหาเอาใหม่อย่าทุทช้อน

สัญญาติกระต่ายแก่แม่ปดช้อน

จะช่วยสอนให้ดักมเอา

ไว้วใจหายเจียวยายเถา

เออเอาแต่อะไรมาบ่นอิง

เมื่อมีกรปงามก็ตามใจ
 ชครวนอยู่เฝ้าพเนาะพอง
 ว่าพดางทางทำเดินออกมา
 มาฉวยดูดยศครว้าไว้โย

ทั้นะไกรอย่าไปหึงษ์
 เกิดซึ่งโกรธแค้นแล้วไป
 ดูที่จจะว่าเป็นไฉน
 เอออะไรน่าซึ่งทำรังแก

๑ ๓๒ คำ ๑

๑ นำเอยนนำหวั่ว
 ชันจันเจียวหนอทำหื้อแท
 ฤว่าภกครึกถึงเมียว
 เช่นนี้แล้วหลับตาลงมาโย
 จะจันหาทวารกรรมทำเชญ
 ให้ด่าแก่ใจคนเล่ห์กตดี
 ยกโทษโกรธซึ่งว่าบังบน
 ถึงจะใช้ ให้ ชันบนหลังคา

ใจคนเฉยที่เดียวเหต
 ประเดี้ยวใจจะเร่กดับไป
 ไม่เห็นพักตร์ลักรู้ยู่ไม่ได้
 เกิดคะไม่ละให้จรวัด
 เกาะไว้วุ่นเช่นตูกหน
 พาดรพาดขวางข้างพุดจา
 ทนจะผ่อนผันหันหา
 เต็นโดดโดดตงมาจะทำตาม

๑ ๘ คำ ๑

๑ เจ้าเอยเจ้าถ้านวน
 ข้างล้าออยยอมอดงงาม
 เดิมทีทำกระต๊วตะด้าว
 จันชเกยจิงวอนออกอ้อนใจ
 ถ้าวหาไม้ที่ไหนดาง
 หากคิดนิตเดียวดอกกรรมัง

แต่ถ้วนชันคนของเปนต้องง่าม
 เอื้อจะหย่อนผ่อนตามแล้วฤไ
 ดูราวกับแรกเข้าห่อใหม่
 จะห้ามเจ้าเท่าไรก็มีฟัง
 นำแพ่นตงลักผางที่กตางหง
 จิงหยุดยังตามใจให้เจ้าฮัก

๑ ถึงท้องพระโรงหลังกรักรวอ ทำดัดดัดดัดต่อหุดหน้า
อปรยศอดสูพระลีลทา เข้าแฝงฝ่าผนังบังกาย

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น พระควาขันขมดัดหมาย
ข่มพดางทางทำทักทาย น้แน่ง โคมฉายข้างกระไร
แต่งตัวน้อยฤเจ้าเฝ้ากระบอย ฟั่งคอยจนเหงื่อจุกไหล
เจ้าเดห์เจ้ากลเป่นพันไป ทังแยบคายภายในกฤกดับ
มาแต่ฤเจ้าเข้ามานี้ พิวอนว่าพระฤษไฉ่ได้รัจตุรพ
จะรูปของคั่นงคราญนั้นท่านรับ เจ้าจก้านับพระมุนี

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น นางคันทมาดัดเหษ
ดั่งดัดดัดดัดเคื่องพระดามิ เทวรัวอยู่ช้านาน
แต่ดูตุตดำให้แขงขึ้นฝืนใจ จำเป็นจำไปดัดมิดมาน
ถือรูปเทียนดอกไม้ ได้พาน ค่อยคณานเข้าไปใจทักทัก
คิตขยในครันคว้ามพระฤษี ด้วยเดิมที่ถู้งเถียงกับเชอหนัก
ทังดะเทินทังอายชายหนานัก กัมพัคตรเมียงม้อยค่อยกระซิบ
แขงใจขอขมาพระอาจารย์ ถนถนหลงไห้ไม่ได้ดิบ
พื้มพำทำแต่ปากขบิบบ อุ้ออุบอบอยู่ในคอ

๑ ๘ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

พระดาบศันงพึงนั่งหัวร่อ

ยมพลาทางว่าได้อำทอ

รูปขอขมาดีกัโยม

เขอจะต้องสัญญาว่ากันด้วย

ที่จะให้ช่วยชูปรูปโณม

ต้องทำการอีกกระทักคริกโครม

เอาฟันไฟได้โหมให้ดูก็อ

จะให้เจ้าเข้านั่งริมกองไฟ

ร้อนรนจะทนได้แต่ชั่วฤ

จะไปทำวุ่นวายเมื่อปลายมือ

ปฤษาหารือเดียวเดียววัน

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

นางคันธมาดัมเหษ

ได้ฟังว่านักถวักเต็มที

เทวออาจตลิ่งตใด

ครั้นจะมีรับคำทำตาม

กถารูปจะหางามเหมือนผัวไม่

ครั้นพระดาบศ์เตือนเยอนตอบไป

ร้อนรนอย่างไรก็ตามบุญ

๑ ๔ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

พระควัดเฒ่าริมซักกระหน้าหนู

องค์พระดีทราท่านการุญ

ชูปพิ้งรุ่นหนุ่มพ้อแพ

ยังแก้แแก้แต่เมื่อยเสียนาใจ

จะใครให้รุ่นราวสาวได้

จงตั้งใจตั้งค่ออย่าท้อแท้

เป็นแต่ร้อนรนก็ทนเอา

ว่าพลาทางดังตั้ง

จงกองไฟไว้ที่หลุมเก่า

มานกันเหมือนกันกับชูปเรา

เร่งรัดเร็วเข้าให้ทันการ

๑ ๒ คำ ๑

๑ บัดนั้น

เส่นำคำนับรับบรรหาร

ดุกเด่นออกมาหน้าพระฐาน

แต่งการครบครันมีทันช้า

๑ ๒ คำ ๑ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น

พระฤๅษีเสด็จเสด็จว่า

รูปนั้ดมเพชเวทนา

จะช่วยชุบดีกาเดี่ยเดียว

ขอเชิญท้าวไทเข้าไปด้วย

จะได้ช่วยคักเคื่อนมเหสี

ว่าพลงทางเสด็จจรด

พระควาเชิญนางพลงตามมา

๑ ๔ คำ ๑ เสร็จ

๑ ครั้นถึงม่านกนขันใน

เห็นเปลวไฟเรืองแสงกล้า

พระฤๅษีจึงมีวาจา

เชิญตักเข้านั่งริมกองไฟ

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

นางคันธมาดีเสด็จได้

หยุดยืนดูบอกตกใจ

นำกลั้วกระไรกระหนา

เพลิงแรงน้อยฤๅพระฤๅษี

อยู่ถึ้นยังร้อนเป็นหนักหนา

เข้านั่งใกล้ไหนจะรอดชีวา

นางบิตพถนัวหน้าระอาใจ

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

พระดาบศอดยัมมิใครได้

เสด็จเสด็จร้องว่าไป

เป็นกระไรคอยหลังรังรอ

นี้ฤๅว่ากล้าทำตาขาว

ไม่พอใจเป็นสาวแล้วฤๅหนอ

จวนเพลาเพลาย่ำย่ำ

ตึงใจตึงคอกให้จงด

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

นางคันทมาตมเหษี

อภัยยศอดยายพระมุนี

เทวีนึกมานะเส็งใจ

ตรงเข้าไปนั่งลงข้างหุดุม

เพลิงรุ่มร้อนรนไม่ทนได้

ถูกชนเค้นบีบบัดสัดสับ

อกใจระรัวตัวสั่นท้าว

ฝันมาว่าแก่พระนักรัถิ์

ข้าเห็นผิดคำร่ำที่วักถ้าว

เพลิงเรงร้อนเหลือจนเหงื่อพรอาว

มันจะตัวมิด้วาก็ตามที

๑ ๖ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

พระคาว์จึงว่าอย่าอึ้งมี

เมื่อชูปพิศราวก่อนร้อนกว่านี้

ดูเปลวอัคคีออกอุบวิบ

พืดุคด่าให้แฉ่งเนื้อแฉ่งใจ

โศดแฉดลงไปไฟก็ดับ

นี่ชรอยวาศนาเจ้าอาภัพ

จึงกระลับกระล่ายด่วนวายไป

๑ ๕ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

นางคันทมาตก็ร้องให้

ส่อนพลงทางวณาน้อยใจ

บอกว่าทนไม่ได้ ไม่เชื่อเคย

ดูเยี่ยงท้าวไทใจกล้าแกล้ว

เปนหนุ่มแล้วไม่อินังนังเคย

คอยแต่หัวเราะเยาะเย้ย

ฟ้าผ่เกิดเขย่นาเค้นใจ

คิดว่าผัวมาด้วยจะช่วยมั่ง

มีรู้งดูเด่นก็เปนได้

นางคั้โพยคั้พายมากมายไป

ร้องไห้ร้องห่มไม่ส่มประดี

๑ ๖ คำ ๑ โยด

๑ เมื่อนั้น

ไม่เคยพบเคยเห็นเช่นนั้น

กลับมาโกรธคนอื่นครั้นเกรง

ร้องให้เก้อเก้อเอออะไร

เวทนาอุตุล้าให้ช่วยคักเตือน

ชักร้าน้องอนวนอน

พระคำที่ว่าน่าบัดดี

พาดพิวพาดขวางทุกอย่างไป

ที่ตัวชดชดเองหาว่าไม่

ชัดใจชนมามังแล้วจริงจริง

กลับแซะเขื่อนฮึดฮัดบัดดี

มิใช่ต้นผู้หญิงทงพารา

๖ คำ ๖ เจริญ

๑ เมื่อนั้น

เป็นน้าดมเพศเวทนา

แต่แรกรูปก็สัญญาต่อหน้าผัว

ข้างลึกก็ว่าไม่กลัวตาย

มาร้องให้เป็นนางอยู่อย่างนี้

อย่าขงโกรธโทษผัวของตัวเลย

ว่าพาดทางแสงรังเล็ดรอด

ออกจากม่านทองจรวจร

พระฤกษ์พลอยซ้ำว่า

ไม่พอที่ลึกทำนุ่นวาย

อันชบเนือชบตัวมิใช่ง่าย

ยังกลับกลายเสียได้กูไม่เคย

ก็เสียกิจพิธแล้วโยมเขย

บุญเราไม่เคยได้โปรดกัน

ครัดชวบน้องชายผายผั้น

นางคันธมาดีก็ตามมา

๗ คำ ๗ เต็ม

๑ พระดาบ์ขึ้นนั่งบัลลังก์อาศน์

จึงเกล้งพูดให้สิ้นนินทา

จะชบให้ร่นราวเหมือนท้าวผัว

ทงนเพราะเคราะห์กรรมทำไว้

รูปมาช่วยบ่วยการก้นานช้า

แล้วได้แสงรังเล็ดกับน้องชาย

พรังพร้อมพระญาติวงศ์

รูปส่งสารนางพระยานัดใจ

นางก็ถวิลอันร่นไม่ทนได้

ละเอิญให้เคืองชุ่นนุ่นวาย

จะขอตาญาติโยมต้นทงหลาย

รูปขอถวายพระพรตา

ว่าพลางทางทำเป็นเคร่งครัด
ออกจากวังในรีบไคลคลา

ถือพัดชนนกับองหน้า
กลับไปพาราด้วยฤทธิ์

ฯ ๘ คำ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น
จึงว่านี่นางคันธมาลี
ไม่พอใจให้ตัวเป็นสาวแล้ว
ทนอย่าไปมาหาเรา
เข้าไปในห้องสุวรรณบรรจง
เซยชมเมื่อยขวัญจิตสุดา

พระคำทำโกรธมเหสี
ท่านจะชุบให้ด้ก้มเอา
ก็อย่าตามประสาแก่เกิดดีเจ้า
พระศรีเท้านั้นแล้วก็ถูกมา
ชนนึ่งเตยงเคียงองค์ชนนชฐา
แล้วเล่าแจ้งกิจจาตำรวจพัน

ฯ ๖ คำ ฯ เຈຣຈາ

๑ เมื่อนั้น
อวยเหล่าดาวด้นนภานัด
ตรงขึ้นแท่นรัตนวิชัย
ทอดองค์ลงคร่ำครวญคราง

นางคันธมาลีให้หุ่นหัน
กึ่งกึ่งนมายังคำหนักนาง
ให้ขุนนางหุงตหิงคบิดหน้าต่าง
เพียงนางจะวินาศชาติใจ

ฯ ๔ คำ ฯ โอด

ตอนที่ ๔ พระคำวิรบกับไวยทัต

๑ บัดนั้น
เจ็บปวดยับย้อยด้วยรอยไม้
นั่งคิดถึงตัวกลัวตาย
ครวญนึกเหมือนอยู่ในนรก
พระคำมาได้ถึงในวัง

เจ้าทัตประสาทชาติไพร่
ฝนไฟลทาแผดที่บวมฟก
ให้เสียตายชีวน้ำตาตก
เขาตักชกตบต่อย้อยยับ
ใครยังไม่แจ้งกิตติศัพท์

แต่ตัวของกูรักความลับ
เห็นจะจับฆ่าเสียด้วยแก่นัก
จำจะบอกออกความทุกข์
ให้นางคันธมาตีแจ้งประจักษ์
คิดแล้วอ้อเถาทรลักษณ์
รับมาตำหนักนางเทว
๑ ๘ คำ ๑ เธิด

๑ ครนถึงจึ่งค่อยมองเมียง
เห็นเงยบงดูเล็งสาวศรี
ใครจะเดินไปมากไม่
ได้ทีค่อยย่องมองดู
เห็นนางควญคว่ำรำร้องไห้
จะลุ่มเฒ่าเข้าไปกักตัวอยู่
รอรุ่งนงเพียงปากประตู
ในตาสดอดอดดูตามม่านทอง
๑ ๙ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น
นางคันธมาตีรำหมอง
ได้ยินเสียงกรุกถูกชนมวง
หมายว่าผัวย่องตามลงมา
ทำหลบเตียงเอียงอายขม้ายขม้อย
ขม้น้อยขม้นใหญ่อยู่ในหน้า
ผินหลังนั่งดัดกิริยา
ซักผ้าห่มปิดทำบิดพลัด
แล้วหยิบพานหมากมาหามะกรูด
เอาเล็บขุดเกาะกัมมผิด
นั่งหยดดัดจิตกรวดนิ้ว
หยิบพัดตามจั่วมา โบกตาม
แล้วแก่งทำทั้งพัดสับหน้า
แก่นักหนาอะไรไต่ผ้าห่ม
ครนผัวไม่เข้ามาเหมือนอารมณ์
ลงจากแท่นบรรทมเดินออกไป
แต่เห็นเปนเถาที่ค้ำประด้าท
พยายามทหุนหันมันได้
เห็ดยวช้าย देखว่าคว่ำไม้
เคื่องซุ่นหมุนไปจะตรัน
๑ ๑๐ คำ ๑

๑ บัดนั้น

ก็มกราบบาปแล้วว่าพัตน์

ซึ่งถูกรับจันท์สุดามาไว้

ควรจะเคืองชุนเค้นแทนทด

ยังพระวงศ์ดามเมทุทหัว

พระทรงธรรมรัตน์ราชเรืองไชย

อันพระโคมยงองค์นี้

พระฤษีขึ้นชรอยเป็นเพื่อนรัก

เมื่อย่าพระวงศ์ดลย

อันพระควมล้ำคณ

เกาทัณฑ์ประดาทกถั่วตัวสั้น

เมื่อย่าเพ่อหุนหันจงเงียดด

ให้แม่ได้ความอายอับยศ

ถึงชีวิตปลิดปลดไม่น้อยใจ

ไม่รู้ตัววงงลงไหล

ตายเสียในไฟนนั้นแนก

ด้ามจันท์สุดาชาจร

ซอมซกกันมาดลารพัน

ถูกจำได้จริงจริงทุกสิ่งสรรพ

พระขรรค์นั้นไม่วางห่างกาย

๑ ๓๐ คำ ๑ เจรจา

๑ เมื่อนั้น

นั่งลงซักไซ้ได้เดียงยาย

นางซอนทรวงเข้าทรงไค้ก็

เมียดทานภรรวารอนวิง

ช่างนับถือฤษีชเค้า

จักระเห่ต้นข้าค่อยจะพลอยตาย

ว่าพตางต์ออกซักหัว

หลงล้ำคณนั้นหมายความว่าทรงฤทธิ

โอ้อาพระทกกระหม่อมแก้ว

มันทำให้เจ็บช้ำน้ำใจนัก

นางคันธมาดักใจหาย

เห็นลุ่มร้ายเรื่องความงามจะจริง

พระด้ามี่หลังม้วยด้วยผู้หญิง

กลับซังซังไม่เชื่อเนื้อเคระห้ร้าย

มันดวงหลอกกคตอกเผลาได้ง่ายง่าย

ด้วยอุบายได้ให้กลมนั้นพันคิด

ไม่รู้เนื้อรู้ตัวแต่ดักหนิด

จึงกระชิตติดตามด้วยความรัก

ตายจากเมียดเสียแล้วพึงประจักษ์

จะเผลาเกิดอแสงซักให้ย่อยยับ

ยิ่งกิดยิ่งแค้นแค้นร้าย
ให้มันหมกอกใจคงคับ

ได้เจ็บได้ช้ำก็หลายกดับ
จนลมด้อยพลอยจับไม่ลัมประดี

๑ ๑๒ คำ ๑ โอค

๐ บัดนั้น
ร้องเรียกหากันถันที่
เห็นนางนั่งแนเข้าแก้ไข
บ้างวิ่งไปเรียกหมอพัตวัน

ยายเถาเข้าประคองมเหสี
อึ่งมีวิ่งมาพร้อมหน้ากัน
อกใจระริวตัวนั้น
นวดพนักคอยพนักลัมประดี

๑ ๔ คำ ๑ เจริจา

๐ เมื่อนั้น
กตุมกตัตตักแค้นแค้นทว
จึงเข้าไปในที่ไธยาศน์
แล้วว่าจะคิดอ่านประการใด
อันเสนาข้าเผ่าทั้งหลาย
แต่เราสองปองจิตตักคิดคด

นางคันธมาดัมเหสี
มีรูที่จะปลุกษาหารือใคร
เรียกเถาที่ศัประสาทมานังโกธ
เราจะได้แก้แค้นแทนทด
ถ้าปัญว่าเจ้านายไปเสียหมด
จะเดียดถดถอบถ้างมันอย่างไร

๑ ๖ คำ ๑

๐ บัดนั้น
เมื่อย่าหวาดหวุ่นพรนพระทัย
จะคิดเป็นแบบค้ายสายสัน
เห็นพอจะปลุกษาหารือ
ให้คิดอ่านการศึกของดุ่ม
เมื่อนั้นไธยาศน์กทพ

ยายเถาทุดแจ้งแถดงไซ
มันเหมือนกับดุกไก่ออยู่ในมือ
ตริกตราหาคนที่ลัดยชื้อ
จงเขียนหนังสือบอกความดับ
ควบคุมผู้คนไว้ลัธร์จธรรพ
มาโจมตีฆ่าเสียให้หมดม้วย

๑ ๖ คำ ๑ เจริจา

๑ เมื่อนั้น

ยินยอมพร้อมใจเอออวย

อันพวกเสนาข้าเฝ้า

เห็นแต่เจ้าไวยทนต์คิด

เพื่อนเป็นคนสามารถหาญ

ผู้มียศสูงส่งเพื่องผู้

ขยายช่วยตอบถ้อยหนังสือ

ว่าพลางนางหิบบกระดาศไทย

นางคนธมาตเห็นด้วย

จึงว่ายายจงชดช้อยกันตรึกตรา

กลัวเขาจะไม่ยอมเหมือนอย่างว่า

ด้วยซ้ำอุปถัมภ์บำรุง

ทั้งธานีธานีการรบพุ่ง

พระเจ้ากรุงไฉนเชื้อใจ

ไปบอกให้ยกทัพมาจึงได้

เขียนหนังสือส่งให้แก่ท่านยาย

๑ ๘ คำ ๑

๑ บัดนั้น

เอาหนังสือซ่อนไว้ในกระดาศ

ยายเถาชื่นชมดมหมาย

ผันผายไปวังพระนิตดา

๑ ๒ คำ ๑ เสด็จ

๑ ครั้นถึงจึงเข้าไปในประตู

กมกรานกลานเข้าไปวันทา

เห็นเล็ดจอกออกอยู่ข้างหน้า

เห็นอยม่านงหมอบหอบฮัก

๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

เห็นรูปร่างซ่อมช่อทวฤกษ์

อู่เถานกรรยาเหมือนบ่าหลัง

มีพระประบั้งเป็นอย่างไร

ไวยทนต์แลดูไม่รู้จัก

ทำคึกคักคุกคามถามไป

หน้าเคอะเซอะซังมาแต่ไหน

จะทำไม้มิ่งมาหา

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น

พุทฺธถากถดำพรำพรู
 แลวทุตว่านางคันธมาดี
 เป็นความข้ากำขับมากมาย

เถาทักประสาทกถัวตัวเป็นหนู
 เอาหนึ่งลื้อขึ้นชูเป็นแบบคาย
 ให้ชานำของนมาถวาย
 พดางยอบกายเข้าไปให้ ไก่ดัด

๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

จึงรับมาแต่แสงเพ่งพิศ

ไวยทักเห็นกระต่ายประหลาดจิตต์
 พดางพินิจนั่งอ่านแต่เบาเบา

๑ ๒ คำ ๑

๑ ในลารัมเด็จพระเจ้า

ด้วยฤกษ์ชั้ปมาดวงเรา
 เอาผัวอี่จันท์ลุดมาไว้
 อันพวกเรานี้เห็นไม่เป็นการ
 ขอเชิญหลานแก้วผู้เกิดกล้า
 เหมือนเห็นแก่พระองค์ทรงธรรม
 แม้นแต่จากรกรุงนมีความชอบ
 เจ้าจะได้ครองเมืองเรืองยศ

ตั้งแต่กินน้ำตาต่างเขา
 เมาตุงของเจ้าให้วายปราน
 อยู่ในปราสาทราชฐาน
 มันจะพาเอาผิดคิดฆ่าฟัน
 มาจับตัวมันฆ่าให้อำตัญ
 ช่วยผ่อนผันแก้แค้นแทนทด
 บ้าจะมอบดมบคให้ทั้งหมด
 จึงรับหากำหนดอย่านอนใจ

๑ ๘ คำ ๑

๑ อ่านจบจบพันหัน

ดูขุนกระบี่บเคียงเคียงอิงไป
 น้อยฤาฤาษีมาทำเด่น
 ผัวอี่จันท์ลุดคานกถาครัน

เคื่องชุ่นตาลเดือดไม้ดับได้
 ข้าไทเหล็กหุดกระบี่ทกกัน
 ดวงเฝ้าคนเปนให้อำตัญ
 มาปดอมเปนทรงธรรมแทนตัว

กูจะจับเป็นมาเช่นฆ่า
ถึงจะมีฤทธิ์ไกรก็ไม่วอด

ให้ล่าถอยน้ำหน้าทั้งเมื่อยฉวี
ตัวต่อตัวสู้กันไม่ครั้นคร้าม

๑ ๒ คำ ๑

๐ บัดนั้น
พระอย่าเพ้อเจ้อว่า
ศัตรูอยู่ในราชฐาน
อันองค์พระศาสดามีฤทธิ์
จงจับใหม่คนให้ตาย
คิดให้รอบคอบด้วยยกไป

ยายเถาเห็นอึ้งจึงทูลห้าม
การณรงค์สงครามต้องค่อยคิด
จะทำการแก้ไขให้สันติ
ถอดชีวิตไว้ในพระสวรรคไสย
อย่าดูถูกถูกผู้ซำหาควรไม่
จึงจะจับตัวได้ดังใจนึก

๑ ๒ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น
อวดรู้ดัดจริตอีก
จะเข้าออกยกย่อนผ่อนปรน
ทั้งพิชัยสงครามด้ามก็
ยายกลับไปทูลพระเจ้า
คำวันนั้นคอยกันเป็นวันนัด

ไวยทศทนต์หันไม่ทันตรึก
ข้าเคยพบรบศึกมาหลายยก
แต่ให้ถวิลหาอย่าวิตก
ได้เรียนไว้ในอกตำราพิท
ว่าเรารับอาสาไม่ชังชาติ
จะเข้าไปจับมัดเอาตัวมา

๑ ๒ คำ ๑ เสร็จ

๐ บัดนั้น
มีเสียงที่ทเป็นพระนาคา

ยายเถาสอดพดลหัวร่อว่า
แกตัวกล้าสงครามไม่ขามใคร

ข้าจะเข้าไปทูลนางโฉมยง
ว่าแล้วกราบลาศดาไคด

ว่าพระองค์จะอาส่าได้
มายังวังในทันที

๖ ๔ คำ ๖ เซ็ด

๑ ครั้นถึงจึงตรงเข้าไปในห้อง
กระซิบทูลแถลงแจ้งคดี

นั่งริมแท่นทองมเหสี
พูดจาพาที่เป็นความลับ

๖ ๒ คำ ๖ เจรจา

๑ เมื่อนั้น
นั่งนึกตรึกตรวจะยกทัพ
จึงเรียกหาบรรดาข้าไท
เอาคชสีห์แจ้งให้ฟัง
เรานัดกันวันนั้นให้พร้อม
จับย้ายทรชนคนพาล
ทำไมกับศัตรูมันผู้เดียว
ถึงเดชะข้าเผ่าเหล่านนี้ไซ้

โดยที่ขัดใจไม่นอนหลับ
ไปโคมจับไฟรั้วที่ในวัง
ที่เฝ้าเห็นเชื้อใจมาพร้อมพร้อม
ตามหนังสือในทูลทุกประการ
จะไปล้อมปราสาททวารฐาน
จงจำทำประจានให้ล้าใจ
จะรบรบจับเคียวที่ไหนได้
ถ้าแจ้งใจก็จะบ่อนรวนมา

๖ ๘ คำ ๖ เจรจา

๑ บัดนั้น
ต่างคนบังคมขมบ้ญญา
ตัวข้าทั้งปวงจะอาส่า
พระเป็นเจ้าเข้าแดงเสี้ยมแรงรัก

พวกข้าผู้เจ้าเอาน้ำ
พระศรีตรึงตรึงดังนั้นนัก
ออกหน้ารุกโรมโหมหัก
คงล่มีคู้ม้วยด้วยพระองค์

๖ ๔ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น ไวยทศชั้นชมดมประดงค์
 จึ่งว่าถ้าดำเริ่จการณรงค์ เราก็คงได้ดีด้วยกัน
 จงรีบเร่งรัดไปจัดพล ผู้คนเคยรบที่แข็งขัน
 ให้ได้ลัทธิหนึ่งสองพัน จะเล่นมันวนนี้ไม่เื่องดงด

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น พวกข้าไทใจอีกชนทงหมด
 ขยาก็ใครได้ด้อมยศ ต่างดบถให้สัตย์ ฎญาณ
 แล้วบังคมตามาข้างนอก เทียบบอกข่าวไพร่ที่ใกล้บ้าน
 ได้คนร่วมจิตคิดการ ประมาณสองพันถ้วนด้นทัก

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๑ ศัวนายรายจตข้อเลี้ยง ได้เลี้ยงพร้อมใจให้ความสัตย์
 ต่างคนดัญญาอาณัติ แล้วไปวังไวยทศทั้งไพร่นาย

๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น ไวยทศชั้นชมดมหมาย
 ได้ผู้คนพลไพร่มากมาย จึ่งให้แจกจ่ายเครื่องสำตรา
 ทวนง้าวหุลดาวเหตณพร้อมพรัง อีกทงหอกดาบบนผา
 แล้วให้เลี้ยงเหล่าเหล่าโยธา จะได้กล้าหักหาญทำการเรา

๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น พวกไพร่ใจทมิฬกินเหล้า
 ต่างคนโคตงหัวมัวเมา บ้างเข้าดบถกันเปนเกลอ

ต่างคนประกดอดธุ
บ้างหลับตาอำปากพูด

การกแล้วใครไม่เผลอ
เลี้ยงเอะอะคะเอออีกกระทัก

๑ ๔ คำ ๑ เส้นห้า

๐ เมื่อนั้น
ชื่นชมลุ่มหวงนึ่งนัง
จึงส่งพวกพลคนทั้งหลาย
ทงนายม้าผูกม้ามาคอยรับ
จะแก่แคนแทนเจ้าชีวิต
ตั้งเฝ้าเจ้าเล่ห์จกตาโคล

ไวยทักหัวหาญในการศึก
จนยามดึกมีดมนฝนยับ
จงจัดแจงแต่งกายให้เสร็จสรรพ
แล้วกำชับกำชาซ้ำไท
ใครอย่าคิดซัดสาดหวาดไหว
ตรงไปตรงชดยับพลัน

๑ ๖ คำ ๑ เส้นหก

โท
๐ ชำระสระส่งทรงเครื่อง
แล้วกินวณยาทาน้ำมัน
คาดตะกรุดเครื่องวางอย่างยอด
แล้วดื่มน้ำสุราอาพั

รุ่งเรืองพรรณรายนายฉนั้น
โพกพันผูกผ้าประเจียดรัด
แหวนพิรอดสอดใส่นิ้วพระหัตถ์
พอทำดัดดั่งตัวไม่กลัวใคร

๑ ๔ คำ ๑

ราช
๐ ครั้นเสร็จสรรพจับกระบี่ดลาค์ องอาจมิได้พรันหวนไหว
แผ่นหินหลังม้าอาชาไนย รับรันพลไกรโคดคตา

๑ ๒ คำ ๑ กราวนอก เขต

๑ ครั้นถึงราชฐานทวารวดี
ไวยทักตรัสตั้งโยธา

กับคังไพร่นายชายชวา
อย่าช้าช่วยกันฟันประค

๑ ๒ คำ ๑ เจรจา

๑ บัดนั้น
ให้พลางวางฉิ่งพรึงพร

เหล่าพวกทหารถือขวานหมู
ฟันประคตึงตึงพังทลาย

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ บัดนั้น
ทั้งพวกนอนประจำช่องกองราย
บ้างเรียกร้องพวกพ้องอิงมี
บ้างตะโกนบอกเราเข้าไป
บ้างฉวยได้แหดมหาดวงจ้าวทวน
รับรองบ้องบัดศัตรู

นายประคตวัดฉิ่งขวัญหาย
ดูนวยค่นตระหนกตกใจ
ไม่รู้ไพร่มาแต่ไหน
เร่งทูลถวายให้รู้
วงศ่นออกกรอดคอดี
เป็นหมู่หล่นสู้รบกันไปมา

๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ เมื่อนั้น
ได้พวกโยธิตีประดา
แล้วร้องว่าเหวี่ยงเหวี่ยงขวาน
ข้างหลังเคอะเซอะอยู่ไม่รู้ทัน
อายนี้ผัวจันท์สุดดา
จงช่วยกันแก้แค้นแทนทด
ว่าพลางทางขวามาทั้ง
เหล่าทหารได้บุกคดทุกค

ไวยทักฤทธิเกรใจกล้า
พลางขวบม่งมาเข้าฆ่าฟัน
เจ้ามิ่งคนนแล้วถุณ
ท้าวฉิ่งนราชนันทวงคต
มันเปลี่ยนปลดอมเข้ามาเป็นกบฏ
จับอายคนคดมาฆ่าค
พวกชาวบ้อมด้อมวงกว้าง
โหมเข้าด้อมปราสาทไชย

๑ ๘ คำ ๑ เชิด

๑ บัดนั้น

เห็นผู้คนอดหม่นทงลงใน
ร้องกรีดหวัคหวาดกตลาดเกลื่อน
แต่บรรดาเจ้าโสดนเจ้าชดวันาย

แสนล่าวท้าวนางน้อยใหญ่

ต่างตระหนกตกใจฉุนววย
วิ่งโตนเพื่อนหกถมฉ่ำห่มหาย
ฉุนววยวิ่งปะทะปะกัน

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น

บรรทมอยู่ในที่แท่นสุวรรณ
ไต่ย่นดำเนินยงเลียงให้ร้อง
ผวาตื่นตระหนกตกพระทัย
เห็นพวกพลโยธาถืออาวุธ
ก็รู้ว่าข้าศึกมารอนรณ
ครวญบอคมเห็นนฤมิต
ตัวนายถือกระบี่ข่มม้า

พระคำวฤทธิแรงแสงขັນ

ด้วยโฉมจันท์สุดดयाใจ
ก็กก้องสนั่นหวั่นไหว
จึงเผยบัญชีไชยชัยวาลย์
อุตุตตุดดับสนอดหม่น
ไม่สทกสท้านวิญญา
เขายกรกรพดมาหนักหนา
แก้วตามาตุดเด่นด้วยกัน

๑ ๘ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

แต่เห็นกองทัพนับพัน
ทรุดองค์ลงกราบคั่นผัว
ครวญขวัญจะบรรลย์

จันท์ดาหตากจิตตคิตพวัน

ตัวสิ้นตระหนกตกใจ
พอทูลหวัจะคิดเป็นไฉน
อรไทยครวญครวราไศกา

๑ ๔ คำ ๑ โอ

๑ เมื่อนั้น

ปรอบนางพลาถเข็ดชดนา

พระคำวฤทธิไกรใจกล้า

ฟังคำพิว่าอย่าเกรงกลัว

คนเท่านั้นมันจะมาทำไม่ได้ เจ้าไม่เคยเห็นผมอ้ว
 นกอินทรี มีฤทธิ์ทั้งดั่งตัว ยังพันหัวขาดกึ่งอยู่กลางดิน
 อ้ายชรวอย่างไหน ประเดี๋ยวใจก็จะตายนิบหนับ
 ชะเกียจกาแรงจะแย่งกิน เหมือนชีวิตยุงวันดินทางน
 ว่าพลงเต่าโถมนางโถมยง แล้วจัดแจงแต่งองค์ทรงพระขรรค์
 ชวนจันท์คู่ดาวิดาวันย์ มาเคียงกันเยี่ยมแกดแดดู

๗ ๘ คำ ๗ เด่มอ

๐ เมื่อนั้น ไฉนทศทัณฑ์หันคันห้าว
 น้อยถูกดำเยืมน้ำมาอดดู ยังไม่รู้ ตักน้ำถึงตาย
 ว่าพลงทางขั้วน้ำทรง ยืนตรงช่องแกลต่มุ่งหมาย
 แล้วชี้หน้าว่าเหวอ้ายคนร้าย มาปลอมเป็นเจ้านายไม่อายใจ
 ตัวมึงชาวคงพงพี ชื่อว่าคำจริงฤาไม่
 มาตวงตุงกูเข้าเผาไฟ มิได้ ยำแยงเกรงกลัว
 ฐอยู่เต็มอกจึงยกทัพ จะมาด้อมจับมึงคนชั่ว
 อย่าทำดังคิอถือตัว ทงเมยทงผัวเร่งลงมา
 ยังจะขืนยืนอยู่ว่าไร ฤาจะให้ตากยุดคร่ำ
 จะบอบช้ำลำบากกาษา จงลงมาสำรวจภาพรวบ

๗ ๓๐ คำ ๗ เจริญ

๐ เมื่อนั้น พระคาวมเยาะหัวเราะอยู่
 จึงตอบว่าเองอย่าอวดรู้ ประมาทถูกตูกผู้ซำ

ถึงเป็นชาวคงพงพี แต่ดวงเภาชาวบุรีได้ง่ายง่าย
 อ้ายเถาสูงโง่งหลงตาข เดียวนี้หลานชายจะตายตาม
 อย่าโหยหึงบังอาจอุดตัว ใครจะกลัวกับเองเกรงขาม
 เมื่อลุงเองก่อกรรมดวนลาม ก็จึงสวนตามตอบแทน
 แต่เขาไม่ฆ่าเสียทั้งโคตร กับบุญคุณนับโกฏินับแสน
 ยังจะมาผูกใจเจ็บแค้น คิคกบฏทดแทนค้อแผ่นดิน
 เชื้อมออย่างข่างคุยจะผูกควา ให้ชู้คอกันมาอีกทั้งดิน
 อุปมาหมายมุ่งเหมือนยุ้งรัน จะบินเข้าหาไฟอะไรมิ่ง

๑ ๓๐ คำ ๑ เจริญ

๐ เมื่อนั้น ไฉนพิโรธโกรธชิง
 จึ่งร้องว่าทำทนายอ้ออิง ชั่วคิมมิ่งวันถึงที่ตาย
 ไม่เจียมตัวผัวเมียสองคน จอหงของพองชนใจหาย
 แลวร้องดังพลไกรไพร่นาย เร่งจับอ้ายคนร้ายเร็วพลัน

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๐ บัดนั้น พวกทหารกำแหงแข่งขัน
 แก้วธนูชิงชิงกัน ชันตามอัมจันทร์ปราชัยไชย
 บ้างกระทุ้งกับดาบประทุ ดิมส์ดักแน่นอยู่ไม่หวาดไหว
 บ้างปืนเหลี่ยมฐานบัดพัดตงไป เอาไม้ไผ่ขวางทั้งวงคึกคัก

๑ ๔ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น

พระคำว่ามีฤทธิ์ลี้ลับศักดิ์

เห็นโยธาข้าศึกอึกฮัก

โหมหักเข้ามโหระวี่

จึงแวงพระชรรค์ได้พันฟาด

แล้วลงจากปรางมาศปราสาทศรี

มิได้ย่อท้อต่อไพร่

หยุดยืนอยู่ท่ากลางขาคา

พระจึงตั้งจิตพิศฐาน

คิดถึงพระอาจารย์ชาญกัณฑ์

ข้าจะแวงพระชรรค์อันศักดิ์ดา

ขอให้เป็นโยธาออกต่อยุทธ

เลี้ยงพลทางแวงพระชรรค์ไชย

เป็นผู้คนพลไพร่อดุดุด

ถวนถือเครื่องล้าตราอาวูร

เข้ารบรบตีปรยุทธ์กับไพร่

ฯ ๘ คำ ฯ เชิด

๑ บัดนั้น

พวกไพร่โวยทักไม่ถอยหนี

รบรบนิมิตฤทธิ์

ต่อสู้แทงฟันมันไม่ตาย

ต่างคนคิดขยั้นหวนหวาด

เห็นพวกตัวตายกลาดลงมากหลาย

รบพลางถอยหลังกระทั้งนาย

ถวนวายหัดกดกระบะทบกัน

ฯ ๙ คำ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น

โวยทักเคื่องขุ่นหนึ่น

เห็นพวกไพร่พลคนทงนน

ขยั้นย่อท้อต่อไพร่

จึงถูกไล่ให้คืนเข้ารบรบ

ชูดำทมิฬองว่าใครอย่าหนี

แล้วขับม้ามาตรงพระคำ

แวงกระบี่จะฟันให้บรรลัย

ฯ ๑๐ คำ ฯ

แกว่งพระขรรค์คอยขยี้ขยับไว้
ใต้ที่ตาโถมโจมตีมา
ท่อยที่หมายพิฆาตพาดฟัน

พระคำที่ไม่พรวนหวุ่นไหว
 เฉยๆได้ประชิดติดพัน
 นึกคร่าบังเหียนเวียนหัน
 กอดกอดบงกชกนด้วยกำลัง

๑ ๔ คำ ๑ เสด็จ

ผูกตูกทึงตึงตึง
 ร่ายรำกระบี่เปนนั้ท่า
 กอดอกกตัมรับรวงว่องไฉ

โดยที่พลุดตกมาหนึ่ง
ไม่วัง รือวง เจ้าชายไชย
หุดซ้าย ป้ายขวา โดดได้
มิได้ตระวาง ห้างกัน

๗ & คำ ๗ กตของ

หักโหมโรมรุกมุกบัน
เฒ่นนย่นเหย่นบเข่นชว
เค่นค่นด่นบ่นง่นบ่นดว

พระคาร์ดินัลที่แข็งแกร่ง
เป็นเชิงขันแค้นอดอภัย
เป็ดย่นท่าที่จับดีปรยุทธ์
อุดคุดคุดแค้นไถ่กันไปมา

๑ ๕ คำ ๑

สู่คลื่นกำลังวังชา
ไม่อาจอยู่รวบรัดปรยุท
บ่าวไพร่ใหญ่น้อยพลดอยแตกฮือ

โดยทตขยนาพวณหนักหนา
 อ่อนระอาเหินอยเหินดเช็ดฝมอ
 ทงถาควาอวอออกดังตอ
 อิงอออกไปทงวงใน

๗ ๔ คำ ๗ เสดิ

๑ บัดนั้น

ถือตามแวงงวักดัดไว้

บ้างจับได้ไพร่เดวเหล่านั้น

ที่จับได้ ไวยทศกัณฐ์มา

เหตารูปนิมิตรประชิดได้

มิให้ออกนอกคาวา

ช่วยกันอุดตลุดตลุดคว่า

เข้าไปหนาทิ้งพรังพร้อมกัน

ฯ ๔ คำ ฯ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น

จับได้ ไวยทศกัณฐ์มา

จึงตรัสเย้ยเหยยหุดานเจ้าธานี

ไยไม่แสดงอิทธิฤทธิ์

วันชั่วจะวายปรารถ

ซึ่งเองยกกองทัพมาจับกู

พระคำว่ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์

พอดูริษย์รุ่งรางสว่างฟ้า

เมื่อตะกั๊กยักหนักหนา

ให้เขาจับมัดมาเหมือนอย่างปู

จงให้การตามจริงอย่านิ่งอยู่

ที่พวกเพื่อนร่วมวันนักคน

ฯ ๖ คำ ฯ เสร็จ

๑ บัดนั้น

อ้เถาทศปรัสสาทเด่นกล

ทั้งนางคันธมาตย์มีดาร์

จึงได้พาพวกพ้องเป็นกองทัพ

ซึ่งหยาบข่าวว่าชานพระผ่านเกล้า

จงโปรดยกโทษข้าลักรัง

ไวยทศกัณฐ์ความมาแต่ต้น

ไปลอบเล่าเหตุผลเป็นความลับ

ว่าชานให้ข้าเข้ามาจับ

มาเคี้ยวขบซึ่งไสยถึงในวัง

เพราะมัวเมาโมโหโหยัง

ถ้าทำอีกที่หลังให้ตัดคอ

ฯ ๖ คำ ฯ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น

เห็นไวยทักเต้มกลัดดวงซ

พระแกลงเฉยเฉยสิ่งพวกขันธ์

กับอ้อเถ้ทักประสาทร่วมคิด

จงจับตัวไว้ให้มันคง

ตั้งได้รู้ได้จู้จู้ตา

พระควาณินณกณห์หิวรอ

วิงวอนอ่อนน้อขรชวิต

อันนางคันธมาดีเป็นคนผิด

โทษถึงชีวิตมรณา

คุมออกไปส่งเขาข้างหน้า

ออกมาพระโรงคัลทันใด

๑ ๖ คำ ๑ เสมอ

๑ ตลอดจนเงื้อง่าอากัน

จึงตรัสบอกมหาเสนาใน

คืออ้ายไวยทักตัวดี

อ้อเถ้ทักประสาทรชาติทรยศ

จงจงจำช้อคาพาตัว

ทั้งทางเรือทางบกดักหักวัน

พรังพร้อมอำมาตย์น้อยใหญ่

เราจับได้คนผิดคิดคด

กับนางคันธมาดีเป็นกบฏ

โทษถึงตายหมดไม่วิมัน

ตะเวนไปให้ทั่วเขตต์ขันธ์

แล้วพิฆาฏฟาดฟันให้บรรลัย

๑ ๖ คำ ๑

๑ บัดนั้น

ออกมาจัดกันทันใด

จงจำพันธนาห้าประการ

ให้ร้องตามโทษตัวที่ชั่วช้า

เสนาธิบดีมั่งคั่งมโหฬาร

เร่งไพร่ให้คุมคนโทษมา

นครบาลถือดาบเดินหน้า

เสนาบดีขึงบ่วงบ่วงไป

๑ ๔ คำ ๑ เสร็จ

๑ ตะเวนทั้งรอบกได้หกวัน แล้วพากันมาที่ท้ายกรุงใหญ่
 เอาคนโทษผูกมัดไว้ ฟาดฟันบรรลัยทั้งสามคน
 ๗ ๒ คำ ๗ ปีกดอง

เพลงยาวชมพระราชนิพนธ์

๑ พระนิพนธ์คำวิดีสมุค ช่างแคะชุดก่อนใคร ไม่ขัดสน
 ทั้งอักษรกลอนเพราเส่นารัตน คัดค้นเต็มค่อแต่ข้อเพรา
 ตั้งแต่ท้าวสันนุราชมาดหมาย ใ้ให้ยาศักดิ์ประสาทเทียวสืบเสาะ
 ได้นางจันท์สุดามาจำเพาะ ท้าวประเหลาะหนักหนานางคำทอ
 แต่เฝ้าเยี่ยมเยียนเล่นเป็นหลายครั้ง เหลือกำลังดั่งให้ไปหาหมอ
 ทำเล่นให้เล่ห์กลจนกลอดคอ นางไม่ย่อหย่อนคำระอาดง
 จนพระหลวี่ไชยมาชบตัว ท้าวเมามัวมีดคดุมดุมหุดง
 เชนางวมกองไฟดังใจจง เชอถบสั่งลงไปไฟไหม้ตาย
 จึ่งหยิบพระคำวี่ที่ในยาม รุปงามจริงเจียวใจหาย
 นางคันธมาดีมาวุ่นวาย ไม่รู้ตัวมัวตายตะกายชิง
 เทียวทะเลาะเกาะเกาะเกาะ จนพระคำวี่เชอด้กดง
 ไม่รู้ตัวว่ามัวของตัวจริง ทำสับบับดัดพันไป
 นอนครางอดอดอดกอดเข้า พอยายเถ้าที่ศัประสาทไปบอกให้
 ฐรื่องเคื่องจิตต์เจ็บใจ เขียนหนังสือส่งไปให้โดยทัต

ไวยทศฐิติว่าเป็นกบฏ

พระคาร์ตตีแตกแล้วจับมัจจุ

ทรงประติษฐิตเรื่องแต่เพียงนี้

ทั้งอักษรกลอนจีนเกินทน

พระนิพนธ์ดีเด่นเต็มเพราะ

ใครจะอ่านแล้วให้คิดอนิจจัง

ยกพลมาหมดมากถนัด

ตั้งให้ตัดศีรษะทั้งสามคน

ที่ยังมีต่อไปไม่เป็นผล

ถ้าใครอ่านพานบั่นจี้เกยจพัง

ฟังเดื่อนาน่าถอยเหมือนนอยดัง

หาไม่เป็นน้ำคั่งไปดอก เอย ๆ

ฯ ๒๐ คำ ฯ กราวรำ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ไสภณพิพรรฒธนากร

ตำบลดอนราชบุรี จังหวัดพระนคร

วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑

